

RAPORTUL nr. 4

Misiunea de Observare a Alegerilor parlamentare din 24 februarie 2019

Perioada de monitorizare: 23 ianuarie – 5 februarie 2019

Publicat la 7 februarie 2019

Toate drepturile sunt protejate. Conținutul Raportului poate fi utilizat și reprodus în scopuri non-profit și fără acordul prealabil al Asociației Promo-LEX, cu condiția indicării sursei de informație. Conținutul raportului poate fi supus revizuirilor redacționale.

Ambasada Britanică
la Chișinău

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Raportul este elaborat în cadrul Misiunii de Observare a Alegerilor parlamentare din 24 februarie 2019 desfășurată de Asociația Promo-LEX cu suportul financiar al Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID) prin Programul „Democrație, Transparență și Responsabilitate”; a Ambasadei Marii Britanii la Chișinău prin proiectul „Consolidarea responsabilității democratice în Moldova”; a Fundației Soros-Moldova prin proiectele „Consolidarea unei platforme de dezvoltare a activismului și educației de Drepturi ale Omului în Republica Moldova” și „Monitorizarea listelor de alegători și a litigiilor electorale în alegerile parlamentare din 2018”; a Consiliului Europei prin proiectul “Suport pentru monitorizarea alegerilor parlamentare din 2018”.

Acest raport conține informații și date expuse pentru perioada 23 ianuarie – 5 februarie 2019 colectate și prezentate de MO Promo-LEX. Conținutul acestui document poate fi supus revizuirilor redacționale.

Responsabilitatea pentru opiniile exprimate în cadrul acestui raport aparține Asociației Promo-LEX și nu reflectă neapărat poziția donatorilor.

Cuprins

SUMAR EXECUTIV	4
INTRODUCERE.....	9
I. CADRUL LEGAL.....	11
II. ORGANELE ELECTORALE.....	14
III. DESEMNAREA ȘI ÎNREGISTRAREA CONCURENȚILOR.....	20
IV. LISTE ELECTORALE ȘI REGISTRUL DE STAT AL ALEGĂTORILOR.....	24
V. LITIGII ȘI CONFLICTE ELECTORALE	27
VI. CONCURENȚII ELECTORALI.....	30
VII. FINANȚAREA CAMPANIEI ELECTORALE	37
VIII. DISCURSUL INSTIGATOR LA URĂ.....	47
IX. EDUCAȚIA ELECTORALĂ.....	51
RECOMANDĂRI.....	53
LISTA DE ABREVIERI	54
ANEXE.....	56

SUMAR EXECUTIV

Cadrul legal. În contextul în care în ziua alegerilor un număr considerabil de cetățeni ai R. Moldova se vor afla peste hotarele țării, precum și a faptului că o parte impunătoare dintre ei vor deține acte de identitate expirate, MO Promo-LEX își reiterează poziția, expusă și în cadrul scrutinelor anterioare, conform căreia modificarea legii este unicul instrument oportun și necesar pentru a încadra în limitele legale posibilitatea cetățenilor de a vota cu acte de identitate expirate. De asemenea, Promo-LEX atrage atenția asupra necesității clarificării competențelor CECE de a decide asupra numărului de membri desemnați de către consiliile locale.

Organele electorale. În perioada de raportare, CEC a adoptat un număr total de 106 hotărâri pentru realizarea acțiunilor de organizare și desfășurare a alegerilor parlamentare din data de 24 februarie 2019.

Atestăm în continuare un proces activ de înregistrare a observatorilor. Până la 5 februarie 2019, organele electorale au acreditat în total 2304 observatori, dintre care 2069 observatori naționali (1720 observatori din partea MO Promo-LEX) și 235 de observatori internaționali. Candidații PPȘ (4) și PDM (2) au acreditat observatori în cadrul următoarelor CECEU: nr.3 Edineț (Sîrbu Oleg-PDM), nr. 6 Drochia (Sveclă Grigore-PPȘ), nr. 9 Bălți (Himici Igor-PPȘ), nr. 14 Telenești (Cristea Valerian-PPȘ), nr. 20 Strășeni (Pavel Filip-PDM) și nr. 30 Chișinău (Cvasnîi Stanislav-PPȘ). În acest sens, CECEU-rile în cauză au acreditat un număr total de 260 de persoane.

MO Promo-LEX regretă lipsa promptă a reacției din partea CEC în ceea ce privește solicitarea de informații expediată în data de 16 ianuarie 2019, prin care Promo-LEX a cerut respectuos clarificarea unui șir de întrebări și situații ipotetice, dar probabile, determinate de modificarea cadrului legislativ de ultimă oră cu referință la desfășurarea alegerilor parlamentare din 24 februarie 2019. De principiu, considerăm că explicarea incertitudinilor semnalate de Misiune, prin intermediul unei Circulare ar face procesul electoral cu mult mai explicit pentru toate categoriile de subiecți implicați: alegători, funcționari electorali, concurenți și observatori.

Modificarea componenței membrilor CECEU în perioada monitorizată este în descreștere - 6 hotărâri CEC, comparativ cu perioada precedentă de monitorizare (15). O situație inedită am constatat în cazul CECEU nr. 48 a cărei componență a fost majorată de la 7 la 11, prin hotărârea CEC, cu membri din Registrul Funcționarilor Electorali. În opinia Promo-LEX, o modificare a numărului membrilor CECE, din oficiu, după expirarea termenului de constituire a CECE, trebuie să aibă o motivare temeinică. Or, numărul membrilor CECEU 48 se încadrează în prevederile legale de la art. 28 alin. (7) Cod electoral, iar la CEC nu a fost depus nici un demers privind activitatea insuficientă a Consiliului.

Până la 31 ianuarie 2019, conform Programului calendaristic, CECEU au adus la cunoștință publică date privind sediul BESV și a modului de contactare pentru relații. Dintr-un număr total de 2143 BESV-uri, au fost comunicate date privind sediile a 2133 BESV. Prin urmare, nu este cunoscută adresa a 10 SV din CU nr. 50 la Vest de RM. Atragem atenția asupra faptului că situația este mai complicată în privința datelor privind numerele de telefon/email în cazul a 92 BESV-uri constituite în circumscripțiile de peste hotare (CU nr. 49, nr. 50 și 51).

În ceea ce privește aducerea la cunoștință publică de către CECEU a hotărârilor de constituire a BESV-urilor cu datele privind componența numerică, menționăm că, dintr-un număr total de 51 CECEU, doar 19 CECEU (37%) au publicat hotărârile în termen, 26 de CECEU (51%) au publicat hotărârile cu întârziere, depășind termenul de 31 ianuarie 2019, iar 6 CECEU (12%) nici până la data de 5 februarie 2019 nu au publicat hotărârile în cauză.

Acțiuni de intimidare a activității Misiunii de Observare Promo-LEX. MO Promo-LEX atrage atenția în continuare asupra cazurilor de intimidare a observatorilor săi din teritoriu. Misiunea a identificat cel puțin 5 astfel de situații. În trei cazuri observatorii Promo-LEX au fost intimidați în

exercitarea misiunii lor de către reprezentanții administrațiilor publice locale, într-un caz – de către simpatizanții unui concurent electoral, iar într-o situație un OTL a fost informat neoficial, dar din surse demne de încredere, despre faptul că automobilele cu care circulă observatorii sunt monitorizate de către poliție, la solicitarea SIS.

Desemnarea și înregistrarea candidaților. În circumscripția națională, în perioada monitorizată, au fost înregistrați 9 concurenți electorali. Prin urmare, pentru alegerile parlamentare din 24 februarie 2019 pe circumscripția națională au fost înregistrați 15 candidați (14 partide și un bloc electoral). Cota minimă de reprezentare pentru ambele sexe (40%) a fost respectată de către toți concurenții, însă pozițiilor ocupate de candidatele femei denotă o tendință de evitare a plasării acestora pe locurile de frunte.

În circumscripțiile uninominale până la data de 31.01.2019 au fost înregistrați 322 concurenți electorali în cadrul celor 51 CU. Rata de înregistrare a fost de circa 80% - în baza a 401 GI constituite au fost înregistrați 322 concurenți electorali. Din cele 79 de GI care nu s-au înregistrat în calitate de concurenți, în cazul a 43 GI nu au fost depuse dosarele pentru înregistrare, iar în cazul a 36 GI CECEU a respins înregistrarea. În cazul candidaților independenți – din 101 solicitanți (GI constituite) au fost înregistrați doar 57 (56%).

Din cei 322 candidați înregistrați, 265 (82%) sunt desemnați de partide și blocuri: PDM (51), PSRM (51), Blocul ACUM (48), PPȘ (46), PCRM (26), PL (20), PN (17), PNL (3), PVE (2), PPDA (1) și candidați independenți - 57 (18%). Potrivit abordării de gen, doar 20% (66) din candidații înregistrați în CU sunt femei, în timp ce 80% (256) sunt bărbați.

Registrul de Stat al Alegătorilor. În cadrul a 382 de vizite realizate în timpul orelor de lucru la APL, observatorii Promo-LEX au reușit să desfășoare doar 279 (73%) interviuri cu registratorii. În celelalte 103 de cazuri (27%) interviurile nu au fost realizate, având ca temei: lipsa registratorului de la locul de muncă - 68 cazuri (66%); imposibilitatea accesării RSA (motive tehnice, necunoașterea programului de către registratori sau imposibilitatea identificării registratorului) - 29 cazuri (28%); refuz de a oferi informație observatorilor - 6 cazuri (6%).

MO Promo-LEX își reiterează îngrijorarea privind numărul mare de conflicte înregistrate în RSA. Pentru perioada de observare a Raportului nr.4, la data de 29 ianuarie 2019, ultima zi de actualizare a Registrului înainte de a fi generate listele electorale, în cazul a 100 de registratori din 279 intervievați continuau să persiste 2158 de conflicte.

În ceea ce privește recepționarea listelor electorale de către registratori de la ultimul scrutin, menționăm că, în urma desfășurării interviurilor cu registratorii, s-a constatat că în 242 de cazuri (87%) din totalul de 279 răspunsuri, registratorii au comunicat că listele electorale au fost recepționate.

Observarea activității registratorilor în perioada 26 decembrie 2018 – 29 ianuarie 2019 a indicat asupra mai multor concluzii preliminare privind gestionarea RSA. În primul rând, Promo-LEX nu a înțeles logica suspendării RSA în plină perioadă electorală (28 decembrie 2018 – 10 ianuarie 2019), când exactitatea și corectitudinea modificărilor și actualizărilor efectuate de către registratori erau esențiale pentru calitatea listelor electorale din alegerile parlamentare. În al doilea rând, atestăm prezența stabilă și în număr alarmant al conflictelor nesoluționate în RSA, în special referitoare la adrese, trasarea hotarelor secțiilor de votare și de statut (persoanele decedate, de ex.). În al treilea rând, MO Promo-LEX consideră că actuala abordare utilizată de CEC în repartizarea sarcinilor registratorilor, fără a ține cont de numărul de alegători aflați în gestiune, este una inefficientă.

Conflicte electorale. În perioada monitorizată, conform observărilor MO Promo-LEX, în cadrul CECE au fost depuse 7 contestații. Dintre acestea, 5 contestații au fost formulate de candidați la funcția de deputat (3 - PCRM, 1- Blocul ACUM, 1 - candidat independent), o contestație a fost depusă de un alegător, iar alta a fost remisă spre examinare din cadrul IP Sîngerei.

La CEC au fost depuse 36 de contestații, dintre care 23 au fost depuse de reprezentanții formațiunilor politice (6 - PSRM, 5 - PPȘ, 3 - PN, câte 3 contestații au depus PL și PN, câte 2

contestații au depus PCR, PPDA, blocul ACUM), 12 contestații fiind depuse de candidații independenți, iar o contestație a fost depusă de către un membru al CECEU. Majoritatea - 30 - au fost depuse împotriva CECE, iar una - împotriva președintelui CECE, cele mai multe fiind depuse împotriva CECEU nr. 48 (4), CECEU nr.4(3), CECEU nr. 5 (3). Cinci contestații au fost depuse împotriva acțiunilor, inacțiunilor concurenților electorali, dintre care 2 - împotriva PSRM și 2 - împotriva PDM.

Litigii electorale. În perioada monitorizată au fost depuse în *instanța de fond* cel puțin 7 cereri de chemare în judecată în materie electorală, 5 - de către candidații desemnați de formațiuni politice (PN, PCR, Blocul ACUM, PSRM), iar 2 - de către candidații independenți. Trei contestații au fost depuse împotriva hotărârilor de înregistrare sau neînregistrare emise de organele electorale, o contestație - împotriva hotărârii de înregistrare a simbolului electoral și 3 - împotriva acțiunilor concurenților electorali de agitație electorală cu utilizarea simbolurilor naționale/ internaționale (PSRM-2) și utilizarea resurselor administrative (PDM).

La Curtea de Apel în perioada monitorizată au fost depuse 5 cereri de chemare în judecată (4 împotriva hotărârilor CEC și 1 împotriva hotărârii Consiliului Audiovizualului) și două cereri de apel. Reclamanți ai cererilor de chemare în judecată sunt Blocul ACUM - 2, PPCNM - 1, PL - 1, SRL „Reforma-Art” - 1 și au vizat organizarea secțiilor de votare peste hotare, înregistrarea/neînregistrarea concurentului electoral, reflectarea campaniei electorale în mijloacele de informare în masa.

La Curtea Supremă de Justiție au fost depuse 5 cereri de recurs, 2 - de către Blocul ACUM și 1 - de către PSRM împotriva hotărârilor emise de către CEC, iar celelalte 2 - de către SRL „Reforma-Art” împotriva PDM, privind reflectarea campaniei electorale în mijloacele de informare în masa. A fost admisă doar o cerere de recurs, celelalte fiind respinse ca nefondate.

Concurenții electorali. Comparativ cu perioada precedentă de raportare, în debutul campaniei electorale MO Promo-LEX atestă *sporirea de circa 6 ori a numărului de evenimente electorale identificate - 607*. Dintre acestea, 38% au fost efectuate de PSRM, 26% - de PDM, 14% - de PPȘ și, respectiv, 11% - de ACUM. Repartizarea geografică atestă că cele mai multe s-au desfășurat: în Chișinău (38%), Bălți (7%), Florești (4%), Cahul (4%), Criuleni (4%) și Orhei (4%).

În perioada monitorizată, observatorii MO Promo-LEX au raportat *cel puțin 85 de cazuri ce pot fi calificate drept utilizare a resurselor administrative*. În cazul a 45 dintre acestea este vizat PDM, în 33 cazuri - PSRM, 3 cazuri - PN, 3 cazuri - ACUM și 1 caz - PCR.

Din punct de vedere cantitativ, cele mai multe cazuri raportate se referă la întrunirile electorale organizate în cadrul instituțiilor de stat cu angajații acestora, în timpul programului de lucru (69 de cazuri). De asemenea, din punct de vedere al impactului, MO Promo-LEX atrage atenția asupra următoarelor: utilizarea instituțiilor statului în scopul promovării inițiativelor electorale (1 caz); implicarea funcționarilor publici/cu funcție de demnitate publică în activități de campanie (12 cazuri); asumarea de către candidații electorali a meritelor pentru lucrările/serviciile de uz public efectuate din bani publici (3 cazuri).

Observatorii Promo-LEX au raportat *cel puțin 4 cazuri ce pot fi calificate drept corupere a alegătorilor*: în 3 cazuri este vizat PPȘ, iar într-un caz - PSRM.

Promo-LEX constată *un caz de utilizare a publicității electorale fără respectarea cerințelor înaintate față de materialele publicitare (PDM) și 17 cazuri de amplasare a publicității în locuri neautorizate (PSRM: 6, PDM: 5, PPȘ: 3, Blocul ACUM: 2, PCR: 1)*.

În perioada monitorizată, observatorii MO Promo-LEX au raportat, de asemenea, 6 cazuri de intimidări/violență împotriva concurenților electorali. În cazul a 3 dintre acestea sunt vizate candidații Blocului ACUM, în două - PDM, iar într- un caz - PSRM.

Privitor la *publicitatea stradală/promoțională/on-line electorală*, observatorii MO Promo-LEX au identificat *cel puțin 1307 de cazuri*, după cum urmează: 43% - PSRM, 23% - PPȘ, 17% - PDM și 8% -

Blocul ACUM. Cele mai utilizate tipuri de publicitate au fost ziarele/broșuri – 22%, bannerele stradale - 19%, precum și pliantele, afișele, calendarele – 17%.

Finanțarea în campania electorală. Potrivit constatărilor, din totalul concurenților înscriși în cursa electorală, 256 au depus rapoarte săptămânale privind finanțarea campaniei electorale. Printre aceștia s-au regăsit candidații de la PDM, PSRM, PCRM, PPȘ, PN, Blocul ACUM, PNL, PPP, PRM, și 19 CI (CI Valeriu Ghilețchi, CI Valentina Geamănă, CI Cebotărescu Dumitru, CI Cimbriciuc Alexandru, CI Alexandrin Patron, CI Cărbune Iurii, CI Biriucov Sergiu, CI Cerba Valeriu, CI Bostan Galina, CI Cîrlig Mihail, CI Lapticus Ion, CI Bînzar Oleg, CI Savva Viorel, CI Palancica Roman). Pe de altă parte, până la 1 februarie 2019, nici unul dintre candidații care reprezintă formațiunile politice MPSN, PVE, PVP, MPA, PL, PPDA nu a prezentat nici raport financiar și nici demers de neefectuare a cheltuielilor. Doar 1 candidat independent din cei 38 care nu au prezentat rapoarte financiare (CI Maxim Uvarov) a anunțat CEC despre neefectuarea cheltuielilor.

Volumul total al resurselor financiare cumulate și raportate la CEC de către concurenții electorali, în perioada 25 ianuarie – 1 februarie 2019, este de 23 304 522 lei și cuantumul cheltuielilor efectuate este de 19 210 582 lei. Astfel, PDM a acumulat 11 380 000 lei, PPȘ – 5 280 000 lei, PSRM – 4 610 000 lei, Blocul ACUM – 740 993 lei, PCRM – 700 000 lei, PN – 384 745 lei, PNL – 2 000 lei, PRM – 6 814 lei, CI Valeriu Ghilețchi – 115 000 lei, CI Geamănă Valentina – 85 000 lei, CI Cebotărescu Dumitru – 60 000 lei.

La capitolul cheltuieli raportate, ponderea cea mai mare a cheltuielilor este pentru publicitate – 88%, adică 16 853 506 lei, și cheltuieli pentru materiale promoționale - 7%, în cuantum de 1 291 048 lei, adică un total de 95% doar pentru canalele de agitație electorală; urmând cheltuielile pentru evenimente și întruniri - 3% (530 314 lei); cheltuieli de transport – 1% (303 760 lei) și alte cheltuieli – 1% (231 955 lei, printre care se regăsesc cheltuieli pentru telecomunicații – 49 898 lei, cheltuieli suplimentare de întreținere – 41 738 lei, cheltuieli de delegare sau detașare a persoanelor (voluntari/observatori) – 15 450 lei, cheltuieli de consultanță politică/juridică – 6 812 lei, cheltuieli pentru omvsd și servicii bancare – 118 057 lei).

În perioada monitorizată, constatăm o lipsă de raportare din partea a 2 concurenți electorali (PDM, PCRM) la capitolul evenimente/intruniri. Doar 2 concurenți electorali (Blocul ACUM și PN) au raportat cheltuieli suplimentare de întreținere (închirierea unor spații temporare, salariile personalului angajat temporar în scop electoral) în rapoartele depuse la CEC și doar 1 concurent electoral (Blocul ACUM) a raportat cheltuieli pentru voluntari.

În concluzie, cheltuielile total estimate pentru perioada 25 ianuarie – 1 februarie 2019 de MO Promo-LEX pentru toate categoriile de cheltuieli neraportate se ridică la cel puțin 828 423 lei (PSRM - 668 407 lei, PN -70 050 lei, PDM-52 440 lei, PRM - 1 950 lei, PL - 1 950 lei, PPDA – 975 lei, PCRM – 700 lei, CI Leonid Macari - 5 384 lei, CI Valeriu Ghilețchi - 3 901 lei, CI Gheorghe Furdui - 5 023 lei, CI Bobeică Gheorghe - 7 159 lei, CI Aricov Ghiorghe - 3 000 lei, CI Cebotărescu Dumitru - 2 865 lei, CI Călin Vieru - 3 749 lei, CI Alexandru Bujoreanu - 870 lei.

Discursul instigator la ură. În perioada monitorizată, Promo-LEX a continuat monitorizarea discursului de ură și a instigării la discriminare.

În baza informațiilor raportate de către monitori, au fost identificate cel puțin 5 cazuri în care concurenții electorali au generat mesaje discriminatorii sau alte forme ale intoleranței în spațiul public, dintre care din partea următorilor candidați: PSRM – 3 situații; PCRM - 1 și Blocul ACUM – 1.

De cealaltă parte, referindu-ne la concurenții care au fost vizați în discursul de ură, menționăm: Blocul ACUM – de 5 ori, PSRM – de 2 ori; PDM – de 2 ori; PPȘ – 1 dată.

Analizând situația din perspectiva tipurilor de exprimări ale urii, observăm că *cel mai mult* – în cel puțin 7 cazuri – *sunt exploatate prejudecățile sexiste și perpetuate stereotipurile de gen în societate.*

Activitățile de educație și instruire electorală. Odată cu începerea campaniei electorale au demarat mai multe campanii de informare a alegătorilor privind alegerile parlamentare, gestionate

atât de autoritățile electorale, cât și în special de societatea civilă. La data de 2 februarie 2019, Promo-LEX a lansat Campania de informare, educație electorală și mobilizare apolitică a cetățenilor R. Moldova cu drept de vot, inclusiv diaspora: “turul 2 nu va fi. VOTEAZĂ DIN PRIMA!” în contextul alegerilor parlamentare din 24 februarie 2019. Campania se va desfășura în perioada 2 – 22 februarie 2019, în 92 de localități din 46 de circumscripții electorale cu implicarea a peste 270 de voluntari. La data de 4 februarie 2019, Promo-LEX, în parteneriat cu Postul Public Moldova 1, au dat start *Dezbaterilor Electorale Televizate* cu participarea candidaților la funcția de deputat, înregistrați în circumscripția națională.

De asemenea, în perioada monitorizată Centrul de Instruire Continuă în Domeniul Electoral (CICDE) a dat start instruirilor membrilor BESV pentru alegerile parlamentare, instruirii ce sunt planificate să fie realizate până la 12 februarie 2019.

INTRODUCERE

Raportul nr. 4 este elaborat în cadrul activității Misiunii de Observare (MO) Promo-LEX a alegerilor parlamentare din 24 februarie 2019 și cuprinde rezultatul monitorizării pentru perioada 23 ianuarie – 5 februarie 2019. Perioada de monitorizare financiară este 25 ianuarie – 1 februarie 2019. Conținutul acestui document poate fi supus revizuirilor redacționale.

Raportul de față conține constatările și tendințele principale specifice începutului campaniei electorale pentru alegerile parlamentare din 24 februarie 2019. Concluziile și recomandările MO din actualul raport se referă la acțiunile organelor electorale, activitatea concurenților electorali, precum și la domeniile de responsabilitate a autorităților administrației publice pe domeniul electoral.

MO Promo-LEX va prezenta un total de 6 rapoarte de observare a alegerilor parlamentare din 24 februarie 2019. Misiunea rapoartelor este diagnosticarea în timp real a calității procedurilor de organizare și desfășurare a alegerilor pentru o perioadă prestabilită de timp; responsabilizarea actorilor electorali; identificarea tendințelor pozitive și negative în cadrul procesului electoral. După ziua alegerilor va fi elaborat un raport care va include sinteza principalelor aspecte ale organizării și desfășurării votării (de ex., deschiderea și închiderea SV, numărul și tipul incidentelor); rezultatele numărării în paralel a voturilor (PVT) și compararea acestora cu rezultatele oficiale. Raportul final al MO urmează a fi prezentat pe data de 28 martie 2019.

Rapoartele de observare sunt elaborate de către echipa centrală a MO Promo-LEX, în baza constatărilor raportate de către observatorii pe termen lung (OTL) din cadrul MO cu privire la activitatea tuturor actorilor implicați în procesul de organizare și desfășurare a alegerilor: concurenții electorali, autoritățile publice, organele electorale, partidele politice, cetățenii care își înaintează propria candidatură, precum și societatea civilă.

Monitorizarea procesului electoral se efectuează pe durata perioadei electorale de către 48 de OTL, câte unul pentru fiecare din cele 46 de circumscripții uninominale (CU) constituite pe teritoriul R. Moldova și controlate de autoritățile constituționale, precum și câte un OTL pentru CU constituite pentru regiunea transnistreană și pentru CU constituite peste hotare. În ziua scrutinului, Promo-LEX va delega câte un observator pe termen scurt (OTS) în fiecare din secțiile de votare (SV) deschise pe teritoriul R. Moldova. De asemenea, MO intenționează să desemneze OTS și pentru cel puțin 50 de SV peste hotare constituite pentru alegerile parlamentare din 24 februarie 2019.

Toți observatorii implicați în procesul de monitorizare sunt instruiți în cadrul seminarelor organizate de către Misiunea Promo-LEX și semnează Codul de conduită¹ al observatorului național independent Promo-LEX, obligându-se să acționeze operativ, cu bună credință și în mod non-partizan. Activitatea tuturor observatorilor este coordonată de echipa centrală a Asociației.

Drept sursă pentru elaborarea rapoartelor de observare ale MO servesc constatările OTL raportate în baza unor formulare tematice, precum și informații oficiale publice, raportate de către observatorii MO Promo-LEX. În cadrul vizitelor planificate, observatorii analizează informația rezultată din discuții, întâlniri cu interlocutorii și consultarea documentelor oficiale.

MO Promo-LEX a alegerilor parlamentare din 24 februarie 2019 reprezintă un proiect realizat de Asociația Promo-LEX în cadrul Coaliției Civice pentru Alegeri Libere și Corecte. MO Promo-LEX nu este oponent politic al concurenților implicați în procesul electoral, nu este un organ de anchetă și nu își asumă obligația expresă de a proba constatările observate. Cu toate acestea, rapoartele observatorilor sunt însoțite, în măsura posibilităților, de probe foto și video care pot fi puse doar la dispoziția organelor de drept, în baza solicitărilor corespunzătoare și în nici un caz la dispoziția concurenților electorali. Totodată, încălcările, inclusiv cele presupuse, care se regăsesc în prezentul raport trebuie tratate de autoritățile electorale prin prisma prevederilor art. 22 alin. (1) lit. q) și art. 68 al. (5) Cod Electoral, inclusiv drept sesizări ale observatorilor și urmează a fi examinate conform competenței.

¹ <https://promolex.md/4689-codul-de-conduita-al-observatorilor-electorali-promo-lex/>

În perioada monitorizată, MO Promo-LEX a continuat șirul întrevederilor cu reprezentanții concurenților electorali cu scopul prezentării și discutării aspectelor metodologice ale observării.

Misiunea Promo-LEX gestionează platforma web www.monitor.md, în care orice cetățean poate semnala activități cu tentă electorală, pe aceeași platformă sunt stocate informații relevante din rapoartele observatorilor. Semnalările din partea cetățenilor sunt verificate de către observatorii Misiunii în cadrul următoarei vizite planificate în localitatea în care a fost înregistrată semnalarea. Totodată, eventualele încălcări care se regăsesc în prezentul document trebuie tratate prin prisma prevederilor art. 68 al. 5 Cod Electoral drept sesizări ale observatorilor și urmează a fi examinate de către organele electorale conform competenței.

Promo-LEX este o asociație obștească, care are drept scop dezvoltarea democrației în R. Moldova, inclusiv în regiunea transnistreană, prin promovarea și protejarea drepturilor omului, monitorizarea proceselor democratice și consolidarea societății civile. Începând cu anul 2009, Asociația organizează Misiuni de observare a alegerilor din R. Moldova, prezenta MO a alegerilor parlamentare fiind a 17-a la număr. De asemenea, angajații și membrii Asociației dispun de experiență internațională și au participat la observarea alegerilor în cadrul Misiunilor Internaționale din: Armenia, Germania, Georgia, Estonia, Norvegia, România, Suedia, Ucraina etc.

Standardele internaționale la care se face referire în acest raport sunt cele elaborate de ONU, OSCE, Comisia Europeană pentru Democrație prin Drept, Uniunea Europeană și Consiliul Europei. La finele acestui raport sunt formulate recomandări preliminare pentru autoritățile publice, organele electorale, concurenții electorali/participanții la referendum și alți actori interesați, cu scopul de a asigura optimizarea procesului electoral.

Raportul este elaborat în cadrul Misiunii de Observare a alegerilor parlamentare din 24 februarie 2019 desfășurată de Asociația Promo-LEX cu suportul financiar al Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID) prin Programul “Democrație, Transparență și Responsabilitate”; a Ambasadei Marii Britanii la Chișinău prin proiectul „Consolidarea responsabilității democratice în Moldova”; a Fundației Soros-Moldova prin proiectele „Consolidarea unei platforme de dezvoltare a activismului și educației de Drepturi ale Omului în Republica Moldova” și „Monitorizarea listelor de alegători și a litigiilor electorale în alegerile parlamentare din 2018”; a Consiliului Europei prin proiectul “Suport pentru monitorizarea alegerilor parlamentare din 2018”.

Opiniile exprimate în rapoartele și comunicatele publice ale MO Promo-LEX aparțin autorilor și nu reflectă neapărat punctul de vedere al finanțatorilor sau partenerilor.

I. CADRUL LEGAL

În contextul în care în ziua alegerilor un număr considerabil de cetățeni ai R. Moldova se vor afla peste hotarele țării, iar o parte impunătoare a acestora vor deține acte de identitate expirate, MO Promo-LEX își reiterează poziția, expusă și în cadrul scrutinelor anterioare, conform căreia modificarea legii este unicul instrument oportun și necesar pentru a încadra în limitele legale posibilitatea cetățenilor de a vota cu acte de identitate expirate. De asemenea, Promo-LEX atrage atenția asupra necesității clarificării competențelor CECE de a decide asupra numărului de membri desemnați de către consiliile locale.

1.1. **Votarea în afara țării în baza buletinului de identitate sau a actelor de identitate expirate**

La 10 ianuarie 2019, Avocatul Poporului Mihail Cotorobai a depus o sesizare la Curtea Constituțională, prin care a solicitat verificarea controlului constituționalității prevederii art. 58 alin. (3) lit. c) din Codul electoral privind votarea în secțiile constituite peste hotarele R. Moldova exclusiv în baza pașaportului pentru intrare-ieșire din țară și a livretului de marinar, și interzicerea votării în baza actelor de identitate cu termenul de valabilitate expirat².

Prin Decizia nr. 5 din 14.01.2019³, Curtea Constituțională a declarat inadmisibilă sesizarea depusă, considerând că măsura contestată nu instituie un tratament diferențiat disproporționat, că aceasta nu afectează esența dreptului la vot. Înalta Curte, recunoscând că prevederea de la art. 58 alin. (3) lit. c) este o măsură limitativă, a identificat la baza acesteia două scopuri legitime:

- **prevenirea fraudării votului**, prin recunoașterea mai facilă a alegătorului în baza unor acte de identitate cu validitatea mai scurtă, datorită fotografiei mai recente a titularului pe care o conțin acestea⁴, prin existența elementelor suplimentare pentru prevenirea falsificării actelor⁵;
- **consolidarea legăturilor dintre statul Republica Moldova și cetățenii săi**, prin încurajarea acestora de a solicita pașaportul statului lor, de a călători și de a se legitima cu el în străinătate, precum și în nevoia de a nu-i stimula pe cetățeni să utilizeze acte expirate.

Totodată, Curtea a stabilit că exigența valabilității pașaportului reprezintă **o garanție în situațiile în care identificarea persoanei în baza SIAS „Alegeri” și a Registrului de stat al alegătorilor este imposibilă** din cauza unor defecțiuni tehnice. De asemenea, Curtea argumentează că perioada dintre scrutine este suficient de mare pentru a le permite cetățenilor care vor să voteze, să solicite eliberarea unui pașaport valabil.

Menționăm că la 12 ianuarie 2019, Alexandrin Patron, candidat independent la funcția de deputat a înaintat un demers în adresa CEC,⁶ prin care solicită examinarea posibilității de adoptare a unei decizii prin care cetățenilor R. Moldova care votează peste hotare să li se permită votarea în baza pașapoartelor expirate. La 25 ianuarie 2019, CEC a răspuns demersului prin scrisoarea nr. CEC 8/112 din 25 ianuarie 2019⁷, comunicând faptul că art. 58 alin. (3) lit. c) din Codul electoral interzice cetățenilor RM să voteze în secțiile de votare constituite peste hotare cu buletinul de identitate/ buletinul de identitate provizoriu sau cu pașaportul expirat, iar solicitantul nu este subiect cu drept de a înainta propuneri de întocmire a proiectului ordinii de zi a ședinței Comisiei.

În privința votării în baza actelor de identitate expirate, MO Promo-LEX atrage atenția asupra faptului că art. 5 alin. (1) lit. d) din Legea nr. 273 din 9 noiembrie 1994 prevede că se consideră nevalabil actul de identitate al cărui termen de valabilitate a expirat. Menționăm că potrivit art. 9

² <https://bit.ly/2Bm8c79>

³ <https://bit.ly/2D9Q5Bv>

⁴ Pașaportul se eliberează pe un termen de 10 ani, iar buletinul pentru următoarele termene: de la 16 până la 25 ani, de la 25 până la 45 de ani, de la 45 de ani - pe viață.

⁵ Spre deosebire de buletinele de identitate, pașapoartele biometrice conțin, de regulă, date ca imaginea facială digitală și amprente digitale.

⁶ <https://bit.ly/2D5CYkl>

⁷ <https://bit.ly/2WITUGM>

alin. (1) lit. i), constituie încălcare a legii întrebuintarea actelor de identitate nevalabile. Astfel, MO Promo-LEX reiterează că *modificarea legii este unicul instrument oportun și necesar pentru a încadra în limitele legale posibilitatea cetățenilor de a vota cu acte de identitate expirate, acest lucru fiind imposibil în condițiile legislative actuale.*

În privința votării în străinătate în baza buletinelor de identitate, MO Promo-LEX menționează că identificarea alegătorului din Republica Moldova poate fi făcută atât în baza pașaportului, cât și a buletinului de identitate, iar potrivit art. 3 alin. (1) din Legea nr. 273 din 09.11.1994, buletinul de identitate al cetățeanului Republicii Moldova se eliberează **cetățenilor pentru întrebuințare pe teritoriul republicii sau peste hotarele ei.** Astfel, considerăm că prin norma stabilită în Codul electoral la art. 58 alin. (3) lit. c) dreptul de vot al cetățenilor aflați peste hotare este limitat în mod nejustificat, cu atât mai mult cu cât inițiativa privind călătoria inclusiv în baza buletinului de identitate a fost aprobată de Guvernul Republicii Moldova.⁸

1.2. Incertitudini legale privind competența CECEU de a decide independent asupra numărului de membri ai BESV desemnați de consiliile locale

MO Promo-LEX atrage atenția asupra necesității clarificării incertitudinilor ce țin de interpretarea prevederilor art. 30 alin (10) din Codul electoral privind numărul de membri BESV desemnați de consiliile locale.

În fapt, la 15 ianuarie 2019, Consiliul comunal Plopi a emis Decizia nr.01/01-XXVI prin care a desemnat candidaturile pentru funcția de membru cu drept de vot deliberativ în componența birourilor electorale ale secțiilor de votare Plopi, Hîrtop, Taraclia. Astfel, din partea consiliului comunal Plopi, în cadrul BESV Taraclia au fost desemnați 3 membri ca propuneri de bază, și 2 - cu titlu de rezervă.

La 28 ianuarie 2019, CECEU nr. 42 a emis hotărârea nr. 11/1, prin care a constituit BESV Taraclia nr. 42/34 în componența numerică din cinci membri. În componența nominală a BESV sunt incluse 2 persoane a căror candidatură a fost propusă de către Consiliul Comunal Plopi (dintre care una din lista rezervelor), iar 3 - de către partidele politice.

Menționăm că, potrivit art. 30 alin. (10) din Codul electoral, candidaturile a 3 membri BESV se propun de către consiliile locale, iar candidaturile celorlalți membri se propun de către partide și alte organizații social-politice reprezentate în Parlament, (...) iar dacă nu este suficient, numărul rămas de membri se completează din Registrul funcționarilor electorali (RFE).

Doar în cazul în care partidele și alte organizații social-politice nu prezintă candidaturile lor în componența BESV cel târziu cu 7 zile înainte de expirarea termenului de constituire a biroului, numărul necesar de candidaturi se completează de către **consiliul local**, iar dacă nici acesta nu prezintă candidaturile, biroul electoral se completează din RFE. Unica incompatibilitate prevăzută de cadrul legal este faptul că membrii BESV nu pot fi consilieri în consiliile locale și membri de partid.

Respectiv, în speță, din partea Consiliului comunal Plopi au fost incluse doar 2 candidaturi. Prin analogie, CECEU ar putea refuza completarea cu anumiți membri de partid.

Suplimentar, specificăm că din cei doi membri acceptați de CECEU, unul este din lista de rezervă. Aceasta în condițiile în care Consiliul de circumscripție putea completa numărul necesar de candidaturi cu cele propuse de consiliul local în lista de rezervă, doar în cazul în care partidele nu prezentau candidaturile sau dacă candidaturile desemnate sunt consilieri în consiliile locale sau membri de partid, sau dacă persoana desemnată refuză să fie membru BESV.

Suplimentar, menționăm că potrivit pct. 7 din Regulamentul privind activitatea BESV, aprobat prin hotărârea CEC nr. 1734, Consiliul electoral de circumscripție completează și **decide privind**

⁸ Hotărârea Guvernului nr. 1070 din 08.11.2018

componenta numerică a biroului electoral, (...) sub condiția asigurării dreptului de desemnare a membrilor biroului electoral de către toți subiecții de drept.

În condițiile în care CECEU nr. 42 nu a argumentat aprobarea unui număr de 2 membri din partea Consiliului Comunal, în loc de cei 3 propuși, și a aprobat o candidatură înaintată cu titlu de rezervă, apar suspiciuni privind caracterul arbitrar al deciziei privind aprobarea componentei nominale.

II. ORGANELE ELECTORALE

În perioada de raportare, CEC a adoptat un număr total de 106 hotărâri pentru realizarea acțiunilor de organizare și desfășurare a alegerilor parlamentare din data de 24 februarie 2019.

Atestăm în continuare un proces activ de înregistrare a observatorilor. Până la 5 februarie 2019, în total au fost acreditați de către organele electorale 2304 de observatori, dintre care 2069 observatori naționali (1720 observatori din partea MO Promo-LEX) și 235 de observatori internaționali. Candidații PPȘ (4) și PDM (2) au acreditat observatori în cadrul CECEU: nr.3 Edineț (Sîrbu Oleg-PDM), nr. 6 Drochia (Sveclă Grigore-PPȘ), nr. 9 Bălți (Himici Igor-PPȘ), nr. 14 Telenesti (Cristea Valerian-PPȘ), nr. 20 Strășeni (Pavel Filip-PDM) și nr. 30 Chișinău (Cvasnîi Stanislav-PPȘ). În acest sens, CECEU-rile în cauză au acreditat un număr total de 260 de persoane.

Modificarea componenței membrilor CECEU în perioada monitorizată este în descreștere - 6 hotărâri CEC, comparativ cu perioada de monitorizare precedentă (15). O situație inedită se atestă în cazul CECEU nr. 48 a cărei componență a fost majorată de la 7 la 11. În opinia Promo-LEX, o modificare a numărului membrilor CECE, din oficiu, după expirarea termenului de constituire a CECE, trebuie să aibă o motivare temeinică. Or, numărul membrilor CECEU 48 se încadrează în prevederile legale de la art. 28 alin. (7) Cod electoral, iar în cadrul CEC nu a fost depus nici un demers privind activitatea insuficientă a Consiliului.

Până la 31 ianuarie 2019, conform Programului calendaristic, CECEU au adus la cunoștință publică date privind sediul BESV și a modului de contactare pentru relații. Dintr-un număr total de 2143 BESV-uri, au fost comunicate date privind sediile a 2133 BESV. Prin urmare nu este cunoscută adresa a 10 SV din CU nr. 50 la Vest de RM. Atragem atenția că situația este mai complicată în privința datelor privind numerele de telefon/email în cazul a 92 BESV-uri constituite în circumscripțiile de peste hotare (CU nr. 49, nr. 50 și 51).

În ceea ce privește aducerea la cunoștință publică de către CECEU a hotărârilor de constituire a BESV-urilor cu datele privind componența numerică, menționăm că, dintr-un număr total de 51 CECEU, doar 19 CECEU (37%) au publicat hotărârile în termen, 26 de CECEU (51%) au publicat hotărârile cu întârziere, depășind termenul de 31 ianuarie 2019, iar 6 CECEU (12%) nici până la data de 5 februarie 2019 nu au publicat hotărârile în cauză

2.1. Hotărâri ale Comisiei Electorale Centrale (CEC)

În perioada de raportare, CEC a adoptat un număr total de 106 hotărâri pentru realizarea acțiunilor de organizare și desfășurare a alegerilor parlamentare din data de 24 februarie 2019. Dintre acestea, 7 hotărâri se referă la înregistrarea candidaților la funcția de deputat în Parlamentul R. Moldova (PN, PNL, PVP, MPSN, PPP, PL, PVE). În total, de la începutul perioadei electorale au fost aprobate 15 hotărâri de acest fel.

De asemenea, în perioada monitorizată, CEC a stabilit cuantumul lunar al subvențiilor de la bugetul de stat pentru anul 2019 destinate partidelor politice conform performanțelor obținute la alegerile parlamentare din 30 noiembrie 2014 și alegerile locale generale din 14 iunie 2015. Alte hotărâri relevante se referă la stabilirea tirajului buletinelor de vot pentru SV din străinătate; modelul, textul buletinului de vot și ordinea de înscriere a concurenților electorali în buletinul de vot pentru alegerile parlamentare din 24 februarie 2019 în circumscripția națională etc.

2.2. Circulare ale CEC

La 28 ianuarie CEC a emis o circulară în adresa CECE privind examinarea contestațiilor. Pe lângă menționarea prevederilor generale stabilite la art. 71-72 din Codul electoral, CEC face referință la

opinia consultativă⁹ a CSJ nr. 103 din 18 ianuarie 2019 cu privire la unele chestiuni ce țin de aplicarea legislației electorale¹⁰. Conform celei din urmă, în cazul alegerilor parlamentare în circumscripțiile uninominale, acțiunile/inacțiunile concurenților electorali se vor contesta la consiliul electoral care i-a înregistrat, iar hotărârile adoptate pe marginea acestor contestații vor fi atacate în instanța de judecată în a cărei rază teritorială se află consiliul electoral respectiv, fără respectarea procedurilor prealabile, iar în cazul alegerilor parlamentare în circumscripția națională, acțiunile/inacțiunile concurenților electorali vor fi atacate direct în instanța de judecată în a cărei rază teritorială a comis acțiunile și/ sau inacțiunile.

De asemenea, opinia consultativă prevede modul de calcul al termenului de 3 zile calendaristice de depunere a contestației și modul de reprezentare a concurenților electorali conform art. 15 din Codul electoral și art. 75 alin. (1)- (1)¹ din Codul de procedura civilă.

Menționăm că Promo-LEX a constatat prezența incertitudinilor legale în materie de soluționare a contestațiilor încă în noiembrie 2018,¹¹ iar în vederea înlăturării posibilității de interpretare dublă a normelor legale sau de tergiversare nejustificată a procesului de soluționare a contestațiilor, a recomandat modificarea de urgență a Codului electoral și a Codului de procedură civilă. Considerăm că **emiterea unei opinii consultative nu soluționează incertitudinile legale** privind competența de examinare a contestațiilor, deoarece aceasta are **caracter de îndrumare**, sunt adresate **instanțelor de judecată** pentru aplicarea corectă și uniformă a legislației, și nu consiliilor electorale de circumscripție.

2.3. Lipsa reacției din partea CEC la solicitările de informație ale MO Promo-LEX

În data de 16 ianuarie 2019, MO Promo-LEX a expediat către CEC o solicitare de informație prin care a cerut respectuos clarificarea unui șir de întrebări și situații ipotetice, dar probabile, determinate de modificarea cadrului legislativ și normativ de ultimă oră cu referință la desfășurarea alegerilor parlamentare din 24 februarie 2019. Printre altele, a solicitat explicarea sau interpretarea unor aspecte ce țin de organizarea procedurilor electorale în ziua alegerilor (A se vedea Anexa nr. 6).

De principiu, **considerăm că explicarea incertitudinilor semnalate de Misiune, prin intermediul unei Circulare aprobate de CEC ar face procesul electoral cu mult mai explicit pentru toate categoriile de subiecți implicați**: alegători, funcționari electorali, concurenți și observatori.

Suplimentar, pentru MO Promo-LEX răspunsurile la acestea, dar și alte întrebări, au fost și rămân extrem de importante, inclusiv **din perspectiva necesității instruirii corecte și plene a observatorilor** pe termen scurt care în ziua alegerilor vor observa procesul electoral, vor contribui la asigurarea corectitudinii și integrității procedurilor de vot.

Chiar dacă, până la data de 5 februarie 2019 inclusiv (termenul legal limită fiind 6 februarie 2019) CEC nu a transmis către Promo-LEX nici un răspuns, apreciem inițiativa conducerii CEC de a oferi răspuns în perioada imediat următoare în termeni proximi.

2.4. Activitatea observatorilor

2.4.1. Acreditarea observatorilor

a. În perioada monitorizată CEC a aprobat 19 hotărâri de acreditare a observatorilor naționali și internaționali în vederea monitorizării alegerilor parlamentare din data de 24 februarie 2019 și 10 hotărâri de acreditare a experților electorali internaționali în vederea monitorizării alegerilor parlamentare din data de 24 februarie 2019.

⁹ Conform art. 17 Cod de procedură civilă, pentru aplicarea corectă și uniformă a legislației, Curtea Supremă de Justiție, din oficiu, precum și la propunerea organelor profesionale, ale profesiilor conexe justiției, adoptă și publică hotărâri explicative și opinii consultative privind aplicarea corectă a normelor de drept și soluționarea justă a cauzelor. Opiniile consultative au caracter de îndrumare și nu sunt obligatorii pentru instanțele judecătorești.

¹⁰ <https://bit.ly/2UHcn4C>

¹¹ <https://bit.ly/2DUgkxq>

În calitate de **observatori naționali**, CEC a acreditat în total 1132 de observatori: din partea Asociației Promo-LEX - 1096 de persoane, dintre care 46 de persoane sunt acreditați pentru monitorizarea alegerilor în SV constituite în afara Republicii Moldova; din partea „Reprezentanței în Moldova a National Democratic Institute din SUA” - 16 persoane și din partea AO „MIRAD” - 20 de persoane.

În calitate de **observatori internaționali**, CEC a acreditat în total 74 de observatori: din partea Consiliului Adunării Interparlamentare a Statelor-membre ale CSI - 23 persoane; din partea Ambasadei Republicii Polone în Republica Moldova - 3 persoane; din partea Biroului OSCE pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului (OSCE/BIDDO) - 1 persoană și 35 de interpreți; din partea Adunării Parlamentare a Organizației Cooperării Economice la Marea Neagră - 4 persoane; din partea Ambasadei Republicii Turcia - 4 persoane; din partea Ambasadei Federației Ruse în Republica Moldova - 11 persoane; din partea Ambasadei Republicii Austria în Republica Moldova - 2 persoane; din partea Delegației Uniunii Europene în Republica Moldova - 3 persoane; din partea Asociației „Reprezentanța din Moldova a International Republican Institute din SUA” - 17 persoane și din partea Senatului Republicii Polone - 6 persoane.

În calitate de **experți electorali internaționali**, CEC a acreditat 22 de persoane: din partea Consiliului Electoral Suprem al Turciei - 2 persoane; din partea Comisiei Electorale Centrale a Republicii Bulgare - 2 persoane; din partea Comisiei Electorale Centrale a Republicii Uzbekistan - 2 persoane; din partea Autorității Electorale Permanente din România - 2 persoane; din partea Comisiei Electorale Centrale a Federației Ruse - 2 persoane; din partea Comisiei Centrale pentru Alegeri și Desfășurarea Referendumurilor Republicane a Republicii Kîrgîze - 2 persoane; din partea Comisiei Electorale Centrale a Republicii Azerbaidjan - 3 persoane; din partea Comisiei Electorale Centrale a Georgiei - 3 persoane; din partea Comisiei Electorale Centrale a Ucrainei - 2 persoane și din partea Comisiei Electorale Centrale a Republicii Kazahstan - 2 persoane.

b. **Acreditarea observatorilor naționali din partea concurenților electorali înregistrați.** În perioada monitorizată, dintr-un număr de 15 concurenți înregistrați în circumscripția națională și 322 concurenți electorali înregistrați în circumscripțiile uninominale, doar 6 concurenți electorali, toți înregistrați în CU, au înaintat demersuri de acreditare a observatorilor în vederea monitorizării alegerilor parlamentare din 24 februarie 2019. Observatori au fost acreditați de către 6 CECEU: nr.3 Edineț (Sîrbu Oleg-PDM), nr. 6 Drochia (Sveclă Grigore-PPȘ), nr. 9 Bălți (Himici Igor-PPȘ), nr. 14 Telenești (Cristea Valerian-PPȘ), nr. 20 Strășeni (Pavel Filip-PDM) și nr. 30 Chișinău (Cvasnî Stanislav-PPȘ). În acest sens, CECEU-rile în cauză au acreditat un număr total de 260 de persoane.

Până la 5 februarie 2019, organele electorale au acreditat în total 2304 observatori, dintre care 2069 observatori naționali (1720 observatori din partea MO Promo-LEX) și 235 de observatori internaționali.

2.4.2. Acțiuni ce pot fi calificate drept intimidare a observatorilor Promo-LEX

MO Promo-LEX, în continuare, constată cazuri ce pot fi calificate drept intimidare a observatorilor. În perioada de monitorizare au fost raportate cel puțin 5 situații de acest gen.

În acest sens, OTL a raportat despre faptul că un reprezentant al administrației publice locale din com. Vărăncău, r. Soroca, a determinat observatorul pe termen scurt selectat în una din secțiile de votare din comună să refuze colaborarea cu Misiunea Promo-LEX.

Într-un alt caz, din același raion, reprezentantul administrației publice locale din c. Dărcăuți a făcut presiuni asupra OTL Promo-LEX pentru a-l determina să selecteze alți observatori pe termen scurt decât acesta a identificat pentru a fi acreditați, pe motiv că ”eu sunt primar și eu hotărâsc ceea ce se petrece în sat”.

Comportament agresiv și intimidare față de observatorul Promo-LEX a fost raportată și din partea reprezentantului APL din c. Hrușova, r. Criuleni.

O altă situație de intimidare s-a produs în or. Sîngerei, la Casa de cultură, în data de 31.01.2019, în momentul observării de către OTL Promo-LEX a unei activități de întâlnire cu alegătorii organizate de un concurent electoral. Observatorul a fost bruscat și agresat verbal de către unii participanți la eveniment.

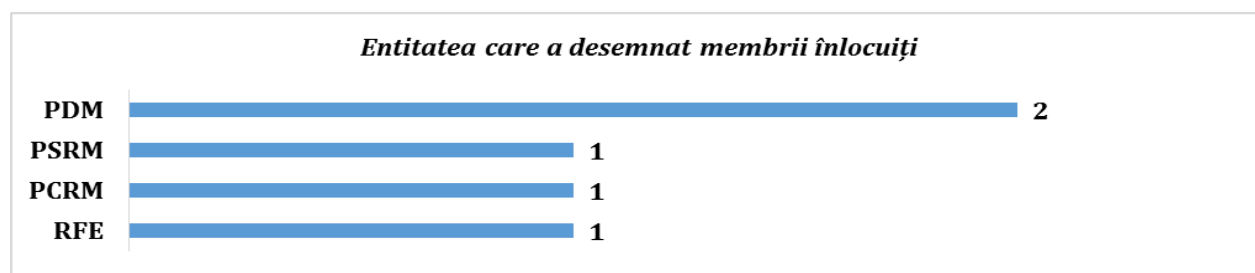
O altă situație se atestă în cazul unui OTL Promo-LEX care a fost informat în condiții de anonimat, dar din surse demne de încredere, despre faptul că automobilele cu care circulă observatorii Misiunii sunt monitorizate de către organele de poliție din UAT ale țării, la solicitarea SIS.

2.4. Modificarea componenței CECEU

Modificarea componenței membrilor CECEU în perioada monitorizată este în descreștere, față de perioada precedentă de monitorizare, de către CEC fiind aprobate în acest sens 6 hotărâri, comparativ cu perioada de monitorizare 9 - 22 ianuarie 2019, când CEC a adoptat 15 hotărâri de modificare a CECEU.

În perioada monitorizată, au fost excluși/incluși 5 membri ai CECEU, nr. 22 Ialoveni (PDM), nr. 31 Chișinău (PCRM), nr. 37 Răzeni (RFE), nr. 38 Hîncești (PDM) și nr. 45 Comrat (PSRM). (A se vedea Graficul nr. 1).

Graficul nr. 1

Totodată, CEC a adoptat o hotărâre de modificare a componenței CECEU nr. 48 Slobozia, mun. Tiraspol și Bender, prin care a majorat componența numerică a membrilor de la 7 la 11. Respectiv, CEC a inclus 4 membri noi din RFE, în baza argumentelor CEC de a îmbunătăți funcționarea CECEU nr. 48.

Atragem atenția asupra faptului că în partea de dispoziție a proiectului de hotărâre, care a fost ulterior aprobat, se menționează doar faptul că CEC hotărăște modificarea numărului și includerea în componența CECEU 48 a 4 persoane din RFE, **în vederea realizării acțiunilor de organizare și desfășurare** a alegerilor Parlamentului Republicii Moldova și a referendumului republican consultativ din data de 24 februarie 2019.

Suplimentar, menționăm că, în urma aprobării Hotărârii CEC nr. 2088 din 15 ianuarie 2019 pentru modificarea hotărârii CECE nr. 1981 din 21.12.2018, **și componența nominală a CECEU nr. 47 a fost redusă de la 9 la 7**, iar subiecții care au înaintat candidaturile care au fost excluse, au confirmat că nu vor înainta o altă candidatură în componența consiliului respectiv. Prin urmare, o abordare diferită în privința unui Consiliu constituit pentru secțiile de votare din stânga Nistrului, de asemenea, trezește dubii rezonabile în privința necesității suplینirii componenței nominale a CECE.

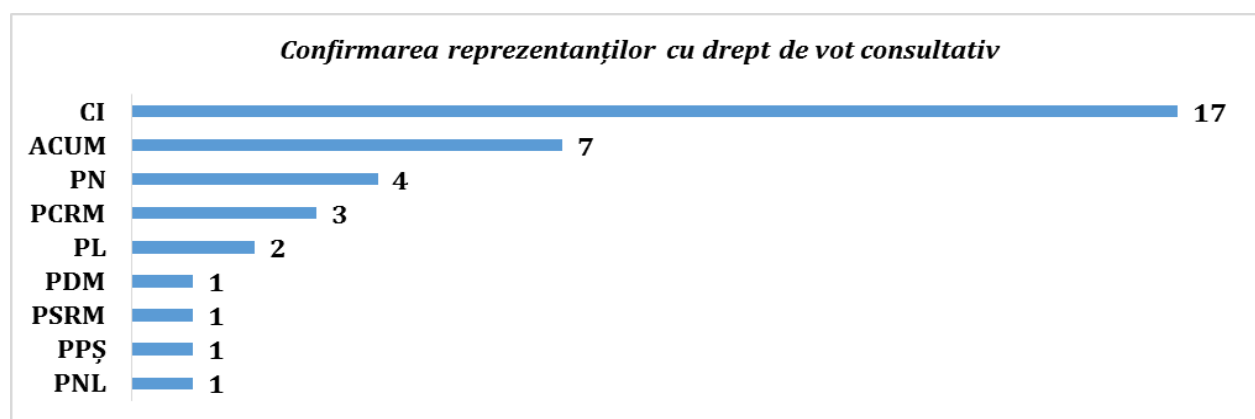
În cadrul ședinței CEC, în calitate de motiv principal de suplınire a numărului membrilor CECEU nr. 48 a fost invocat lipsa capacităților profesionale ale acestui Consiliu, concluzie făcută în baza hotărârilor CEC de anulare a hotărârilor CECE privind neînregistrarea în cursa electorală a 5 candidați la funcția de deputat. În acest sens, vom menționa că în perioada 23.01.2019- 05.02.2019 la CEC au fost depuse 24 contestații privind înregistrarea/ neînregistrarea concurenților electorali, și doar 6 dintre ele au fost admise: 2 - hotărâri ale CECEU 48, 1- CECEU 29, 1- CECEU 4, 1- CECEU 16, 1- CECEU 25. Numărul mare de contestații bazate pe același subiect în cadrul unui nou sistem electoral atestă faptul lipsei unui cadru legal clar și univoc și a unei practici anterioare a acestui proces.

În acest sens, considerăm că o modificare a numărului membrilor CECE, din oficiu, după expirarea termenului de constituire a CECE, trebuie să aibă o motivare temeinică. Or, numărul membrilor CECEU 48 se încadrează în prevederile legale de la art. 28 alin. (7) Cod electoral, iar în cadrul CEC nu a fost depus nici un demers sau sesizare privind activitatea inefficientă sau insuficientă a CECEU 48.

2.5. Confirmarea reprezentanților cu drept de vot consultativ

În conformitate cu art. 15 din Codul electoral, concurentul electoral poate desemna în organul care l-a înregistrat, precum și în organele electorale ierarhic inferioare, câte un reprezentant cu drept de vot consultativ. Astfel, în perioada monitorizată, au fost confirmați în calitate de reprezentanți cu drept de vot consultativ în cadrul CECEU cel puțin 37 persoane, dintre care – 17 (46%) din partea CI, 20 de reprezentanți au fost înregistrați din partea partidelor/blocurilor. (a se vedea Graficul nr. 2)

Graficul nr. 2

2.6. Activitatea Biroului Electoral al Secției de Votare

2.6.1. Constituirea BESV

Hotărârile CECEU de constituire a BESV. În baza Programului calendaristic al CEC, până la 31 ianuarie 2019, organele electorale urmau să aducă la cunoștință publică despre componența, sediul BESV și modul de contactare pentru relații.

Ce ține de aducerea la cunoștință publică de către CECEU a hotărârilor de constituire a BESV-urilor cu datele privind componența numerică, menționăm că, dintr-un număr total de 51 CECEU, doar 19 CECEU (37%) au publicat hotărârile în termen, 26 de CECEU (51%) au publicat hotărârile cu întârziere, depășind termenul de 31 ianuarie 2019, iar 6 CECEU (12%) nici până la data de 5 februarie 2019 nu au publicat hotărârile în cauză. (a se vedea *Tabelul nr. 1* și *Tabelul nr. 2*)

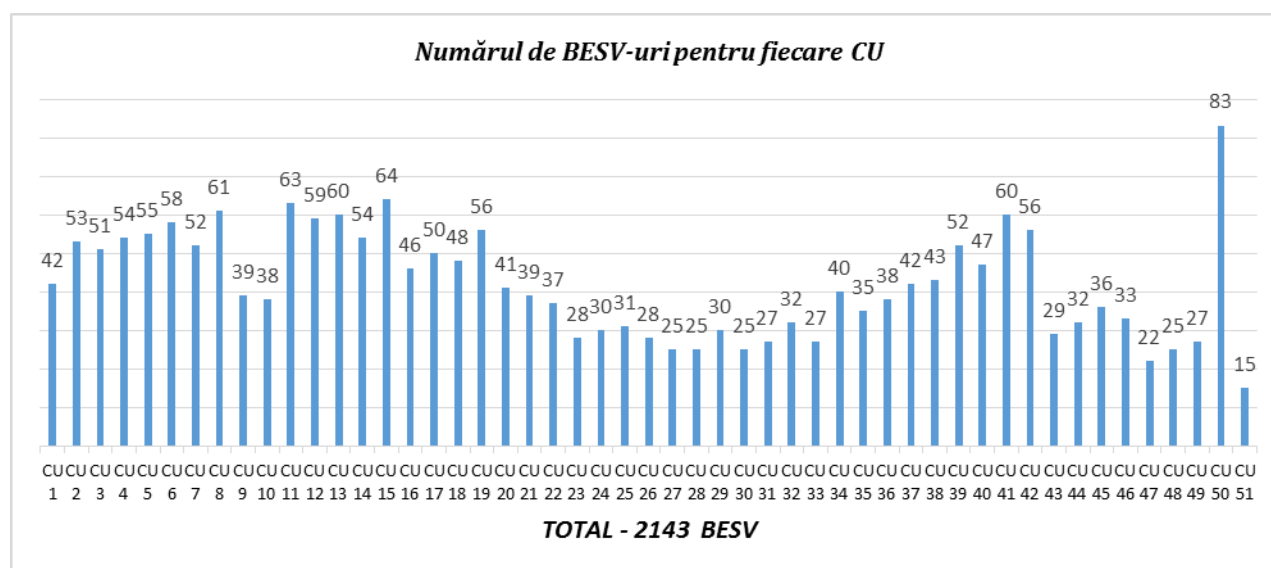
Tabelul nr. 1

Nerespectarea termenului de publicare a hotărârilor de constituire a BESV conform Programului calendaristic al CEC (până la 31 ianuarie 2019)			
CU nr. 1 Briceni	CU nr. 12 Sîngerei	CU nr. 37 Răzeni	CU nr. 47 Transnistria
CU nr. 2 Ocnița	CU nr. 13 Rezina	CU nr. 38 Hîncești	CU nr. 48 Transnistria
CU nr. 3 Edineț	CU nr. 15 Călărași	CU nr. 43 Cahul	CU nr. 49 la Est de RM
CU nr. 4 Rîșcani	CU nr. 18 Orhei	CU nr. 44 Taraclia	CU nr. 50 la Vest de RM
CU nr. 5 Glodeni	CU nr. 22 Ialoveni	CU nr. 34 Anenii Noi	CU nr. 51 SUA, Canada
CU nr. 7 Soroca	CU nr. 34 Anenii Noi	CU nr. 45 Comrat	
CU nr. 10 Bălți	CU nr. 36 Ștefan Vodă	CU nr. 46 Ceadr-Lunga	

Nepublicarea hotărârilor de constituire a BESV (date actualizate la 5 februarie 2019)		
CU nr. 5 Glodeni	CU nr. 47 Transnistria	CU nr. 50 la Vest de RM
CU nr. 10 Bălți	CU nr. 49 la Est de RM	CU nr. 51 SUA, Canada

Conform informației publicate de către organele electorale, au fost constituite un număr de 2143 de BESV. (a se vedea Graficul nr. 3)

Graficul nr. 3

2.6.2. Componența BESV

Modificarea componenței BESV. Până la data raportării, au fost înregistrate mai multe cazuri de înlocuire a membrilor BESV. Entitățile care au desemnat noi membri sunt APL (câte 3 membri în BESV nr. 36/3, 36/14 și 40/43); PSRM (câte 2 membri în BESV nr. 40/38 și 40/39); PLDM (câte 3 membri în BESV nr. 40/27, BESV nr. 40/42 și BESV nr. 40/43); PCR (câte 2 membri în BESV nr. 31/4 și 31/5) și PL (40/30 și 40/41).

MO Promo-LEX a depistat și cazuri izolate de desemnare a câte 2 membri în componența BESV din partea unui partid politic, cum sunt cazurile PCR (2 membri în BESV nr. 4/52); PDM (2 membri în BESV nr. 8/58) și PSRM (2 membri în BESV nr. 3/1 și 2 membri în BESV nr. 29/2). Or, conform art. 30 alin. (10) din Codul electoral, candidaturile membrilor BESV se propun câte unul de la fiecare partid politic.

Respectarea prevederilor legale privind numărul impar de membri ai BESV. MO Promo-LEX a constatat că în unele BESV-uri nu a fost respectată constituirea componenței dintr-un număr impar de membri. Or, conform art. 30 alin. (9) din Codul electoral, BESV se constituie de către CECEU dintr-un număr impar de membri, de cel puțin 5 și cel mult 11 persoane.

Astfel, în BESV nr. 3/8 (s. Gordineștii Noi) au fost desemnați 8 membri și BESV nr. 3/47 (s. Tîrnova) au fost desemnați 10 membri.

2.6.3. Amplasarea sediilor BESV

În perioada monitorizată, din numărul total de 2143 de BESV observatorii Promo-LEX au vizitat un număr de 256 de BESV-uri. Adresa de la sediul acestora corespunde cu cele ale SV, însă doar 9 BESV-uri (4%) își vor desfășura activitatea la altă adresă, de obicei în sediile primăriilor localităților.

III. DESEMNAREA ȘI ÎNREGISTRAREA CONCURENȚILOR

În perioada monitorizată, în circumscripția națională au fost înregistrați 9 concurenți electorali. Prin urmare, pentru alegerile parlamentare din 24 februarie 2019, pe circumscripția națională au fost înregistrate 15 candidați (14 partide și un bloc electoral). Cota minimă de reprezentare pentru ambele sexe (40%) a fost respectată de către toți concurenții, însă pozițiilor ocupate de candidatele femei denotă o tendință de evitare a plasării acestora pe locurile de frunte.

În circumscripțiile uninominale până la data de 31.01.2019 au fost înregistrați 322 concurenți electorali în cadrul celor 51 CU. Rata de înregistrare a fost de circa 80% - în baza a 401 GI constituite au fost înregistrați 322 concurenți electorali. Din cele 79 de GI care nu s-au înregistrat în calitate de concurenți, în cazul a 43 GI nu au fost depuse dosarele pentru înregistrare, iar în cazul a 36 GI a fost respinsă înregistrarea de către CECEU. În cazul candidaților independenți, din 101 solicitanți (GI constituite) au fost înregistrați doar 57 (56%).

Din cei 322 candidați electorali înregistrați, 265 (82%) sunt de la partide și blocuri: PDM (51), PSRM (51), Blocul ACUM (48), PPS (46), PCRM (26), PL (20), PN (17), PNL (3), PVE (2), PPDA (1) și 57 de candidați independenți (18%). Potrivit abordării de gen, doar 20% (66) din candidații electorali înregistrați în CU sunt femei, iar 80% (256) sunt bărbați.

3.1. Desemnarea și înregistrarea candidaților pe circumscripția națională

Conform programului calendaristic al CEC,¹² termenul limită de înregistrare a candidaților este 31 ianuarie 2019.

În perioada monitorizată, în calitate de concurenți electorali pe circumscripția națională au fost înregistrate 9 partide politice. Prin urmare, pentru alegerile parlamentare din 24 februarie 2019, pe circumscripția națională au fost înregistrate 15 formațiuni politice (conform Tabelului nr. 3).

Tabelul nr. 3. Înregistrarea concurenților

N/O	Formațiunea	Data depunerii dosarului	Hotărârea și data înregistrării concurentului
1	Partidul Democrat din Moldova	26.12.2018	HCEC 2023 din 02.01.2019
2	Partidul Socialiștilor din Republica Moldova	26.12.2018	HCEC 2024 din 02.01.2019
3	Blocul electoral „ACUM Platforma DA și PAS”	26.12.2018	HCEC 2025 din 02.01.2019
4	Partidul Comuniștilor din Republica Moldova	26.12.2018	HCEC 2026 din 02.01.2019
5	Partidul Politic „Șor”	27.12.2018	HCEC 2060 din 09.01.2019
6	Partidul Politic Mișcarea Populară Antimafie	03.01.2019	HCEC 2071 din 10.01.2019
7	Partidul Politic Partidul Nostru	16.01.2019	HCEC 2128 din 23.01.2019
8	Partidul Național Liberal	17.01.2019	HCEC 2132 din 24.01.2019
9	Partidul Politic „Voința Poporului”	17.01.2019	HCEC 2133 din 24.01.2019
10	Partidul Regiunilor din Moldova	21.01.2019	HCEC 2170 din 28.01.2019
11	Partidul Politic „Democrația Acasă”	21.01.2019	HCEC 2171 din 28.01.2019
12	Mișcarea Profesioniștilor „Speranța-Надежда”	23.01.2019	HCEC 2175 din 29.01.2019
13	Partidul Politic „Patria”	23.01.2019	HCEC 2176 din 29.01.2019
14	Partidul Politic Partidul Verde Ecologist	24.01.2019	HCEC 2189 din 30.01.2019
15	Partidul Liberal	24.01.2019	HCEC 2188 din 30.01.2019

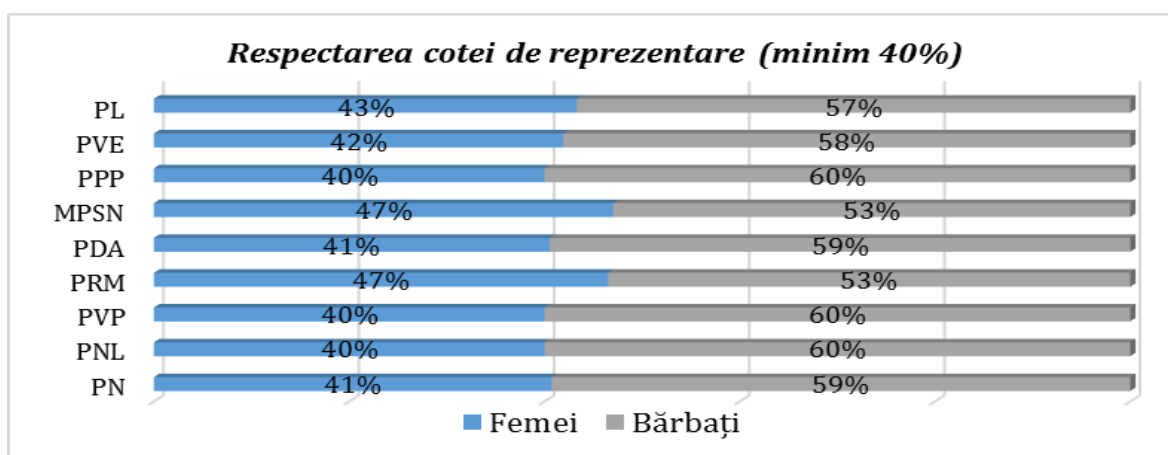
În scopul evaluării modului în care au fost executate prevederile art. 46, alin. (3) din Codul Electoral,¹³ au fost examinate listele electorale ale celor 9 concurenți electorali înregistrați în

¹² Programul calendaristic al CEC - <https://bit.ly/2AzsOs9>

¹³ (3) Listele candidaților pentru alegerile parlamentare și locale vor fi întocmite, respectându-se cota minimă de reprezentare de 40% pentru ambele sexe.

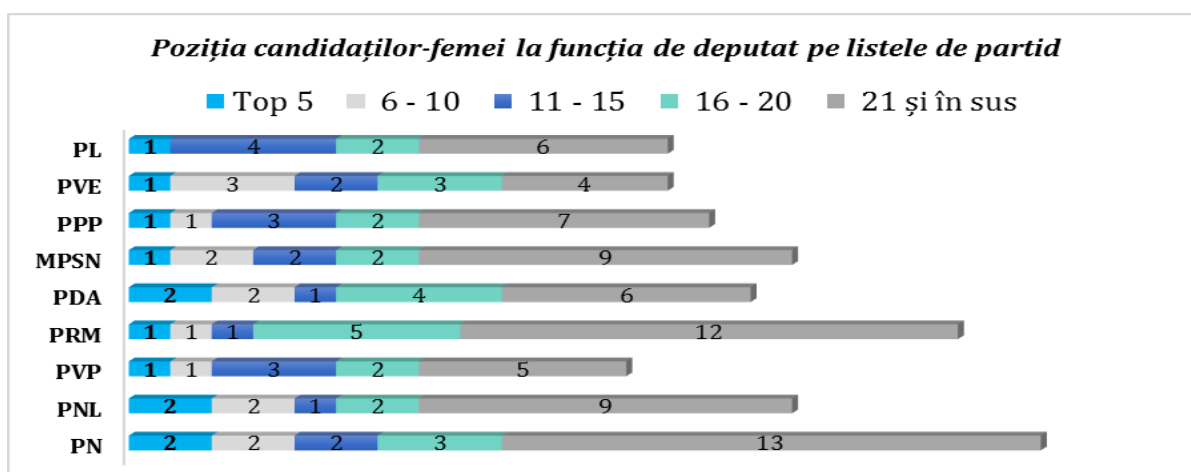
perioada monitorizată. Astfel, conform Graficului nr. 4, constatăm că cota minimă de reprezentare pentru ambele sexe (40%) a fost respectată de către toate cele 9 formațiuni care au înaintat listele electorale.

Graficul nr. 4

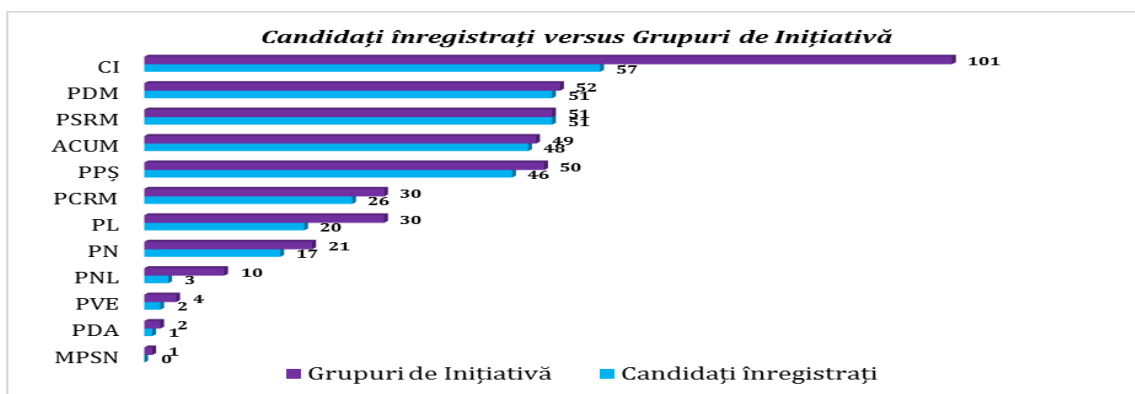
Cu toate acestea, ca și în cazul celorlalți concurenți înregistrați pe circumscripția națională, constatăm că analiza detaliată a pozițiilor ocupate de candidatele femei în listele electorale înaintate de formațiunile politice denotă o tendință de evitare a plasării acestora pe locurile de frunte. În Graficul nr. 5 este reflectată informația privind locul ocupat de femeile candidate.

Graficul nr. 5

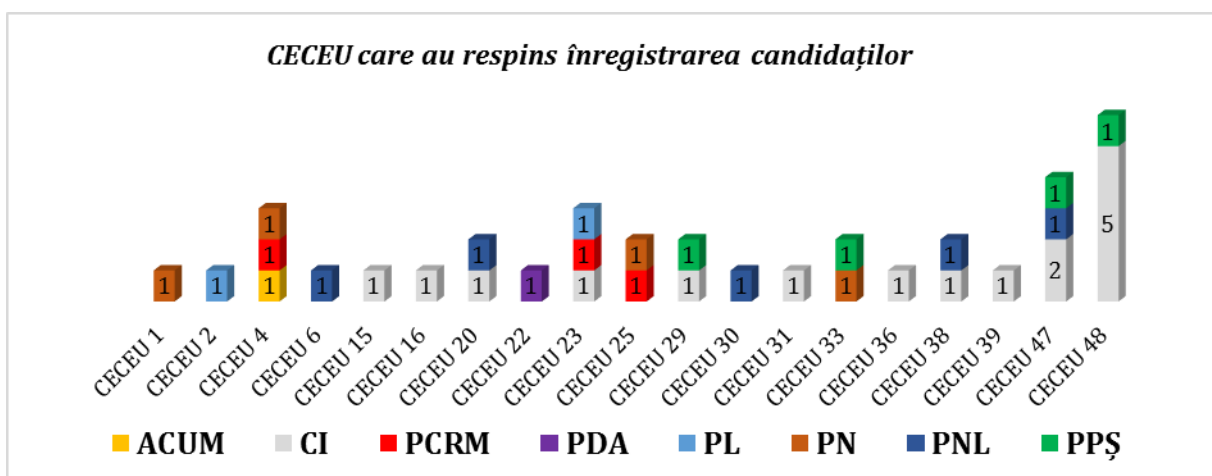
3.2. Înregistrarea candidaților la funcția de deputat în circumscripțiile uninominale

Până la data de 31.01.2019, au fost înregistrați 322 concurenți electorali în cadrul celor 51 CU (a se vedea Anexa nr. 1). În Graficul nr. 6 sunt reflectate datele privind concurenții înregistrați în raport cu numărul de GI înregistrate.

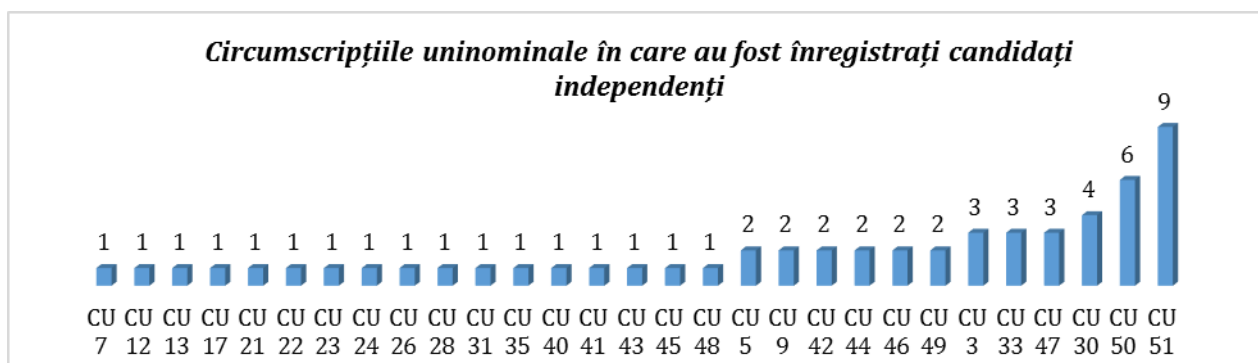
Astfel, constatăm că din cele 401 GI înregistrate, a fost acceptată înregistrarea a 322 concurenți electorali (80%). În cazul a 43 GI, potențialii-concurenți electorali nu au depus dosarele pentru înregistrare, iar în cazul a 36 GI a fost refuzată înregistrarea concurenților electorali din cauza necorespunderii dosarelor cu prevederile legale. Cele mai multe hotărâri de respingere a cererii de înregistrare a concurenților electorali au fost în baza dosarelor depuse de candidații independenți – 16 cazuri, iar cele mai multe hotărâri de respingere a înregistrării concurenților au fost emise de CECEU nr. 47 (4) și 48 (6) create pentru regiunea transnistreană (a se vedea Graficul nr. 7).

Graficul nr. 7

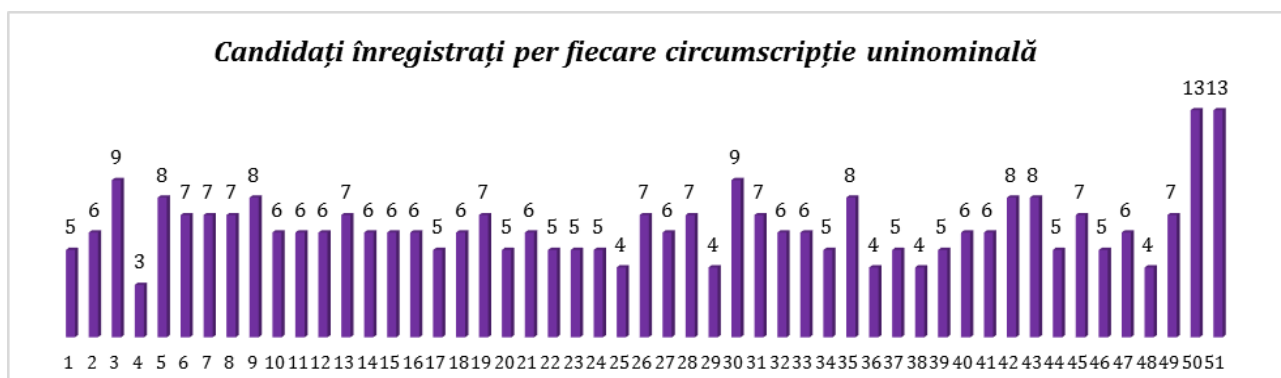
Dintre cei 322 candidați electorali înregistrați, cei mai mulți sunt candidați independenți (57), urmați de concurenții desemnați de PDM (51), PSRM (51), Blocul ACUM (48), PPȘ (46), PCRM (26), PL (20), PN (17), PNL (3), PVE (2) și PPDA (1). De cealaltă parte, a fost refuzată înregistrarea a 19 candidați desemnați de următoarele partide politice: PNL (5), PPȘ (4), PCRM (3), PN (4), PL (2), Blocul ACUM (1) și PPDA (1).

În cazul celor 57 candidați independenți, aceștia au fost înregistrați în cadrul a 29 circumscripții uninominale (a se vedea Graficul nr. 8), cei mai mulți fiind în CECEU nr. 50 (Vest de RM) și 51 (SUA și Canada).

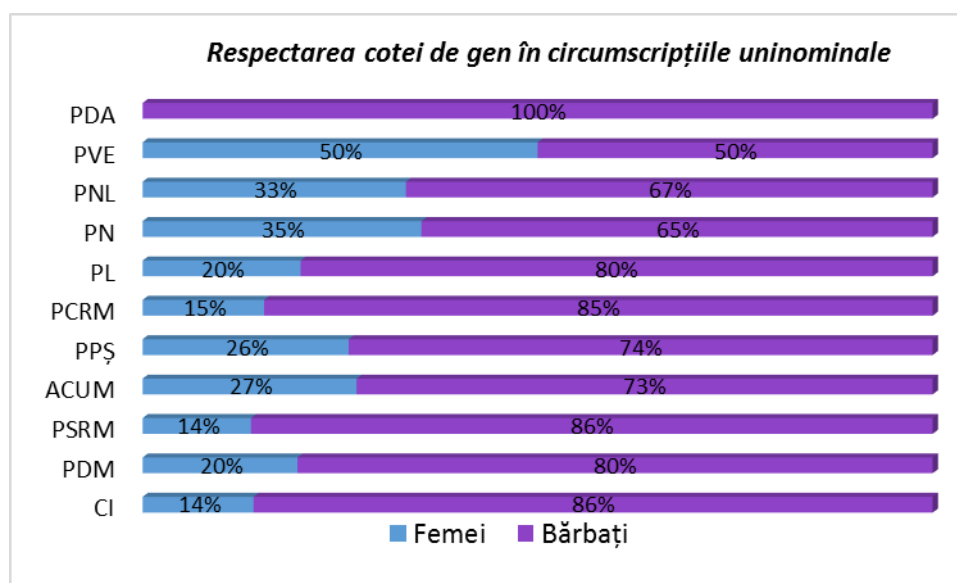
Numărul maxim de candidați înregistrați într-o circumscripție uninominală este de 13 concurenți electorali (CU nr. 50 la Vest de RM și 51 SUA și Canada), iar numărul minim este de 3 candidați (CU nr. 4). În Graficul nr. 9 este indicat numărul de candidați per fiecare CU.

Graficul nr. 9

În Graficul nr. 10 este reflectată informația privind respectarea cotei de gen a candidaților electorali în circumscripțiile uninominale. Astfel, constatăm că doar 20% (66) din candidații electorali înregistrați sunt femei, iar 80% (256) sunt bărbați. Doar în cazul PVE – dat fiind faptul că are doar 2 concurenți electorali (un bărbat și o femeie) – raportul este de 50% la 50%.

Graficul nr. 10

IV. LISTE ELECTORALE ȘI REGISTRUL DE STAT AL ALEGĂTORILOR

În cadrul a 382 vizite realizate în timpul orelor de lucru la APL, observatorii Promo-LEX au reușit să desfășoare doar 279 (73%) de interviuri cu registratorii. În celelalte 103 cazuri (27%), interviurile nu au fost realizate, având ca teme: lipsa registratorului de la locul de muncă - 68 cazuri (66%); imposibilitatea accesării RSA (motive tehnice, necunoașterea programului de către registratori sau imposibilitatea identificării registratorului) - 29 cazuri (28%); refuz de a oferi informație observatorilor - 6 cazuri (6%).

MO Promo-LEX reiterează îngrijorarea privind numărul mare de conflicte înregistrate în RSA. Pentru perioada de observare a Raportului nr.4, la data de 29 ianuarie 2019, ultima zi de actualizare a Registrului înainte de a fi generate listele electorale, în cazul a 100 de registratori din 279 intervievați continuau să persiste 2158 de conflicte.

În ceea ce privește recepționarea listelor electorale de către registratori de la ultimul scrutin, menționăm că, în urma desfășurării interviurilor cu registratorii, s-a constatat că în 242 de cazuri (87%) din totalul de 279 răspunsuri, registratorii au comunicat că listele electorale au fost recepționate.

Observarea activității registratorilor în perioada 26 decembrie 2018 - 29 ianuarie 2019 a indicat asupra mai multor concluzii preliminare privind gestionarea RSA. În primul rând, Promo-LEX nu a înțeles logica suspendării RSA în plină perioadă electorală (28 decembrie 2018 - 10 ianuarie 2019), când exactitatea și corectitudinea modificărilor și actualizărilor efectuate de către registratori erau esențiale pentru calitatea listelor electorale din alegerile parlamentare. În al doilea rând, atestăm prezența stabilă și în număr îngrijorător de conflictelor nesoluționate în RSA, în special ce țin de adrese, trasarea hotarelor secțiilor de votare și de statut (persoane decedate, de ex.). În al treilea rând, MO Promo-LEX consideră că actuala abordare utilizată de CEC în repartizarea sarcinilor registratorilor, fără a ține cont de numărul de alegători aflați în gestiune, este una cel puțin ineficientă sau chiar falimentară, în intenția de avea un registru calitativ.

4.1 Gestionarea de către CEC a Registrului de Stat al Alegătorilor

Regulamentul cu privire la RSA stipulează că Registrul este divizat pe unități administrativ-teritoriale și pe secții de votare constituite în cadrul acestora. Ținem să menționăm că în cazul orașelor mari misiunea registratorilor de a actualiza datele din RSA este una mai puțin eficientă, iar pe alocuri chiar imposibilă.

Spre exemplu, în cazul or. Chișinău sunt 5 registratori responsabili de cele 5 sectoare ale orașului. Dacă comparăm numărul de alegători din gestiunea registratorului din sectorul Botanica, mun. Chișinău, de 136 476 alegători¹⁴ cu numărul de alegători care îi revin, de exemplu, registratorului din c. Mihăileni, r. Briceni și anume 273 de alegători¹⁵, constatăm că registratorii din localitățile mari sunt suprasolicitați, iar activitatea desfășurată este adesea ineficace.

Prin urmare, considerăm că CEC (posesorul RSA) trebuie să adopte o abordare echitabilă de distribuire a volumului de muncă între registratori. Prin urmare, este necesar de a modifica Registrul, din punct de vedere sistemic, sub aspectul ariei de responsabilitate și a numărului de alegători din gestionarea registratorilor. De asemenea, subliniem caracterul urgent al acestei recomandări, ținând cont de faptul că alegerile locale generale vor fi desfășurate în 2019.

¹⁴ Numărul de alegători indicat a fost obținut în cadrul interviului desfășurat de către observatorul Promo-LEX cu registratorul responsabil de sectorul Botanica, or. Chișinău, la data de 14.01.2019.

¹⁵ Numărul de alegători indicat a fost obținut în cadrul interviului desfășurat de către observatorul Promo-LEX cu registratorul responsabil de c. Mihăileni, r. Briceni, la data de 10.01.2019.

4.2 Activitatea Registratorilor

În perioada 23 ianuarie – 29 ianuarie 2019, observatorii MO Promo-LEX au continuat să desfășoare interviurile cu registratorii. Menționăm că 29 ianuarie (inclusiv) 2019 este data până la care au fost actualizate datele din RSA.

Pe parcursul perioadei de referință, observatorii Promo-LEX au desfășurat 382 de vizite la APL, în timpul programului de lucru. În cadrul acestor vizite, s-a reușit realizarea interviurilor în doar 279 (73%) de cazuri. În celelalte 103 cazuri (27%) interviurile nu au fost realizate, având ca temei următoarele situații:

- Registratorul nu a fost găsit la locul de muncă – **68 cazuri** (concediu – 15; deplasări – 31, motiv neidentificat – 22);
- RSA nu a putut fi accesat din motive tehnice¹⁶ – **18 cazuri**;
- Registratorul a fost desemnat ca persoană responsabilă de RSA de puțin timp și nu deține cunoștințe suficiente pentru a lucra în sistem – **9 cazuri**;
- Refuzul de a oferi informații, inclusiv pe motiv de lipsă de timp – **6 cazuri**;
- Nu a fost identificat registratorul sau nu este desemnată persoana responsabilă de RSA – **2 cazuri**.

Din totalul de 103 interviuri ratate, observăm că în 68 de cazuri (66%) nerealizarea interviurilor se referă la situațiile în care registratorii nu au fost găsiți la locul de muncă. Pe lângă acestea, 17% dintre interviurile nerealizate au la bază deficiențe tehnice, iar 9% se referă la lipsa experienței necesare de a opera cu sistemul informațional. Nu în ultimul rând, menționăm refuzul registratorilor de a oferi informații, ceea ce constituie 6% din totalul interviurilor nerealizate, iar în cazul a 2% persoanele responsabile de RSA nu au fost identificate.¹⁷

Cu toate acestea, menționăm că în cadrul interviurilor realizate observatorii au constatat următoarele:

a. *Recepționarea listelor electorale de la scrutinul precedent.* În completarea constatărilor reflectate în Rapoartele Promo-LEX nr. 2¹⁸ și nr. 3¹⁹, remarcăm că în 242 de cazuri (87%) din totalul de 279 răspunsuri, registratorii au comunicat că listele electorale au fost recepționate. De cealaltă parte, în 13% din răspunsuri registratorii au declarat că listele electorale nu au fost recepționate (a se vedea Anexa nr. 3). Astfel, MO Promo-LEX face încă o dată apel la necesitatea respectării termenelor și a procesului de predare spre păstrare și actualizare a listelor electorale după perioada electorală.

b. *Gestionarea conflictelor în RSA.* În urma desfășurării a 279 de interviuri cu registratorii, observatorii MO Promo-LEX au raportat că în cazul a 100 de registratori au fost identificate 2158 conflicte (a se vedea Anexa 4). Menționăm că perioada de actualizare a datelor din Registrul de până la imprimarea listelor electorale s-a încheiat, iar conflictele semnalate nu au fost în totalitate soluționate și, respectiv, vor fi regăsite în listele electorale.

Prin urmare, registratorii au declarat că în aria lor de responsabilitate în RSA sunt sesizate următoarele conflicte:

- Conflicte de adresă – **1400 conflicte**, în cazul a 46 registratori;
- Conflicte de secție de votare – **244 conflicte**, în cazul a 15 registratori;
- Conflicte de statut – **509 conflicte**, în cazul a 37 registratori;
- Adrese fără secție – **4 conflicte**, în cazul unui registrator;
- Conflicte de localitate – **1 conflict**, în cazul unui registrator.²⁰

¹⁶ Prin motive tehnice avem în vedere situațiile în care registratorul nu s-a putut loga în sistem, lipsa accesului la internet ori lipsa curentului electric din cauza condițiilor meteorologice.

¹⁷ Ultimele constatări reflectă aceeași imagine calitativă și cantitativă, de nerealizare a interviurilor cu registratorii, expusă în cadrul Rapoartelor nr. 2 și 3 ale Misiunii Promo-LEX.

¹⁸ Raportul nr.2, pag. 31 <https://bit.ly/2SmTXsE>

¹⁹ Raportul nr.3, pag. 30 <https://bit.ly/2BjoDRM>

²⁰ Definițiile conflictelor menționate pot fi găsite în Raportul nr. 2, pag. 32, <https://bit.ly/2FT7kdB>

c. *Utilizarea resurselor sistemului informațional RSA.* Se atestă că în 191 (68%) de cazuri, din totalul de 279, datele obținute de către observatori se bazează pe informația oferită din Registrul de Stat al Alegătorilor.

De cealaltă parte, în 88 (32%) de cazuri registratorii au oferit răspunsuri folosind alte registre de evidență decât sistemului informațional RSA. Respectiv, constatăm că datele obținute privind numărul de conflicte semnalate în RSA nu reflectă situația reală a sub-meniului Gestionarea Conflictelor. Prin urmare și în cazul a celor 88 de registratori, ipotetic, pot exista situații de conflict ceea ce presupune existența de facto a unui număr mult mai mare de conflicte nesoluționate.

V. LITIGII ȘI CONFLICTE ELECTORALE

În perioada monitorizată, conform observărilor MO Promo-LEX, în cadrul CECE au fost depuse 7 contestații. Dintre acestea, 5 contestații au fost formulate de candidați la funcția de deputat (3- PCRM, 1- Blocul ACUM, 1 candidat independent), o contestație a fost depusă de un alegător, iar alta a fost remisă spre examinare din cadrul IP Sîngerei. La CEC au fost depuse 37 de contestații. Dintre acestea, 23 contestații au fost depuse de reprezentanții formațiunilor politice (6- PSRM, 5 -PPȘ, câte 3 contestații au depus PL și PN, câte 2 contestații au depus PCRM, PPDA, blocul ACUM), 12 contestații fiind depuse de candidații independenți, iar o contestație a fost depusă de către un membru al CECEU.

În perioada monitorizată au fost depuse în instanța de fond 7 cereri de chemare în judecată în materie electorală, 5 - de candidații desemnați de formațiuni politice (PN, PCRM, Blocul ACUM, PSRM), iar 2 - către candidații independenți. În perioada monitorizată la Curtea de Apel au fost depuse 5 cereri de chemare în judecată (4 împotriva hotărârilor CEC și 1 împotriva hotărârii Consiliului Audiovizualului) și două cereri de apel. La Curtea Supremă de Justiție au fost depuse 5 cereri de recurs, 2 de către Blocul ACUM și 1 - de către PSRM împotriva hotărârilor emise de către CEC, iar celelalte 2 - de către SRL „Reforma- Art” împotriva PDM, privind reflectarea campaniei electorale în mijloacele de informare în masa. Doar o cerere a fost admisă, celelalte fiind respinse ca nefondate.

5.1. Conflicte electorale

În perioada monitorizată, conform observărilor MO Promo-LEX, în cadrul **consiliilor electorale de circumscripție au fost depuse 7 contestații** (2 – CECEU nr. 16, CECEU nr. 7, CECEU nr. 12, CECEU nr. 13, CECEU nr. 18, CECEU nr. 45). Dintre acestea, 5 contestații au fost formulate de candidați la funcția de deputat (3 - PCRM, 1- Blocul ACUM, 1 candidat independent), o contestație a fost depusă de un alegător, iar alta a fost remisă spre examinare din cadrul IP Sîngerei.

În ceea ce privește obiectul contestațiilor, 2 contestații au fost depuse împotriva acțiunilor/inacțiunilor și hotărârilor consiliilor electorale de circumscripție, 5 contestații au fost depuse împotriva acțiunilor/ inacțiunilor concurenților electorali, dintre care majoritatea privesc utilizarea resurselor administrative (3).

În vederea soluționării contestațiilor, 3 au fost remise spre competență, o contestație a fost respinsă, o contestație a fost retrasă de contestatar, celelalte 2 nefiind soluționate.

În perioada de referință la CEC au fost depuse 36 contestații, iar în privința a 28 de contestații a fost luată o hotărâre. Dintre acestea, 23 contestații au fost depuse de reprezentanții formațiunilor politice (6 - PSRM, 5 - PPȘ, câte 3 contestații au depus PL și PN, câte 2 contestații au depus PCRM, PPDA, blocul ACUM), 12 contestații fiind depuse de candidații independenți, iar o contestație a fost depusă de către un membru al CECEU.

30 contestații au fost depuse împotriva consiliilor electorale de circumscripție, iar una împotriva președintelui CECE, cele mai multe fiind depuse împotriva CECEU nr. 48 (4), CECEU nr.4(3), CECEU nr. 5 (3). Cinci contestații au fost depuse împotriva acțiunilor, inacțiunilor concurenților electorali, dintre care 2 - împotriva PSRM, 2 - împotriva PDM.

Cele mai multe contestații vizează înregistrarea/neînregistrarea concurentului electoral (25), celelalte referindu-se la utilizarea mijloacelor financiare din străinătate/ finanțarea campaniei electorale de persoane sau organizații care nu au dreptul să o facă, nesuspendarea din funcție, implicarea contrar prevederilor legale în campania electorală, schimbarea poziției în buletinul de vot, revocarea membrului CECE și înregistrarea siglei electorale, inexactitățile în declarația de avere și interese personale.

Din totalul contestațiilor soluționate, în privința a 19 dintre ele a fost emisă o hotărâre, 9 fiind de admitere, iar 10 - de respingere. Două contestații au fost comasate și a fost emisă o hotărâre prin

care a fost admisă contestația. În privința a șase contestații au fost emise scrisori de restituire a acestora, iar 2 contestații au fost retrase de contestatari.

Referitor la termenul soluționării litigiilor, constatăm că majoritatea contestațiilor au fost soluționate în termenele legale. Cu toate acestea, în cazul a 4 contestații, termenul legal de soluționare a fost depășit, cel mai mult fiind depășit în cazul contestației depuse de Iurie Apostolachi (soluționată în termen de 9 zile) și în cazul contestației depuse de Bărbieru Petru și Vizir Irina (soluționată în termen de 6 zile).

5.2. Litigii electorale

5.2.1. Privind asigurarea accesului monitorilor la procesele și documentele ce țin de litigiile electorale în instanțele judecătorești

La 26 decembrie 2018, MO Promo-LEX a înaintat un demers către Consiliul Superior al Magistraturii (CSM) prin care solicită accesul monitorilor la procesele și documentele ce țin de examinarea litigiilor electorale în instanțele judecătorești în **scopul colectării și sistematizării informațiilor cu privire la litigiile electorale**, ce ar putea avea loc în perioada alegerilor parlamentare din 24 februarie 2019.

La 15 ianuarie 2019, CSM a emis Hotărârea nr. 14/1 prin care **respinge demersul formulat** de Promo-LEX²¹, precizând că, potrivit art. 4 al Legii nr. 947 din 19.07.2017, CSM nu are competențe legale de a interveni într-un proces de judecată pentru asigurarea realizării principiului publicității ședințelor de judecată, deoarece **această acțiune poate fi interpretată și calificată drept imixtiune în îndeplinirea justiției**.

Menționăm că la 16 februarie 2016, examinând demersul Asociației Promo-LEX referitor la aprobarea accesului reprezentanților asociației la registrele de evidență a litigiilor electorale și dosarelor de contencios electoral, aflate **în arhiva instanțelor judecătorești**, CSM a emis Hotărârea nr. 100/4²², prin care **a acceptat demersul și a recomandat președinților instanțelor judecătorești și Curților de Apel să asigure accesul** reprezentanților Asociației Promo-LEX la registrele de evidență a litigiilor electorale, precum și a dosarelor de contencios electoral examinate, urmare a scrutinului din 30 noiembrie 2014 și a scrutinului din 14 (28) iunie 2015, inclusiv și la dosarele cu privire la validarea rezultatelor alegerilor locale generale.

5.2.2. Descrierea litigiilor electorale

Instanța de fond. În perioada monitorizată au fost depuse **7 cereri de chemare** în judecată în materie electorală, 5 - de către candidații desemnați de formațiuni politice (PN, PCRM, Blocul ACUM, PSRM), iar 2 - către candidații independenți.

Trei contestații au fost depuse împotriva hotărârilor de înregistrare sau neînregistrare emise de organele electorale (CECE 17, CECE 36, CECE48), o contestație împotriva hotărârii de înregistrare a simbolului electoral (CECEU 28) și 3 - împotriva acțiunilor concurenților electorali de agitație electorală cu utilizarea simbolurilor naționale/ internaționale (PSRM-2) și utilizarea resurselor administrative (PDM).

În ceea ce privește soluționarea litigiilor în perioada monitorizată, Judecătoriile Căușeni (CU 36), Ungheni (CU 17), Drochia (CU 4), Chișinău (CU 28, CU 48, CN) și Bălți (CU 9, CU 10), Soroca (CU 7), Hîncești (CU 22) au pronunțat 6 hotărâri (4 - de respingere a cererilor ca nefondate, 2 hotărâri de admitere) și 4 încheieri (3 - de restituire a cererii și o încheiere de respingere a cererii ca fiind tardivă).

²¹ <https://bit.ly/2MPq4fb>

²² <https://bit.ly/2DSn271>

Referitor la termenele de soluționare a litigiilor electorale, menționăm că majoritatea au fost soluționate în termen, cu excepția a 2 litigii care au fost soluționate în termene de 7²³ și, respectiv, 9 zile²⁴.

Curtea de Apel. În perioada monitorizată au fost depuse **5 cereri de chemare în judecată** (4 împotriva hotărârilor CEC și 1 împotriva hotărârii Consiliului Audiovizualului) și **două cereri de apel**.²⁵

Reclamanți ai cererilor de chemare în judecată sunt Blocul ACUM-2, PPCNM-1, PL-1, SRL „Reforma-Art” organizarea secțiilor de votare peste hotare, înregistrarea/ neînregistrarea concurentului electoral, reflectarea campaniei electorale în mijloacele de informare în masa.

Din cele 5 cereri de chemare în judecată, 3 au fost soluționate în termenele legale prevăzute de Codul electoral, iar 2 cereri care vizau organizarea secțiilor de votare în străinătate - în termen de 6 zile. Toate cererile au fost respinse ca nefondate. Cererile de apel au fost respinse ca nefondate, o cerere fiind soluționată în termen de 7 zile calendaristice, contrar prevederii legale prevăzute la art. 74 alin. (7) care prevede termenul de 3 zile calendaristice.

Curtea Supremă de Justiție. În perioada de referință au fost depuse **5 cereri de recurs, 2** - de către Blocul ACUM și 1 - de către PSRM împotriva hotărârilor emise de către CEC, iar celelalte 2 - de către SRL „Reforma-Art” împotriva PDM, privind reflectarea campaniei electorale în mijloacele de informare în masa.

Doar o cerere a fost admisă, celelalte fiind respinse ca nefondate. Referitor la durata examinării litigiilor, observăm că trei cereri de recurs au fost judecate în termenul legal prevăzut de legislație (3 zile calendaristice), celelalte 2 cereri fiind judecate în termene de 4 și, respectiv, 5 zile calendaristice.

²³ Liviu Vovc vs Monica Babuc

²⁴ PDM vs SRL „Reforma Art”

²⁵ SRL „Reforma Art” vs PDM; I. Apostolachi vs CECEU 48

VI. CONCURENȚII ELECTORALI

Comparativ cu perioada precedentă de raportare, la debutul campaniei electorale MO Promo-LEX atestă sporirea de circa 6 ori a numărului de evenimente electorale identificate – 607. Dintre acestea, 38% au fost efectuate de PSRM, 26% - de PDM, 14% - de PPȘ și, respectiv, 11% - de ACUM. Repartizarea geografică atestă că cele mai multe s-au desfășurat: în Chișinău (38%), Bălți (7%), Florești (4%), Cahul (4%), Criuleni (4%) și Orhei (4%).

În perioada monitorizată, observatorii MO Promo-LEX au raportat cel puțin 85 cazuri ce pot fi calificate drept utilizare a resurselor administrative, dintre care în 45 de cazuri este vizat PDM, în 33 cazuri – PSRM, 3 cazuri – PN, 3 cazuri – ACUM și 1 caz – PCRM.

Cantitativ, cele mai multe cazuri raportate se referă la întrunirile electorale organizate în cadrul instituțiilor de stat cu angajații acestora, în timpul programului de lucru (69 de cazuri). De asemenea, din punctul de vedere al impactului, MO Promo-LEX atrage atenția asupra: utilizării instituțiilor statului în scopul promovării inițiativelor electorale (1 caz); implicarea funcționarilor publici/cu funcție de demnitate publică în activități de campanie (12 cazuri); asumarea de către candidații electorali a meritelor pentru lucrările/serviciile de uz public efectuate din bani publici (3 cazuri).

Observatorii Promo-LEX au raportat cel puțin 4 cazuri ce pot fi calificate drept corupere a alegătorilor: în 3 cazuri este vizat PPȘ, iar într-un caz – PSRM.

Promo-LEX constată un caz de utilizare a publicității electorale fără respectarea cerințelor înaintate față de materialele publicitare (PDM) și 17 cazuri de amplasare a publicității în locuri neautorizate (PSRM: 6, PDM: 5, PPȘ: 3, Blocul ACUM: 2, PCRM: 1).

În perioada monitorizată, observatorii MO Promo-LEX au raportat, de asemenea, 6 cazuri de intimidări/violență împotriva concurenților electorali. În cazul a 3 dintre acestea sunt vizați candidații Blocului ACUM, în două – PDM, un caz – PSRM.

Privitor la publicitatea stradală/promoțională/on-line electorală, observatorii MO Promo-LEX au identificat cel puțin 1307 de cazuri, după cum urmează: 43% - PSRM, 23% - PPȘ, 17% - PDM și 8% - Blocul ACUM. Cele mai utilizate tipuri de publicitate au fost ziarele/broșuri – 22%, bannerele stradale - 19%, precum și pliantele, afișele, calendarele – 17%.

6.1. Activități cu tentă electorală

În perioada monitorizată, MO Promo-LEX a identificat cel puțin 607 evenimente electorale. Dintre acestea, 38% au fost efectuate de PSRM, 26% - de PDM, 14% - de PPȘ și, respectiv, 11% - de ACUM (a se vedea Tabelul nr. 4). În funcție de regiunile în care sunt organizate, cele mai multe s-au desfășurat: în Chișinău (38%), Bălți (7%), Florești (4%), Cahul (4%), Criuleni (4%) și Orhei (4%).

Tabelul nr. 4. Activități electorale

N/O	Activități electorale	PSRM	PDM	PPȘ	ACUM	PN	PNL	PL	PVP	PCRM	CI-N. Dudoglo	CI-A. Butoresanu	CI-C. Vieru	CI-A. Cimbriciuc	CI-D. Cebotărescu	CI-G. Aricov	CI-I. Groza	CI-I. Cărbune	CI-M. Corj	Total
1	Întruniri cu alegătorii	87	91	27	24	8		1		5		1	1	3	1	1				250
2	Distribuire materiale informative	90	20	10	19	13				6		1			1					160
3	Lansare în campanie	18	22	5	14		1	1	1		1		1				1	1		66
4	Plasarea afișajului electoral	9	13		3					7										32
5	Din ușă în ușă (ziare,mesaje sonore)	12	4			7				2		3							1	29
6	Cadouri electorale	2		19																21
7	Dezbateri publice	4	2	2	3			1		3										15
8	Concerte		2	9																11
9	Conferințe de presă	5	1	2				1					1							10
10	Magazine sociale mobile			10																10
11	Salubrizări		1					1												2
12	Flashmob/miting				1															1
	Total	227	156	84	64	28	1	5	1	23	1	5	3	3	1	2	1	1	1	607

Activitățile cele mai solicitate de către concurenți au fost: întrunirile cu alegătorii (41%), distribuirea materialelor cu caracter informativ (ziare, broșuri, pliante, calendare etc. – 26%) și activități de lansare în campanie (11%).

6.2. Activități ce pot fi calificate drept utilizare a resurselor administrative în scop electoral

Resursele administrative sunt umane, financiare, materiale, *in natura* (beneficii din programe sociale, inclusiv bunuri și resurse) și altor resurse nemateriale de care beneficiază atât demnitarii, cât și funcționarii publici în alegeri. Acestea rezultă din controlul demnitarilor/funcționarilor publici asupra personalului din sectorul public, al finanțelor și alocărilor, al accesului la facilitățile publice, precum și al resurselor de care beneficiază sub diferite forme (prestigiu, prezență publică) care rezultă din poziția lor de demnitari/funcționari publici și care se pot transforma în capital politic sau în alte forme de sprijin.²⁶

Dat fiind faptul că legislația națională în domeniul utilizării resurselor administrative în perioada electorală este una insuficientă, MO Promo-LEX amintește că în Rapoartele de observare facem referință, în special, la standardele internaționale în domeniu, care prevăd că "utilizarea resurselor administrative în scopuri partizane de către partidele de la guvernare și candidații lor, cum ar fi utilizarea funcțiilor și a echipamentelor guvernamentale" ar trebui să fie interzisă.

În perioada monitorizată, observatorii MO Promo-LEX au raportat cel puțin 85 cazuri ce pot fi calificate drept utilizare a resurselor administrative. În cazul a 45 din acestea este vizat PDM, în 33 cazuri – PSRM, 3 cazuri – PN, 3 cazuri – ACUM și 1 caz – PCRM.

Cantitativ, cele mai multe cazuri raportate se referă la ***întrunirile electorale organizate în cadrul instituțiilor de stat și cu angajații acestor instituții, în timpul programului de lucru al acestora – 69***. De asemenea, din punctul de vedere al impactului, MO Promo-LEX atrage atenția asupra: ***utilizării instituțiilor statului în scopul promovării inițiativelor electorale – 1 caz; implicarea funcționarilor publici/cu funcție de demnitate publică – 12 cazuri; atribuirea de către candidații electorali a meritelor pentru lucrările/serviciile de uz public efectuate din bani publici – 3 cazuri***.

În perioada de raportare, observatorii MO Promo-LEX au constatat ***utilizarea*** de către PDM ***a instituțiilor statului în scopul promovării inițiativelor electorale*** lansate de președintele PDM la sediul partidului. Astfel, reamintim că la data de 22.01.2019, cu 3 zile până la începutul campaniei de agitație electorală, dar în plină perioadă electorală, președintele PDM, în cadrul unui briefing săptămânal de la sediul partidului, a anunțat despre ***majorarea gamei de medicamente compensate pentru toate categoriile de cetățeni, astfel încât 80% din cele mai răspândite maladii să beneficieze de***

²⁶ Raportul Comisiei de la Veneția privind abuzul de resurse administrative în perioada proceselor electorale - <https://bit.ly/2QtZlS>

cel puțin un medicament gratis. Deja la data de 24.01.2019, Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale a aprobat Ordinul nr. 96/20-A cu privire la modificarea Ordinului nr. 492/139A din 22 aprilie 2013 „Cu privire la medicamentele compensate din fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală”, iar la data de 29.01.2019 acesta a fost publicat în Monitorul Oficial (nr. 29).²⁷

În activitățile de promovare și în cele de lansare a candidaților electorali **în campania electorală** au fost utilizate resursele administrative prin **implicarea funcționarilor publici/cu funcție de demnitate publică**. Observatorii Promo-LEX au raportat 12 astfel de cazuri, în toate fiind vizati candidații PDM:

- 1) La data de 30.01.2019, în timpul orelor de lucru, la întrunirea electorală a PDM cu locuitorii s. Schineni, r. Soroca, a participat Secretarul de Stat al MSMPS, Anastasia Oceretnî;
- 2) La data de 01.02.2019, în timpul programului de lucru, la întrunirea electorală a PDM din s. Răuțel, r. Fălești, a participat Secretarul de Stat al MAI, Vitalie Bîrsan;
- 3) La evenimentul de lansare a candidatului PDM în CU nr. 1, Gnatiuc Mihail, la data de 25.01.2019, în timpul orelor de muncă, au fost prezenți angajații ASP (Briceni);
- 4) La evenimentul de lansarea a candidatului PDM în CU nr. 19, Golub Tudor, la data de 30.01.2019, acesta a combinat lansarea în campanie cu deschiderea Oficiului Medicilor de Familie și a unei Grădinițe de creșă renovate din s. Bolohani, r. Orhei;
- 5) La evenimentul de lansare a candidatului PDM în CU nr. 11, Bînzari Iraida, la data de 25.01.2019, în timpul orelor de muncă, au fost prezente cadrele didactice, medicale, consilieri raionali și primari ai localităților din raion;
- 6) Candidatul PDM în CU nr. 3, Sîrbu Oleg, la data de 25.01.2019 s-a lansat în campanie la LT Mihai Eminescu din Edineț. La eveniment, în timpul orelor de lucru, au fost prezenți angajați ai Poștei Moldovei, CADASTRU, ASP, DGE. A mai fost prezent și Secretarul de Stat al Ministerului Educației, Culturii și Cercetării, Igor Șarov;
- 7) La evenimentul de lansare în campanie a candidatului PDM în CU nr. 40, Diacov Dumitru, la data de 25.01.2019 a fost organizată transportarea oamenilor din mai multe localități. În timpul orelor de lucru, au fost prezenți primarii din satele Carabetovca și Iordanovca, consilieri, angajații Cimișlia GAZ, Calea Ferată, Asistența medicală veterinară.
- 8) La evenimentul de lansare a candidatului PDM în CU nr. 28, Balaur Nicolae, la data de 25.01.2019, în timpul orelor de lucru, au fost prezenți angajații Direcției Educație, Pretura Rîșcani;
- 9) La evenimentul de lansare a candidatului PDM în CU nr. 16, Guzun Ludmila, la data de 25.01.2019, în timpul orelor de lucru, au fost prezenți primarii PD din teritoriu, primarul municipiului Ungheni, vicepreședintele raionului, șeful Spitalului Raional, șefa Oficiului Poștal, bibliotecari și alți funcționari din primărie;
- 10) La data de 25.01.2019, candidatul PDM în CU nr. 20, Filip Pavel, în incinta Primăriei Strășeni, a avut o întâlnire cu primarii localităților din r. Strășeni. În postarea pe pagina Facebook *Pavel Filip-Pentru Strășeni*, a fost publicată următoarea informație: *Planul meu pentru Strășeni și Orhei va răspunde pe deplin necesităților oamenilor. Am ținut neapărat să mă consult cu primarii din această regiune, pentru că ei cunosc cel mai bine care sunt nevoile și grijile oamenilor din Strășeni și Orhei. De aceea, am decis, în comun, care sunt problemele prioritare pe care le vom rezolva în următorii 4 ani;*
- 11) La data de 29.01.2019, în incinta Consiliului Raional Ștefan-Vodă, în timpul programului de muncă, a avut întrunirea electorală a candidatului PDM în CU nr. 36, Molozea Nicolae, cu angajații

²⁷ Pagina oficială a Parlamentului - <https://bit.ly/2t2GM1M>

Direcției asistență socială și protecția familiei, șefii și reprezentanții centrelor sociale comunitare și serviciilor sociale, președintele interimar al raionului – Vasile Gherman.

- 12) La data de 04.02.2019, în timpul orelor de lucru, candidatul PDM în CU nr. 36, Molozea Nicolae, însoțit de șefa Centrului medicilor de familie din or. Ștefan Vodă, primarul s. Tudora și directorul gimnaziului din aceeași localitate, au avut o întrunire electorală cu colectivul pedagogic și cel de la grădinița din s. Tudora, r. Ștefan Vodă.

Utilizarea resurselor administrative prin **asumarea de către candidați a meritelor pentru lucrările/serviciile de uz public efectuate din bani publici** a fost raportată în 3 situații, dintre care în 2 sunt vizați candidații PDM, iar într-un caz – candidații PSRM, după cum urmează:

- 1) La data de 28.01.2019, pe rețelele de socializare, candidatul PDM în CU nr. 30, Pleșca Nae-Simion anunța că datorită solicitării expediate de el personal în adresa Î.M. "LUMTEH", au început a fi efectuate lucrările de iluminare a unei străzi din sectorul Ciocana. Postarea candidatului: *Ca urmare a multiplelor solicitări pe care le-am primit din partea locatarilor cu privire la necesitatea de a reînnoi rețelele de iluminat public, am făcut o interpelare către Î.M. "LUMTEH" Astăzi au început lucrările. Fapte, nu vorbe!;*
- 2) La data de 31.01.2019, candidatul PDM în CU nr. 33, Țuțu Constantin a tăiat panglica la evenimentul de lansare a rutei de troleibuz nr. 35 (Durlești) care a fost efectuată pe banii municipalității. În postarea sa pe rețelele de socializare, candidatul își atribuie meritul pentru acest eveniment (postarea candidatului pe rețelele de socializare: *Atunci când autoritățile publice locale conlucrează cu cele centrale, au de câștigat oamenii! Și mă bucur că în ultimul timp am avut o colaborare foarte bună cu Primăria Municipiului Chișinău, cu Primăria orașului Durlești, iar drept rezultat, astăzi am putut inaugura ruta de troleibuz numărul 35);*
- 3) La data de 31.01.2019, Primăria mun. Chișinău a lansat ruta de troleibuz nr. 35 (Durlești) din bugetul municipal. Meritul pentru evenimentul respectiv a fost atribuit și de consilierii PSRM (postarea pe rețelele sociale a candidatului PSRM în CU nr. 26 Cojocaru Dinari: *Am promis - am făcut! În curând localnicii din or. Durlești și str. Ialoveni se vor bucura de troleibuze noi cu propulsie autonomă și cu aer climatizat. Această realizare a fost posibilă prin contribuția Consilierului Municipal Anton Leadschii și Dinari Cojocaru din Frațiunea PSRM a CMC, nu în ultimul rând și a Consilierului Local or. Durlești Vladimir Roșca).*

În același context, menționăm că în perioada monitorizată, observatorii Promo-LEX au raportat 69 cazuri în care **întrunirile electorale au fost organizate în cadrul instituțiilor de stat și cu angajații acestor instituții, în timpul programului de lucru al acestora** (a se vedea Anexa nr. 2). Dintre acestea, în 32 de cazuri este vizat PSRM, în 30 de cazuri – PDM, 3 cazuri – PN, 3 cazuri – ACUM și 1 caz – PCRM (a se vedea Anexa 1).

Suplimentar, menționăm că în cazul Primăriei mun. Bălți, la solicitarea a 3 concurenți electorali (Alexandru Usatîi – PSRM, Arina Spataru – Blocul ACUM și Elena Bordianu – Blocul ACUM), au fost emise 3 grafice în vederea organizării întrunirilor electorale. În scrisoarea de răspuns prin care au fost expediate concurenților lista instituțiilor de învățământ și ora la care a fost planificată întrunirea, Primăria mun. Bălți face referință la Hotărârea de Guvern nr. 2811 din 24.10.2014, pct. 2 prin care se indică APL care va oferi spații pentru desfășurarea întrunirilor cu alegătorii. Promo-LEX specifică că o astfel de hotărâre nu există, iar actul la care se face referință este de facto Hotărârea CEC nr. 2811 din 24.10.2014²⁸ emisă în contextul alegerilor parlamentare din 2014, care însă nu mai este relevantă pentru scrutinul electoral actual.

În același context, menționăm că la elaborarea graficelor pentru întruniri, Primăria mun. Bălți a neglijat prevederile art. 55, alin. (1)²⁹ din Codul educației care prevede că activitatea cadrelor didactice din învățământul general se realizează într-un interval zilnic de 7 ore – adică minim până

²⁸ HCEC nr. 2811 din 24.10.2014 - <https://bit.ly/2UL501f>

²⁹ Codul educației - <http://lex.justice.md/md/355156/>

la orele 16:00. În rezultat, constatăm că în cazul candidaților Blocului ACUM, 42% din întruniri au fost planificate pentru perioada programului de lucru (11 din 27), iar în cazul candidatului PSRM – 53% din întrunirile planificate urmau a fi desfășurate în timpul programului de lucru (19 din 36).

6.3. Activități ce pot fi calificate drept oferire de cadouri în perioada electorală

În perioada monitorizată, observatorii Promo-LEX au raportat cel puțin 4 cazuri ce pot fi calificate drept oferire de cadouri cu tentă electorală. În 3 cazuri este vizat PPȘ, iar într-un caz – PSRM. Privitor la cazurile atribuite PPȘ concretizăm:

- în data de 31.01.2019 în orașul Edineț în timpul întrunirii electorale au fost oferite sacoșe cu șampanie și cutii cu bomboane. A fost raportată participarea a 25 persoane la eveniment (evaluate la ieșirea din incinta localului în care a avut loc întrunirea);
- organizarea periodică a excursiilor, cu asigurarea alimentației, la OrheiLand pentru locuitorii din r. Ungheni. În acest scop sunt utilizate 2 mijloace de transport, iar numărul estimativ de participanți este de 110;
- organizarea excursiei în data de 31.01.2019, cu asigurarea alimentației, la OrheiLand pentru locuitorii din r. Telenesti. În acest scop, a fost utilizat un autocar, iar numărul evaluat și raportat de participanți a fost de minim 25 (văzuți, fără participanții aflați deja în autocar).

În situația PSRM este vorba de donația de cărți bisericești în localitatea Rîșcova r. Criuleni de către Sergiu Berzan, candidat PSRM.

6.4. Publicitatea stradală/promoțională/on-line electorală

Observatorii MO Promo-LEX au identificat cel puțin 1307 de situații în care a fost utilizată publicitatea stradală/promoțională/on-line electorală. Dintre acestea, 43% au fost ale PSRM, 23% - PPȘ, 17% - PDM și 8% - Blocul ACUM (a se vedea Tabelul nr. 5). Cele mai utilizate tipuri de publicitate au fost ziarele/broșuri – 22%, bannerele stradale - 19%, precum și pliantele, afișele, calendarele – 17%.

Tabelul nr. 5. Utilizarea publicității stradale, promoționale, on-line

N/O	Publicitate	PSRM	PPȘ	PDM	ACUM	PN	PCRM	PL	PRM	PNL	PPDA	CI-N. Dudoglo	CI-A. Bujoreanu	CI-A. Cimbriciuc	CI-A. Porubin	CI-D. Cebotărescu	CI-V. Ghilețchi	CI-G. Aricov	C. Tatarli	Total
1	Ziare, reviste, broșuri	161	21	55	22	22	10												1	292
2	Bannere stradale	30	155	33	23					2		1								244
3	Pliante, afișe, flyere, calendare	93	22	38	43	10	11						5	3				1	1	227
4	Scurte, veste, geți	125	11	39		20	4					1							1	201
5	Billboard	59	68	17*	1	1										5				151
6	Corturi	53		7	8															68
7	Spot-uri video	10	9	4	2	4							1			1				31
8	Publicitate scrisă/online	2	1	20				1												24
9	Bannere on-line	11	2	5	4															22
10	Panouri mobile (pe mașini)	5	7	5	2															19
11	Publicitate sponsorizată	5		1	2	1		2	3		1				1		1			17
12	Panouri LED	4	3	1																8
13	Panouri City Light și consolă	2	1																	3
	Total	560	300	225	107	58	25	3	3	2	1	2	6	3	1	6	1	1	3	1307

* Billboard-urile PDM sunt pentru promovarea subiectelor de la referendum. Cu toate acestea, menționăm că acestea au în imagine și candidatul PDM în CECEU în care sunt amplasate aceste billboard-uri.

6.5. Cazuri ce pot fi calificate drept utilizare a publicității electorale cu încălcarea prevederilor legale

În baza rapoartelor observatorilor Promo-LEX, *constatăm un caz de utilizare a publicității electorale fără respectarea cerințelor înaintate față de materialele publicitare și 17 cazuri de amplasare a publicității în locuri neautorizate.*

Astfel, conform art. 70, alin. (6) din Codul Electoral, răspunderea pentru conținutul materialelor electorale publicitare, difuzate sau publicate, o poartă concurentul electoral. Fiecare material publicitar trebuie să includă denumirea concurentului electoral, data tipăririi, tirajul materialului și denumirea tipografiei care l-a tipărit. Publicitatea electorală contra plată va fi însoțită de genericul „Electorală”.

Contrar celor expuse, însă, observatorii Promo-LEX au raportat cel puțin 1 caz în care este vizat PDM privind distribuirea materialelor electorale fără informația privind data tipăririi, tirajul materialului și denumirea tipografiei care le-a tipărit (Pliante ”Moldova pe drumul cel bun”, 4 pag. A5, fără înscrieri de tipar, inclusiv versiunea acestora în limba rusă).

Concomitent, în conformitate cu prevederile pct. 14 din *Regulamentul privind modalitatea plasării publicității electorale și de promovare politică pe panourile publicitare*,³⁰ este interzisă amplasarea afișelor electorale în alte locuri decât cele stabilite de legislație.

Contrar celor expuse, monitorii Promo-LEX au raportat 17 cazuri de plasare a publicității electorale în locuri neautorizate, după cum urmează:

- PSRM: 6 cazuri (afișaj electoral pe garduri, stații de transport public și stâlpi: Drochia, Briceni, Sîngerei, Chișinău (3 cazuri));
- PDM: 5 cazuri (afișaj electoral pe garduri, clădiri și piloni: Chișinău (3), Căușeni și Ștefan Vodă);
- PPȘ: 3 cazuri (bannere stradale pe case, garduri și la balcoane: Orhei, Chișinău și Cahul);
- Blocul ACUM: 2 cazuri (afișaj electoral pe garduri și clădiri: Chișinău și Rezina);
- PCRM: 1 caz (afișaj electoral pe garduri: Chișinău)

6.6. Situații ce pot fi calificate drept acte de violență în campania electorală

În perioada monitorizată, *observatorii MO Promo-LEX au raportat 6 cazuri de intimidări/violență împotriva concurenților electorali. În cazul a 3 dintre acestea sunt vizați candidații Blocului ACUM, în 2 cazuri – PDM, iar în unul – PSRM, după cum urmează:*

- La data de 26.01.2019, pe timp de noapte, într-o parcare din Ceadâr-Lunga a fost incendiat autocarul în care potrivit declarațiilor reprezentanților partidului a fost filmat spotul electoral al PSRM. În cadrul conferinței de presă din 29.01.2019,³¹ Inspectoratul General de Poliție (IGP) a comunicat că evenimentul nu are la bază motive politice pentru a face careva conexiuni cu alegerile parlamentare din 24 ianuarie 2019.
- La data de 26.01.2019, candidatul Blocului ACUM în CU 18 (Orhei), Valeriu Munteanu și alte 3 persoane au fost agresate verbal și fizic de un grup organizat de persoane (femei) în timp ce încercau să distribuie alegătorilor materiale electorale informative. Incidentul s-a încins după ce unul din susținătorii Blocului ACUM a început a scanda „Șor la închisoare”. Grupul de persoane a devenit și mai agresiv, agresând fizic susținătorul. Persoana agresată a contactat și solicitat intervenția forțelor de ordine, care nu au fost la fața locului încă cel puțin 11 minute – perioadă în care grupul de persoane a continuat să urmărească și agreseze reprezentanții Blocului ACUM. În conferința de presă din 29.01.2019,² INP a comunicat că reprezentanții forțelor de ordine au fost expediați imediat ce a fost recepționat apelul, iar persoanele care au manifestat comportament agresiv împotriva concurentului electoral și susținătorilor acestuia au fost identificate, acțiunile acestora fiind calificate drept huliganism nu prea grav.

³⁰ Hotărârea CEC nr. 3328 din 28.04.2015 - <https://bit.ly/2W2zkky>

³¹ <https://bit.ly/2WBajwY>

- La data de 27.01.2019, candidatul Blocului ACUM în CU nr. 3 (Edineț), Plîngău Dinu, în imediata apropiere de intrarea în Inspectoratul de Poliție din or. Edineț, în timp ce încerca să efectueze o transmisiune live pe rețelele de socializare, a fost agresat de 3 persoane. Un angajat al IP Edineț a fost martor la actul de agresiune, însă nu a intervenit. Conform informației furnizate de IGP, cei 3 agresori au fost reținuți ulterior, aceștia motivându-și fapta prin dezacordul cu dorința candidatului Plîngău Dinu de a efectua transmisiunea live de la telefonul mobil. Pentru a decide calificarea juridică a faptei agresorilor, persoanei agresate i-a fost solicitată expertiza medicală care să stabilească gravitatea leziunilor corporale. În privința angajatului IP Edineț care nu a intervenit a fost inițiată o anchetă de serviciu.
- La data de 27.01.2019, în or. Ungheni, a doua zi de la momentul instalării, a fost vandalizat un billboard al candidatului Blocului ACUM în CU nr. 16, Țicu Octavian. Alături de billboard-ul vandalizat se afla un billboard al altui concurent electoral - Guzun Ludmila, desemnată de PDM, care însă a rămas intact.
- La data de 04.02.2019, în CU nr. 38 Hîncești, au fost vandalizate 2 billboard-uri ale PDM. Astfel, agresorii au aruncat în imaginea candidaților cu ouă și cartofi, găurind țesătura panoului. În scopul investigării și penalizării responsabililor de fapta descrisă, a fost sesizat IP Hîncești.
- La data de 29.01.2019, în CU nr. 10 Bălți a fost incendiat autoturismul fiului candidatului PDM. De la fața locului au fost colectate dovezi ale incendierii intenționate. IGP urmează să investigheze cazul.

VII. FINANȚAREA CAMPANIEI ELECTORALE

Potrivit constatărilor, din totalul concurenților înscriși în cursa electorală, 256 au depus rapoarte săptămânale privind finanțarea campaniei electorale; printre aceștia s-au regăsit candidații de la PDM, PSRM, PCRM, PPȘ, PN, Blocul ACUM, PNL, PPP, PRM, și 19 CI (CI Valeriu Ghilețchi, CI Valentina Geamăna, CI Cebotărescu Dumitru, CI Cimbriciuc Alexandru, CI Alexandrin Patron, CI Cărbune Iurii, CI Biriucov Sergiu, CI Cerba Valeriu, CI Bostan Galina, CI Cîrlig Mihail, CI Lăpiciu Ion, CI Bînzar Oleg, CI Savva Viorel, CI Palancica Roman). Pe de altă parte, până la 1 februarie 2019, nici unul dintre candidații care reprezintă formațiunile politice MPSN, PVE, PVP, MPA, PL, PPDA nu a prezentat nici raport financiar și nici demers de neefectuare a cheltuielilor. Doar 1 candidat independent din cei 38 care nu au prezentat rapoarte financiare (CI Maxim Uvarov) a anunțat CEC despre neefectuarea cheltuielilor.

Volumul total al resurselor financiare cumulate și raportate la CEC de către concurenții electorali, în perioada 25 ianuarie – 1 februarie 2019, este de 23 304 522 lei și cuantumul cheltuielilor efectuate este de 19 210 582 lei. Astfel, PDM a acumulat 11 380 000 lei, PPȘ – 5 280 000 lei, PSRM – 4 610 000 lei, Blocul ACUM – 740 993 lei, PCRM – 700 000 lei, PN – 384 745 lei, PNL – 2 000 lei, PRM – 6 814 lei, CI Valeriu Ghilețchi – 115 000 lei, CI Geamăna Valentina – 85 000 lei, CI Cebotărescu Dumitru – 60 000 lei.

La capitolul cheltuieli raportate, ponderea cea mai mare a cheltuielilor este pentru publicitate – 88%, adică 16 853 506 lei și cheltuieli pentru materiale promoționale - 7%, în cuantum de 1 291 048 lei, adică un total de 95% doar pentru canalele de agitație electorală; urmând cheltuielile pentru evenimente și întruniri - 3% (530 314 lei); cheltuieli de transport – 1% (303 760 lei) și alte cheltuieli – 1% (231 955 lei, printre care se regăsesc cheltuieli pentru telecomunicații – 49 898 lei, cheltuieli suplimentare de întreținere – 41 738 lei, cheltuieli de delegare sau detașare a persoanelor (voluntari/observatori) – 15 450 lei, cheltuieli de consultanță politică/juridică – 6 812 lei, cheltuieli pentru omvsd și servicii bancare – 118 057 lei). (A se vedea graf. nr. 2 – Ponderea cheltuielilor raportate la CEC, 25 ianuarie – 1 februarie 2019; graf. nr.3 – Distribuția cheltuielilor de publicitate).

În perioada monitorizată, constatăm o lipsă de raportare din partea a 2 concurenți electorali (PDM, PCRM) la capitolul evenimente/intruniri. Doar 2 concurenți electorali (Blocul ACUM și PN) au raportat cheltuieli suplimentare de întreținere (închirierea unor spații temporare, salariile personalului angajat temporar în scop electoral) în rapoartele depuse la CEC și doar 1 concurent electoral (Blocul ACUM) a raportat cheltuieli pentru voluntari.

În concluzie, cheltuielile total estimate pentru perioada 25 ianuarie – 1 februarie de MO Promo-LEX pentru toate categoriile de cheltuieli neraportate se ridică la cel puțin 828 423 lei, dintre care PSRM - 668 407 lei, PN - 70 050 lei, PDM - 52 440 lei, PRM - 1 950 lei, PL - 1 950 lei, PPDA – 975 lei, PCRM – 700 lei, CI Leonid Macari - 5 384 lei, CI Valeriu Ghilețchi - 3 901 lei, CI Gheorghe Furdui - 5 023 lei, CI Bobeică Gheorghe - 7 159 lei, CI Aricov Ghiorghe - 3 000 lei, CI Cebotărescu Dumitru - 2 865 lei, CI Călin Vieru - 3 749 lei, CI Alexandru Bujoreanu - 870 lei).

7.1. Deschiderea conturilor bancare „Fond electoral” și desemnarea trezorerierilor

Potrivit art. 41, alin. 2, litera a) din Codul Electoral, în scopul finanțării campaniei electorale, fiecare concurent electoral trebuie să-și deschidă la bancă un cont cu mențiunea „Fond electoral”, în care să fie acumulate mijloace financiare proprii și cele primite de la persoane fizice și juridice din țară sub formă de donații. În continuare, concurentul electoral anunță CEC despre persoana responsabilă de finanțele sale. Contul cu mențiunea „Fond electoral” poate fi deschis și până la înregistrarea concurentului electoral, cu condiția ca orice încasări și cheltuieli de pe acest cont să fie efectuate doar după înregistrarea acestuia; concurentul electoral care nu-și deschide un cont la bancă cu mențiunea „Fond electoral” informează despre aceasta Comisia Electorală Centrală și desfășoară doar activități de campanie sau promovare electorală care nu implică cheltuieli financiare;

Potrivit datelor publicate pe pagina oficială a Comisiei Electorale Centrale³², MO Promo-LEX constată că, în perioada 25 ianuarie – 1 februarie 2019, din 15 concurenți electorali înregistrați în circumscripția națională, toți 15 au confirmat trezorerii la CEC și doar 9 au deschis cont „Fond electoral”. Același lucru se aplică în cazul a circa 265 candidați în CU ce reprezintă 9 formațiuni politice sau blocuri electorale. Din cei 57 CI înregistrați în circumscripțiile uninominale, 28 CI au desemnat trezorerii, și doar 4 CI au deschis conturi „Fond electoral”; doar 1 CI din cei ce nu au deschis conturi „Fond electoral” a informat CEC că nu va efectua cheltuieli (a se vedea Anexa 3).

7.2. Raportarea financiară la CEC de către concurenții electorali

Potrivit art. 43 alin. 1 din Codul electoral și pct. 16 lit. a) din Regulamentul privind finanțarea activității campaniilor electorale, acestea fiind constituite de cetățeni, după caz, de partidele politice sau blocurile electorale, sunt obligate să prezinte Comisiei Electorale Centrale rapoartele privind finanțarea activității lor în mod săptămânal ori demersuri de neefectuare a cheltuielilor, în caz de nedeschidere a contului „Desemnat grupului de inițiativă”. Alin. 4 presupune că atât rapoartele, cât și demersurile trebuie să fie plasate pe pagina web a Comisiei Electorale Centrale în termen de 48 de ore de la primirea lor, respectând legislația cu privire la protecția datelor cu caracter personal.

MO Promo-LEX constată că, potrivit paginii oficiale a CEC, 247 concurenți electorali din 322 înregistrați la CEC în CU printre care 5 CI și 15 înregistrați în CN, au depus rapoarte pentru prima săptămână de campanie electorală (25 ianuarie 2019). Pentru perioada următoare (26 ianuarie – 01 februarie 2019), din totalul concurenților înscriși în competiția electorală, 256 au depus rapoarte săptămânale privind finanțarea campaniei electorale; printre aceștia s-au regăsit 19 CI (PDM, PSRM, PCRM, PPȘ, PN, Blocul ACUM, PNL, PPP, PRM, CI Valeriu Ghilețchi, CI Valentina Geamănă, CI Cebotărescu Dumitru, CI Cimbriciuc Alexandru, CI Alexandrin Patron, CI Cărbune Iurii, CI Biriucov Sergiu, CI Cerba Valeriu, CI Bostan Galina, CI Cîrlig Mihail, CI Lăpiciu Ion, CI Bînzar Oleg, CI Savva Viorel, CI Palancica Roman). Pe de altă parte, până la 1 februarie 2019, nici unul dintre candidații care reprezintă formațiunile politice MPSN, PVE, PVP, MPA, PL, PPDA nu au prezentat nici raport financiar și nici demers de neefectuare a cheltuielilor. Doar 1 candidat independent din cei 38 care nu au prezentat rapoarte financiare (CI Maxim Uvarov) a anunțat CEC despre neefectuarea cheltuielilor.

Potrivit constatărilor MO Promo-LEX, CEC a publicat în termen rapoartele depuse la 25 ianuarie și 1 februarie 2019.

7.3. Veniturile și cheltuielile concurenților electorali reflectate în rapoartele financiare

Volumul total al resurselor financiare cumulate și raportate la CEC de către concurenții electorali, în perioada 25 ianuarie – 1 februarie 2019, este de 23 304 522 lei, iar cuantumul cheltuielilor efectuate este de 19 210 582 lei, sold final constituind 4 093 940 lei. Astfel, în perioada 25 ianuarie – 1 februarie 2019, PDM a acumulat 11 380 000 lei, PPȘ – 5 280 000 lei, PSRM – 4 610 000 lei, Blocul ACUM – 740 993 lei, PCRM – 700 000 lei, PN – 384 745 lei, PNL – 2 000 lei, PRM – 6 814 lei, CI Valeriu Ghilețchi – 115 000 lei, CI Geamănă Valentina – 85 000 lei, CI Cebotărescu Dumitru – 60 000 lei.

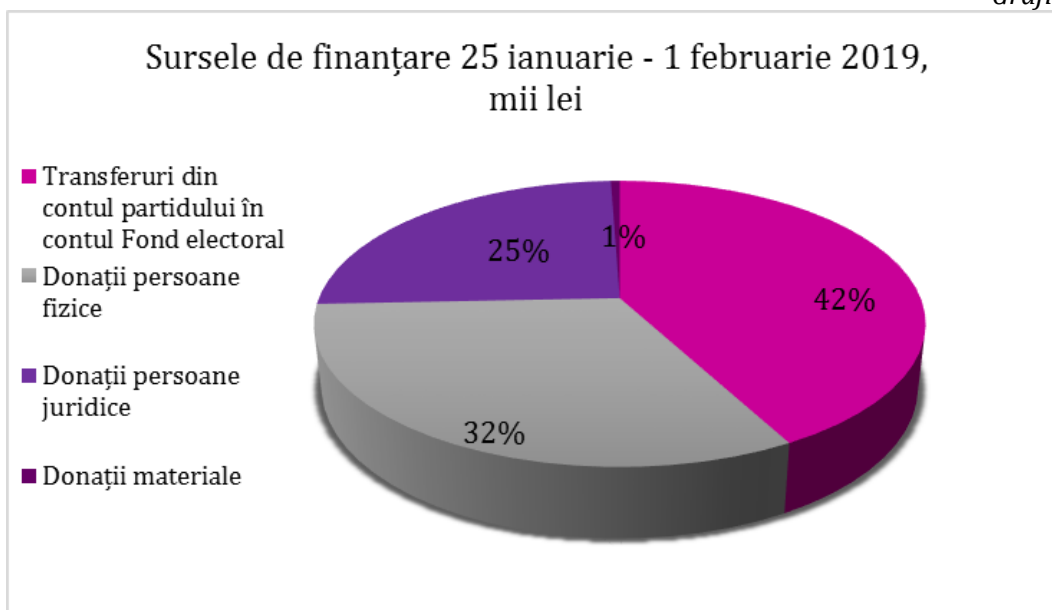
Sursele de finanțare ale concurenților electorali în perioada 25 ianuarie – 1 februarie 2019

- Viramente bancare din partea a 4 partide politice (PSRM, PN, PCRM, PDM) de pe contul curent pe contul Fond electoral, în cuantum de 8 912 500 lei;
- Donații din partea persoanelor juridice pentru 2 concurenți electorali (PPȘ și Blocul ACUM), în cuantum de 5 310 000 lei;
- Donații din partea a 663 persoane fizice pentru PDM, Blocul ACUM, PNL, PRM, CI Cebotărescu Dumitru, CI Valeriu Ghilețchi, CI Geamănă Valentina în cuantum de 6 809 807 lei;
- Donații materiale din partea a 2 concurenți electorali: PN (servicii de transport în sumă de 23 233 lei), Blocul ACUM (locațiune sediu/mijloace de transport – 117 285 lei), cumulând un

³² Pagina oficială a CEC, rubrica Hotărâri <https://bit.ly/2G8TtR9> și rubrica Susținerea financiară a campaniei <https://bit.ly/2UjhVvR>

total de 140 518 lei. (A se vedea graficul nr. 11 Sursele de finanțare în perioada 25 ianuarie – 1 februarie 2019)

Graficul nr. 11

MO Promo-LEX consideră drept incertă situația cu donațiile din contul partidului în contul „Fond electoral” din perspectiva calificării formațiunii politice donatoare - drept persoană juridică. Or, norma legală nu este explicită în acest sens. Amintim că, potrivit art. 41 alin. (2) lit. e) din Codul electoral, plafoanele donațiilor din partea persoanelor juridice în contul „Fond electoral” pentru o campanie electorală constituie 100 de salarii medii lunare pe economie stabilite pentru anul respectiv. Simultan, art. 1 alin. (1) din Legea privind partidele politice statuează că partidele politice sunt asociații benevole, cu statut de persoană juridică. Prin urmare, partidul nu ar putea transfera mijloace financiare proprii pe contul „Fond electoral” peste suma de 100 de salarii medii lunare. Astfel, în perioada monitorizată, misiunea a constatat depășirea acestui plafon de către 2 concurenți electorali (PDM și PSRM).

Poziția CEC este, însă, diferită de logica juridică expusă mai sus, considerându-se că partidul politic ar avea un statut special, fapt neprevăzut expres de lege, motiv din care insistăm ca legislativul să se expună univoc pe marginea subiectului dat.

Referindu-ne la norma legală privind plafonul donațiilor din partea persoanelor juridice³³, care nu poate depăși 100 de salarii medii pe economie pentru anul curent, în speță 615 000³⁴ lei, MO Promo-LEX constată depășirea acestuia din partea PSRM și a PDM care au efectuat viramente de pe contul curent al acestora pe contul „Fond electoral”.

Cheltuielile concurenților electorali reflectate în rapoartele financiare

În perioada 25 ianuarie – 1 februarie 2019, MO Promo-LEX constată că ponderea cea mai mare a cheltuielilor raportate la CEC este pentru publicitate – 88%, adică 16 853 506 lei și cheltuieli pentru materiale promoționale - 7%, în cuantum de 1 291 048 lei, deci un total de 95% doar pentru canale de agitație electorală; urmând cheltuielile pentru evenimente și întruniri - 3% (530 314 lei); cheltuieli de transport – 1% (303 760 lei) și alte cheltuieli – 1% (231 955 lei, printre care se regăsesc

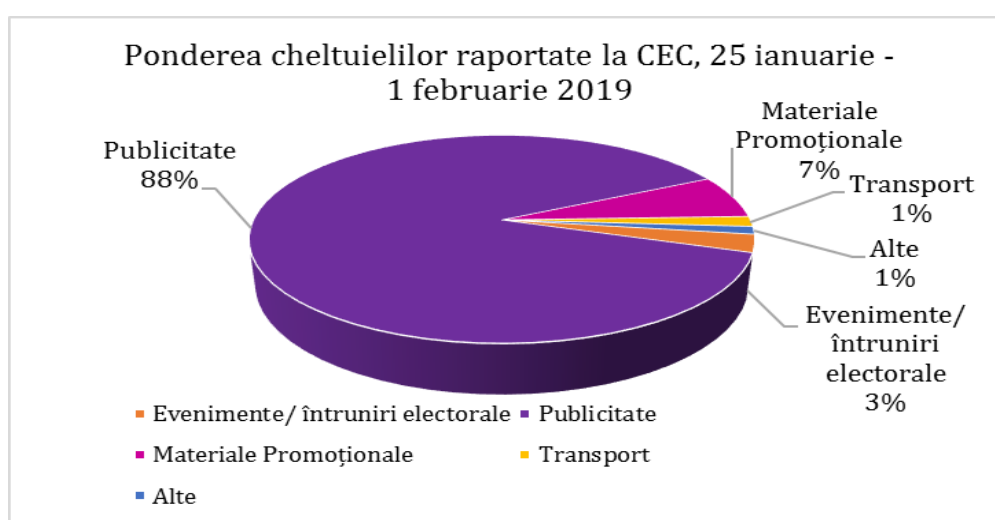
³³ Art. 41, alin. (2), lit. e) din Codul electoral stipulează că plafoanele donațiilor din partea persoanelor fizice și juridice în contul „Fond electoral” pentru o campanie electorală constituie 50 și, respectiv, 100 de salarii medii lunare pe economie stabilite pentru anul respectiv.

³⁴ Potrivit Hotărârii Nr. 54 din 17.01.2018 privind aprobarea cuantumului salariului mediu lunar pe economie, prognozat pentru anul 2018, acesta este în cuantum de 6 150 lei.

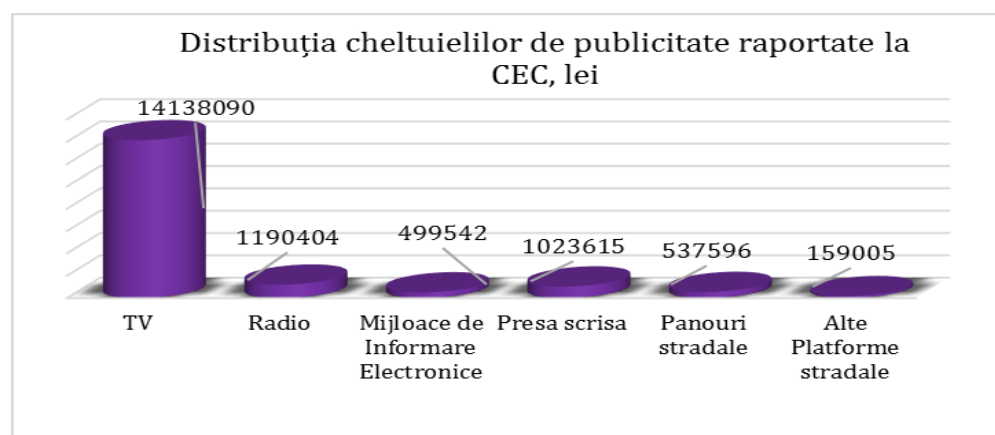
cheltuieli pentru *telecomunicații* – 49 898 lei, *cheltuieli suplimentare de întreținere* – 41 738 lei, *cheltuieli de delegare sau detașare a persoanelor (voluntari/observatori)* – 15 450 lei, *cheltuieli de consultanță politică/juridică* – 6 812 lei, *cheltuieli pentru omvsd și servicii bancare* – 118 057 lei). (A se vedea graf. nr. 12 – Ponderea cheltuielilor raportate la CEC, 25 ianuarie – 1 februarie 2019; graf. nr.13 – Distribuția cheltuielilor de publicitate, Anexa nr. 7- Segregarea cheltuielilor raportate per partid, lei).

Pentru comparație, la alegerile parlamentare din anul 2014, pentru publicitate și materiale promoționale au fost raportate cheltuieli de 90%³⁵ din totalul cheltuielilor, restul 10% fiind alocate pentru locațiunea sediilor de campanie, retribuirea muncii, recompensele voluntarilor/agitatorilor, organizarea evenimentelor publice, transport și consultanță. Astfel, remarcăm o creștere vizibilă a interesului față de rubrica cheltuieli de publicitate și materiale promoționale în primele două săptămâni de campanie electorală 2019, în același timp, celelalte surse de cheltuieli fiind sub raportate.

Graficul nr. 12

Graficul nr. 13

7.4. Estimarea cheltuielilor concurenților electorali

a) Estimarea cheltuielilor pentru evenimente/ întruniri publice

În perioada 25 ianuarie – 1 februarie 2019, observatorii Promo-LEX au raportat evenimente și întruniri electorale pentru care au fost efectuate cheltuieli de către concurenții desemnați de 6 partide (PPȘ, PSRM,

³⁵ Raportul Final al MO Promo-LEX a Alegerilor Parlamentare 2014, pag 28-30, <https://bit.ly/2Equisx>

PDM, Blocul ACUM, PN, PCRM). Concurenții a 3 dintre acestea (PDM, PSRM, PCRM) fie nu au raportat nici o cheltuială la acest capitol în rapoartele depuse la CEC, fie au raportat mai puțin decât a fost estimat. Cuantumul total al cheltuielilor estimate ca fiind neraportate este de cel puțin 91 542 lei. (A se vedea graficul nr. 14 - Cheltuieli pentru evenimente publice în perioada 25 ianuarie – 1 februarie 2019).

Privitor la PPS, au fost raportate cel puțin 6 lansări în campanie, 18 întruniri electorale cu organizarea unor mese festive și manifestații artistice în incinta a 14 restaurante și 4 case de cultură. Pentru concurenți au evoluat artiștii Ilie Maxian, Adi, Doinița Gherman, artiști locali din r. Drochia și Glodeni. Au mai fost raportate servicii de transport gratuit în cadrul excursiilor la Orheiland pentru cel puțin 135 persoane, cu asigurarea produselor alimentare pentru aceștia.

Privitor la PCRM, au fost raportate cel puțin 2 întruniri în incinta casei de creație Luceafărul din Basarabeasca și a Casei de Cultură din Anenii Noi.

Privitor la Blocul ACUM, au fost raportate cel puțin 18 întruniri, 5 lansări în campanie, 1 flashmob.

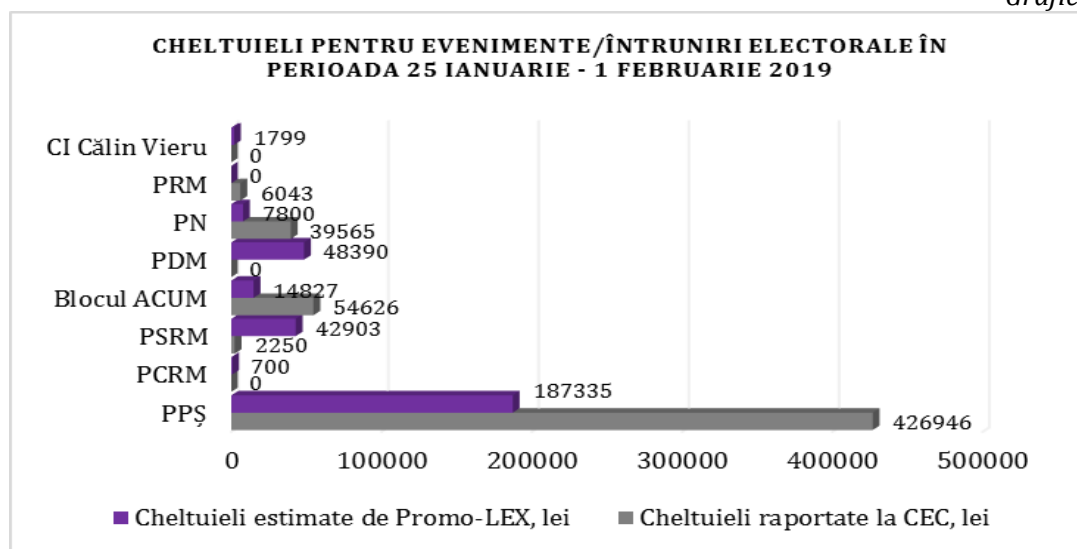
Privitor la PSRM, observatorii au raportat cel puțin 84 de întruniri electorale, 13 lansări în campanie, 9 cazuri de activități din ușă în ușă. A mai fost raportat cel puțin un caz de oferire de cărți bisericești. A fost raportată și mediatizarea evenimentelor de mai sus în rețeaua www.privesc.eu, astfel au fost efectuate cheltuieli pentru cel puțin 11 conferințe de presă.

Privitor la PDM, observatorii au raportat cel puțin 61 întruniri, 22 lansări în campanie cu organizarea a cel puțin 2 concerte, 4 cazuri de activități din ușă în ușă, o competiție sportivă (tenis de masă). Pentru concurenți au evoluat Gheorghe Țopa, Natalia Gordienko, Igor Russu, Valentin Guzun. În cel puțin 5 cazuri evenimentele au avut loc în incinta unor restaurante, pizzerii, case de nunți și școli de arte.

Privitor la PN, au fost raportate cel puțin 13 întruniri electorale;

Privitor la candidații independenți Iurie Cărbune, Nicolai Dudoglo, Ion Groza, Alexandru Cimbriciuc, Nicolae Botgros, Alexandru Bujoreanu, Călin Vieru, observatorii au raportat câte o lansare în campanie/intrunire electorală. Referitor la CI Călin Vieru, observatorii au raportat și o conferință de presă mediatizată în rețeaua www.privesc.eu. Au putut fi estimate cheltuieli doar pentru CI Călin Vieru.

Graficul nr. 14

b) Estimarea cheltuielilor pentru materiale promoționale

Potrivit observatorilor Promo-LEX, în perioada 25 ianuarie – 1 februarie 2019, candidații a 4 concurenți electorali (PSRM, PN, CI Alexandru Bujoreanu, CI Aricov Gheorghii) au omis reflectarea completă a cheltuielilor pentru materiale promoționale produse/tipărite în perioada de monitorizare. Estimativ, aceștia nu au raportat un cuantum de cel puțin 453 020 lei.

Astfel, PCRM a efectuat cheltuieli pentru afișe format A3 color, achitate din fondul electoral PCRM pe 25.01.2019, tipar SRL „Metrompas” com. 1015, tir. 4 000 ex., afișe format A3 color; afișe A4, Tir. 100 000, SRL METROMPAȘ com. 1018 din 25.01.2019, achitate din Fondul electoral al PCRM; ziare de partid, tir. 10 000 ex., com. 85 NO 2 (1087) din 25.01.2019, tipărite la Editura UNIVERSUL; afișe A4, tipărite la Editura SRL Metrompas, com. 1016 din 25.01.2019, tiraj – 6 000 ex.

Privitor la PN, observatorii Promo-LEX au raportat calendare A3, tipar "A&V Poligraf" tiraj 1000 ex., ziare "Puterea e în Adevăr", Tipografia "EuroPres", tipărite la 25.01.2019, tir 30 000 ex., afișe A3, tipografia „EuroPres” data tipăririi 29.01.2019, tir. 6 000 ex., achitate din fondul electoral. Au mai fost raportate 607 genți, 500 mape, 19 scurte - toate cu simbolistica partidului.

Privitor la PPȘ, observatorii au raportat pliante A3, tipărite la SRL Metrompas, la 25.01.2019, tir. 6 000 ex., afișe A3, tiraj 2 000 buc, tipărite la SRL "EuroPres" din 25.01.2019, ziare de partid, com. nr. 68 din 25.01.2019 tiraj 300 000 buc., flyere format A5. achitate din fondul electoral conform DP nr. 07 din 25.01.2019, EuroPres SRL, tiraj 3 500; afișe A4, tipar SRL „Foxtrot”, tir. 30 000, achitat din fondul electoral conform ordinului 1 din 25.01.2019; broșuri tipărite la SRL „Foxtrot”, tir. 3 000, achitate din fondul electoral, conform DP nr.26 din 25.01.2019.

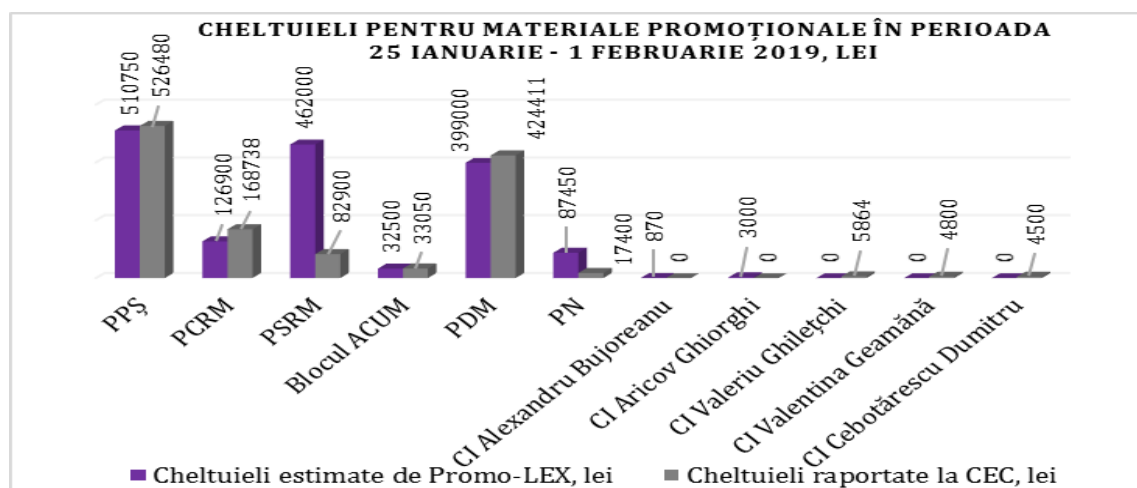
Privitor la PSRM, observatorii au raportat ziare „Socialiștii”, format A3 color, 16 pag, achitat din fondul electoral, conform facturii nr. 1, din 25.01.2019, tir. 120 000 ex., com. 59; ziare (rus), tir. 180 000 ex., com. 60, - ambele tipărite la tipografia „Edit Tipar Grup” SRL; afișe A3 de dimensiuni 40x30 cm2. Observatorii au mai raportat cel puțin 100 veste, 100 genți, 100 fulare – toate cu simbolistica partidului.

Privitor la Blocul ACUM, observatorii au raportat ziare A3, alb negru, tipărite la EditTiparGrup SRL la 28.01.2019, tir. 100 000 ex., flyere format A5, din 25.01.19, tir. 5 000 ex., tipărite la tipografia Simbol-NP; pliante tir. 1 000 ex.

Privitor la PDM, observatorii au raportat ziare „Moldova Democrată”, format A3 color, 8 pag, tipar Fabrica DISA, tir. 70 000 ex. în limba română; tir. 30 000 ex. în limba rusă - toate tipărite la 26.01.2019 și achitate din fondul electoral. Au mai raportat aromatizatoare pentru mașină cu logo-ul PDM, produs Sonaris-com SRL, tir. 100 000 unit., com. 4365 din 08.12.2018. Pliante "Moldova pe drumul cel bun", 4 pag. A5, fără date de tipar; Pliante "Что правительство ДПМ сделало для Молдовы в период с 2016 по 2018г, la fel fără date tipografice. Au mai fost raportate flyere pentru candidații Corneliu Padnevici, Nicolae Balaur, Veceslav Nedelea, Valentin Guznac, tipar Fabrica Disa SRL, tiraj cumulativ de 2 800 ex., tipărit la 26.01.2019.

Privitor la C.I. Alexandru Bujoreanu, observatorii au raportat cel puțin 380 unit. de flyer. Privitor la CI Aricov Gheorghii - cel puțin 2000 unit. de pliant fără date tipografice. (A se vedea Graficul nr. 15 - Cheltuieli pentru materiale în perioada 25 ianuarie – 1 februarie 2019).

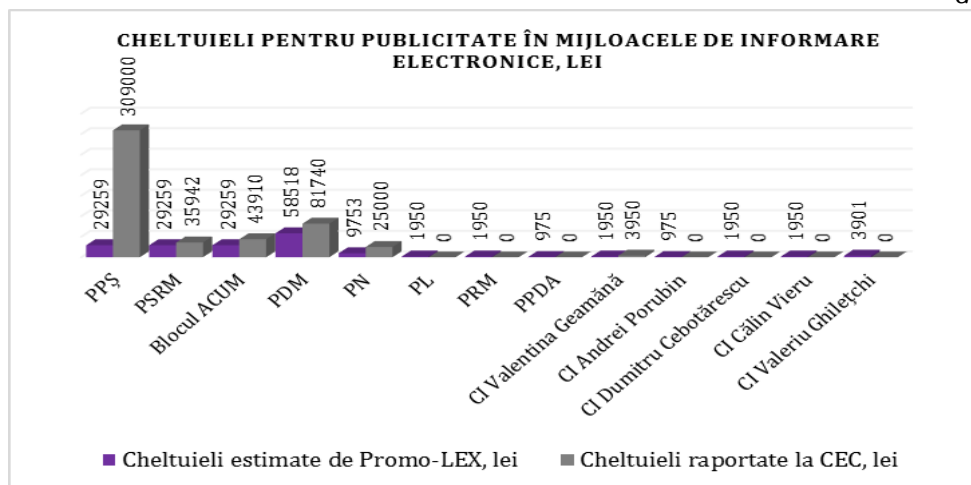
Graficul nr. 15

c) *Estimarea cheltuielilor de publicitate în mijloace electronice de informare*

Potrivit observatorilor Promo-LEX, în perioada 25 ianuarie – 1 februarie 2019, 5 CI și candidații a 8 partide politice (PSRM, PPȘ, PDM, PL, PRM, PN, PPDA, Blocul ACUM, CI Călin Vieru, CI Dumitru Cebotărescu, CI Valeriu Ghilețchi, CI Andrei Porubin, CI Geamăna Valentina) au efectuat cheltuieli pentru publicitate în rețeaua internet. Estimativ, nu a fost raportat un cuantum de cel puțin 13 651 lei de către 7 dintre ei. Astfel, observatorii au constatat zilnic, în mai multe instanțe pe zi, postări sponsorizate în rețeaua Facebook din partea CI Valentina Geamăna, CI Valeriu Ghilețchi, CI Călin Vieru, CI Dumitru Cebotărescu, PN, PPDA, PL, PRM. În același timp, au raportat postări sponsorizate în rețeaua Odnoklasniki pentru candidații de la PSRM și PPȘ, bannere online clasice de dimensiuni mari și rich media pe paginile www.point.md, www.sovsport.md, www.ntv.md, www.orheiland.md, www.sports.ru, www.championat.com în rețeaua messenger/facebook, viber etc. Toate acestea duc la spoturile video ale PSRM (4) și PPȘ (3). În privința PDM, au fost raportate postări sponsorizate în rețeaua facebook și bannere online clasice și rich media pe paginile www.unimedia.md, www.deschide.md, www.belot.md, www.esp.md, www.agora.md, www.publika.md, www.prime.md – toate duc la website-ul creat pentru scrutin www.candidat.md. Privitor la Blocul ACUM, au fost raportate postări sponsorizate și bannere online clasice pe paginile www.civic.md, www.national.ro, www.deschide.md, www.timpul.md. (A se vedea Graficul nr. 16 - Cheltuieli de publicitate în mijloace electronice de informare în perioada 25 ianuarie – 1 februarie 2019).

Graficul nr. 16

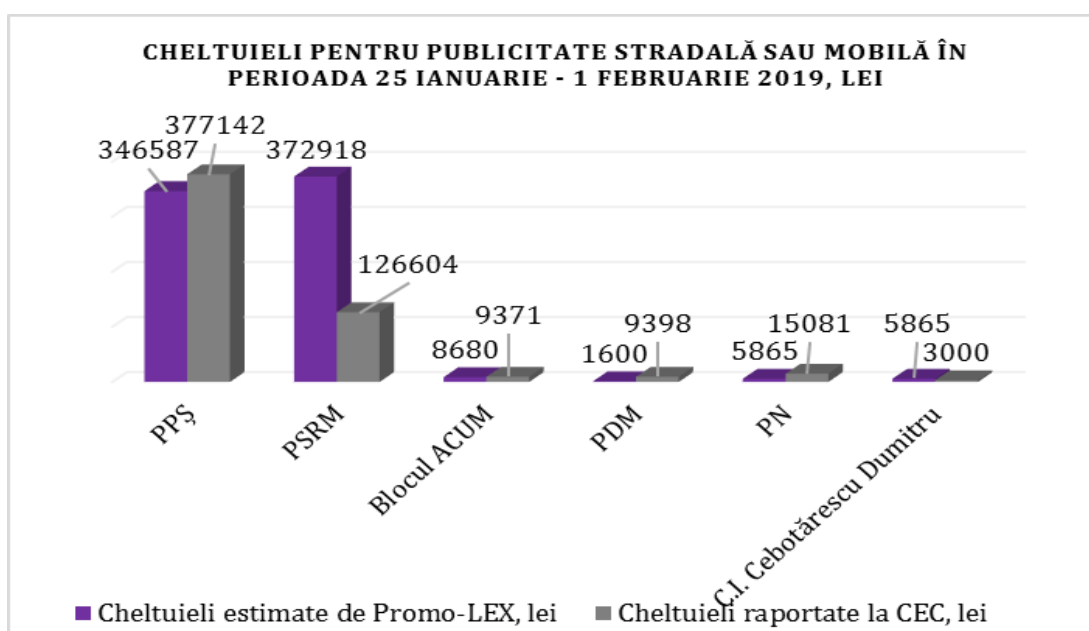
d) *Estimarea cheltuielilor de publicitate stradală și mobilă*

Potrivit constatărilor MO Promo-LEX, un cuantum de cel puțin 249 179 lei a fost estimat ca fiind neraportat de către CI Dumitru Cebotărescu și candidații unui partid politic (PSRM) pentru publicitate stradală (A se vedea Graficul nr. 17 - Cheltuieli pentru publicitate stradală în perioada 25 ianuarie – 1 februarie 2019).

Privitor la PPȘ, observatorii au raportat cel puțin 10 corturi, 18 unit. de billboard 3x4 m2, 22 unit. de billboard 6x3m2, 3 unit. de billboard 10X3m2 cu mesajul „Astăzi în Orhei - mâine în toată țara”. Cheltuielile estimate se ridică la cel puțin 312 252 lei.

Privitor la PSRM, observatorii au raportat 11 unit. de billboard 2x5m2, 2 unit. 3x6m2 și 3 corturi, având cheltuieli estimative de cel puțin 56 085 lei.

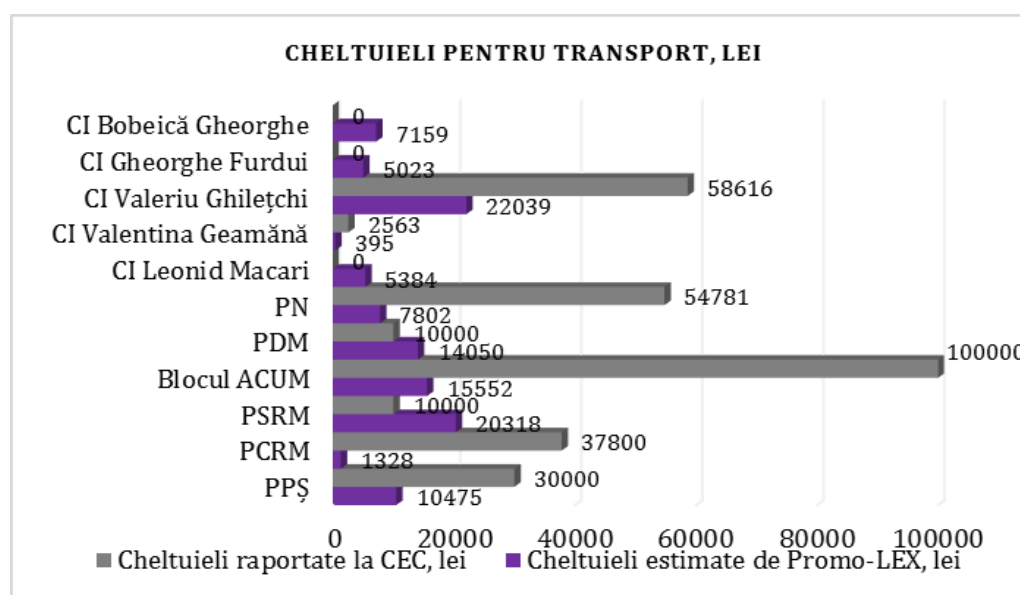
Privitor la Blocul ACUM, observatorii Promo-LEX au raportat 8 corturi. Privitor la PDM, observatorii au raportat cel puțin 2 corturi. Privitor la CI Cebotărescu Dumitru, observatorii Promo-LEX au raportat o unit. de panou stradal.

e) Estimarea cheltuielilor pentru transport

Potrivit rapoartelor depuse la CEC, în perioada 25 ianuarie - 1 februarie 2019, observatorii Promo-LEX au raportat distanțe parcurse de concurenții a 6 partide/blocuri electorale (PSRM, PCRM, PDM, Blocul ACUM, PPȘ, PN) și 6 candidați independenți. În rezultatul comparării informațiilor observate în teren cu cele raportate la CEC, am constatat raportarea incompletă a cheltuielilor de transport de către candidații a două partide (PDM și PSRM) în cuantum de cel puțin 6 390 lei. În cazul concurenților de la Blocul ACUM, PN, PSRM, CI Leonard Macari, CI Geamăna Valentina, CI Valeriu Ghilețchi, CI Gheorghe Furdui, observatorii au raportat cheltuieli de transport avia și terestru cu destinațiile Chișinău – Milano, Padova, Verona, Bologna; Chișinău – Moscova (tur-retur); Chișinău – Brno (Cehia) (tur-retur); Chișinău – Seattle, Portland, Spokane, Minneapolis; Chișinău – Atena (Grecia); Chișinău – Strasbourg (Franța). (A se vedea Graficul nr. 18 – Cheltuieli pentru transport în perioada 25 ianuarie – 1 februarie 2019).

Graficul nr. 18

f) Estimarea cheltuielilor pentru delegare/detașare a persoanelor

Potrivit constatărilor MO Promo-LEX, doar un concurent electoral (Blocul ACUM) a declarat cheltuieli pentru o astfel de categorie, deși 8 dintre aceștia au implicat voluntari în primele 2 săptămâni de campanie electorală. De asemenea, nici un concurent electoral nu a declarat în raport aceste servicii în *lista donațiilor în mărfuri, obiecte, lucrări sau servicii pe perioada electorală*, anexă la raport.

Astfel, în perioada vizată, pe parcursul campaniei PPȘ a implicat cel puțin 48 voluntari; PN – 46; PL - 20; PSRM – 808; PDM – 210; Blocul ACUM – 128; PVP – 20; PCRM – 8.

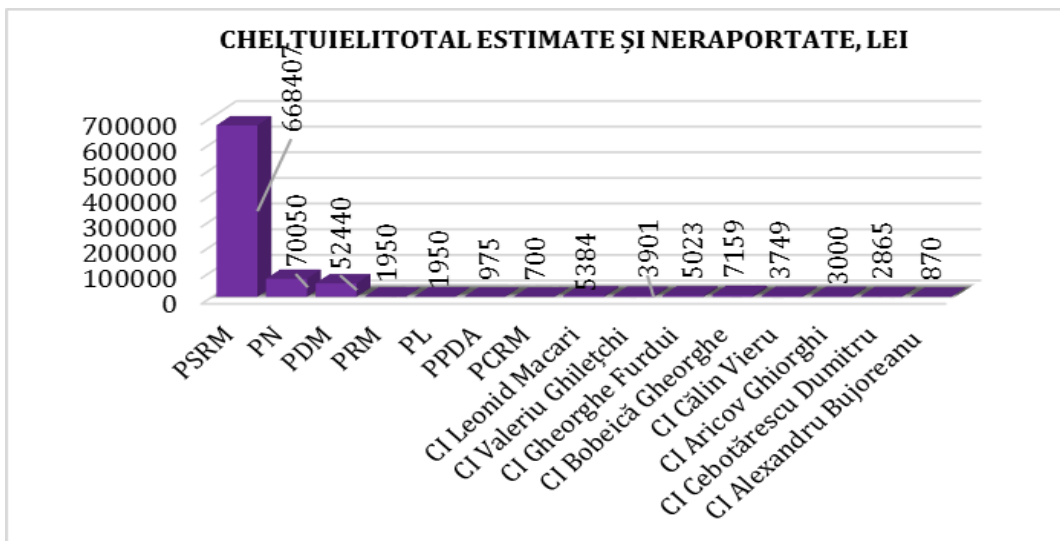
MO Promo-LEX amintește că, potrivit art. 43, alin. (10) din Codul electoral, [...] toate acțiunile de voluntariat [...] în perioada campaniei electorale în favoarea candidatului sau concurentului electoral se evaluează de [...] către concurentul electoral și se indică obligatoriu în raportul financiar conform procedurii stabilite prin regulamentul aprobat de CEC³⁶.

g) Estimarea costurilor suplimentare de întreținere (închirierea încăperilor temporare / salariile personalului angajat temporar în scop electoral)

Potrivit rapoartelor depuse la CEC, pentru perioada 25 ianuarie – 1 februarie 2019 doar concurenții electorali - Blocul ACUM și PN au raportat astfel de cheltuieli în rapoartele depuse la CEC. În același timp, menționăm că estimările finale ale MO Promo-LEX vizavi de această rubrică de cheltuieli vor fi făcute pentru întreaga perioadă a campaniei electorale și astfel le sugerează concurenților electorali să introducă cheltuielile respective în rapoartele următoare.

Concluzionând, în procesul de observare a finanțării campaniei electorale în perioada de raportare, constatăm cheltuieli estimate ca fiind neraportate din partea candidaților de la partide (PDM, PCRM) pentru evenimente, cheltuieli de transport preponderent din partea candidaților independenți pe circumscriptiile din diasporă. MO mai constată un număr impunător de voluntari implicați în procesul de agitație electorală, serviciile cărora nu sunt reflectate în raportul depus la CEC. Doar un concurent (Blocul ACUM) din 8 a raportat cheltuieli. În continuare, misiunea atrage atenția concurenților electorali asupra raportării defectuoase a cheltuielilor pentru sediile de campanie și personalul electoral angajat temporar. Similar perioadei de colectare a semnăturilor, pe categoriile de cheltuieli vizibile, se observă un grad mai mare de raportare, cum ar fi pentru cheltuielile de publicitate stradală și mobilă sau pentru materiale poligrafice. Astfel, cheltuielile total estimate pentru toate categoriile de cheltuieli neraportate se ridică la cel puțin 828 423 lei. (PSRM - 668 407 lei, PN -70 050 lei, PDM-52 440 lei, PRM - 1 950 lei, PL - 1 950 lei, PPDA – 975 lei, PCRM – 700 lei, CI Leonid Macari - 5 384 lei, CI Valeriu Ghilețchi - 3 901 lei, CI Gheorghe Furdul - 5 023 lei, CI Bobeică Gheorghe - 7 159 lei, CI Aricov Gheorghe - 3 000 lei, CI Cebotărescu Dumitru - 2 865 lei, CI Călin Vieru - 3 749 lei, CI Alexandru Bujoreanu - 870 lei, (A se vedea Graficul nr. 19 - Cheltuieli totale estimate și neraportate).

³⁶ Pct. 141 din Regulamentul privind finanțarea campaniei electorale, aprobat prin hotărârea Comisiei Electorale Centrale nr. 3352 din 4 mai 2015 stipulează că concurenții electorali au obligația să indice în rapoartele financiare toate serviciile și acțiunile prevăzute la art. 382 alin. (7) din Codul electoral, care au fost prestate gratuit de persoane fizice și juridice, precum și toate acțiunile de voluntariat în perioada campaniei electorale în favoarea concurenților electorali. Procedura de evaluare a serviciilor și acțiunilor respective se stabilește de Comisia Electorală Centrală

VIII. DISCURSUL INSTIGATOR LA URĂ

În perioada monitorizată, Promo-LEX a continuat monitorizarea discursului de ură și a instigării la discriminare.

În baza informațiilor raportate de către monitori, au fost identificate cel puțin 5 cazuri în care concurenții electorali au generat mesaje discriminatorii sau alte forme de intoleranță în spațiul public, dintre care: PSRM – 3 situații; PCRМ - 1 și Blocul ACUM – 1.

De cealaltă parte, referindu-ne la concurenții care au fost vizați în discursul de ură, menționăm: Blocul ACUM – de 5 ori, PSRM – 2 ori; PDM – 2 ori; PPȘ – o dată.

Analizând situația din perspectiva tipurilor de exprimări ale urii, observăm că cel mai mult – în cel puțin 7 cazuri – sunt exploatare prejudiciile sexiste și perpetuate stereotipurile de gen în societate.

8.1. Candidații care au utilizat mesaje de instigare la ură și discriminare

În perioada de monitorizare au fost înregistrate cel puțin 8 situații care au legătură cu concurenții electorali, dintre care 6 se referă la aceștia în mod direct, și care pot perpetua și promova intoleranța în societate, având la bază discursul de ură, instigarea la discriminare sau alte forme de promovare a stereotipurilor și prejudecăților în spațiul public.

1. În cadrul emisiunii *Puterea a Patra* din 24.01.2019, de la postul N4, președintele PCRМ, Vladimir Voronin, a făcut un șir de declarații referitoare la apartenența etnică a lui Marian Lupu:

"(...) ce apreciez eu unica în Marian, ca să fiu obiectiv, totuși da, cum n-ar fi el a fost promovat de noi în multe posturi, și să spun eu că a făcut mari greșeli, prostii, nu trebuie, ar fi un păcat, are aceea că el e moldovean adevărat, tradițional, în el nu curge sânge românesc ca prin acesta de la Pânășăști (se referea la Dumitru Diacov). El(Lupu), nu știu, îmi pare că nu poartă nici pașaport românesc, așa cum a luat Diacov (...)"³⁷

Discursul președintelui PCRМ pune accent negativ pe apartenența etnică română și deținerea cetățeniei României. Aceste declarații pot spori intoleranța în societate și amplifica disensiunile, și așa puternice, între persoanele care se identifică ca fiind români și cei care se identifică ca fiind moldoveni, iar colateral pot crea tensiuni între vorbitorii de limbă română și rusă din Republica Moldova.

2. Într-un articol publicat la data de 24.01.2019 pe pagina Accent TV este citat candidatul PSRM, Vlad Batrîncea, care a făcut următoarea declarație:

"Ни для кого не секрет, что ПСРМ является безусловным фаворитом в этой избирательной кампании, и поэтому против социалистов объединились абсолютно все: от демократов Владимира Плахотнюка до так называемой правой оппозиции – ЛДПМ-2 или ЛДПМ в юбке."³⁸

Vlad Batrîncea face aluzie la partidul PAS și lidera acestuia - Maia Sandu, pe care îi numește PLDM în fustă. Această declarație este sexistă și stereotipizează partidul condus de Maia Sandu. Exprimarea ridiculizează capacitățile oponentilor politici prin proiectarea asupra acestora a stereotipurilor legate de femei, care persistă în societatea moldovenească.

4. La data de 29.01.2019, în cadrul emisiunii *Te Votezi* de la postul ProTV, candidatul PSRM Grigore Novac a făcut următoarea declarație:

„Se discută că ProTV este canalul miresei. Dar n-o să ne dăm în detalii”³⁹

³⁷ Emisiunea *Puterea a Patra*, Postul N4, disponibilă la: <https://bit.ly/2DTIaKr>

³⁸ <https://bit.ly/2DaAtxB>

Declarația a fost făcută ca răspuns la întrebările moderatoarei Lorena Bogza, referitor la bănuielile privind o căsătorie fictivă în care ar fi fost implicat Novac. Exprimarea candidatului PSRM are la bază prejudecățile referitoare la relațiile jurnalistelor cu politicienii și este una sexistă, care înrădăcinează stereotipurile față de femei în societate și, în special, față de femeile jurnaliste.

5. Pe data de 30.01.2019, în cadrul dezbaterilor electorale de la postul Bălți TV, candidatul PSRM Alexandru Usatîi a făcut următoarele declarații:

"(...) 9 Мая всё прогрессивное человечество в мире отмечает день освобождения от фашисткой чумы... вы же что, демонстративно хотите опять нас во что-то втянуть, день Европы будем отмечать, вот еще гей парады вы устроите в этот день нам (...)"⁴⁰

Afirmația lui Alexandru Usatîi are un caracter homofob, deoarece acesta utilizează ura și intoleranța față de marșurile LGBT pentru a-și discredita contracandidatul, perpetuând astfel percepția față de acest grup. Mai mult ca atât, Usatîi instigă la ură față de persoanele LGBT, punându-le în opoziție cu sărbătoarea „Ziua Victoriei” față de care o mare parte din societate are atitudini și emoții puternice.

Tot în acest context, publicația Argumenty i Fauty (AIF.md) a elaborat o știre despre afirmația lui Alexandru Usatîi, cu titlul:

„Может, вы еще гей-парад в День Победы устроите?: Александр Усатый отчитал демократа в Бельцах”⁴¹

Abordarea de către AIF.md a subiectului, de asemenea, incită la intoleranță. Din titlul și conținutul știrii rezultă că autorul susține această abordare. Afirmația homofobă este pusă în prim plan. Mai mult ca atât, autorul știrii folosește sintagme de genul „отчитал демократа”, „поставил в тупик своего опонента”, aprobând argumentul lui Usatîi ca fiind unul rezonabil și acceptabil. Știrea dată are în consecință același efect ca și afirmația inițială: de instigare la discriminare și ură față de comunitatea LGBT.

6. În cadrul unei întâlniri din 03.02.2019 a candidatului BE ACUM, Valeriu Munteanu, cu alegătorii din satul Mitoc, raionul Orhei, a făcut o declarație despre o situație când era membrul unui comisii de anchetă privind identificarea persoanelor care au lucrat anterior cu sau pentru KGB:

„(...) Președintele venea și ședea ca mireasa acolo”⁴²

Sintagma „ca mireasa” în contextul respectiv reprezintă o afirmație sexistă prin care se perpetuează stereotipul că miresele, implicit femeile, au rol decorativ, în comparație cu bărbații. Afirmația este utilizată aparent pentru a arăta incompetența, lipsa de profesionalism sau alte carențe profesionale ale persoanei vizate, prin aluzie la stereotipuri de gen, pentru ridiculizare sau în calitate de demonstrare a incapacității profesionale.

Susținătorii candidaților electorali sau partidelor politice care au utilizat mesaje care instigă la ură și discriminare

7. În cadrul unei întruniri electorale din 26.01.2019, o locuitoare a raionului Orhei (care se identifică drept doamna Zinovia), a avut un discurs critic la adresa lui Ilan Shor și a guvernanților. Vorbind despre copiii săi plecați peste hotare, aceasta a afirmat:

„Сă vină асаșă și сă fie оамені în țарă ла ной, стімаї і сототїї де оамені, да ну де негрі. Numai negritenii іс сототїї сум іс сототїї копії мей, де атата і мă доаре.”⁴³

Doamna a avut un discurs de două minute despre situația dificilă din țară și guvernării care în viziunea ei se fac vinovați de aceasta. Afirmațiile acesteia sunt rasiste față de persoanele de culoare.

³⁹ Emisiunea „Te Votezi”, de la postul ProTV, disponibil la: <https://bit.ly/2Gsfycz>

⁴⁰ Dezbateri electorale, de la postul Bălți TV, disponibil la: <https://bit.ly/2SsG0td>

⁴¹ <https://bit.ly/2MQWl4j>

⁴² <https://bit.ly/2UKYhj0>

⁴³ <https://bit.ly/2t3xdj8>

Mai multe persoane politice (ex. Andrei Năstase, Valeriu Munteanu) au distribuit video-ul cu acest discurs, deși nu au evidențiat în nici un fel secvența de intoleranță și ură, prezentă în clip. Totuși, imaginile au devenit virale pe rețelele de socializare și mass-media, adunând sute de mii de vizualizări și zeci de mii de distribuiri.

8. În cadrul unei conferințe de presă din 30.01.2019, susținute de candidatul PSRM Vlad Bătrîncea, microfonul i-a fost acordat unui susținător al deputatului socialist, care a făcut următoarea declarație:

„Две недели тому назад либералы предложили переименовать улицу Московский проспект в Унирий. Я согласен, но с одним условием, чтоб переименовать Либеральную Партию в партию п...в, они все п...ы.”⁴⁴

Declarația simpatizantului PSRM este una homofobă, care are la bază dezacordul cu poziția unionistă și asociază Partidul Liberal și membrii acestuia cu persoanele homosexuale, utilizând ura și intoleranța puternică din societate față de acest grup social.

După această afirmație, participantului la eveniment i-a fost luat microfonul. Vlad Bătrîncea a comentat aceste afirmații în felul următor:

„Мы интеллигентные люди, мы так можем думать, но мы так не выражаемся в слух... по крайней мере на камеру.”

Vlad Bătrîncea, deși aparent a intervenit asupra afirmației homofobe a simpatizantului său, în esență a susținut discursul și a aprobat acest fel de gândire și comportament, atâta timp cât „nu ești în fața camerei”.

8.2. Candidații vizați în mesaje care instigă la ură sau discriminare

1. La data de 24.01.2019, portalul altfel.md a publicat o știre despre candidata PPȘ Rodica Rusu, intitulat:

”Ea e cea mai sexy candidată pe circumscripție? Cine este Rodica Rusu și unde va lupta pentru un fotoliu în Parlament ”⁴⁵

Articolul conține o informație sumară despre candidată și utilizează mai multe imagini ale candidatei de pe rețelele de socializare. Deși materialul este despre o concurentă electorală, sunt scoase în prim plan imaginile cu caracter ”sexual” ale acesteia, fiind astfel promovate prejudecățile față de femeile în politică.

2. La data de 24.01.2019, pe pagina de Facebook ”Dodon nu este președintele meu” a fost publicată o imagine denigratoare în care apare candidatul PSRM – Nicolae Pascaru. Imaginea este însoțită de următoarea descriere:

”Socialist evadat recent de la psihiatrie: Dumnezeu l-a dat Moldovei pe Igor Dodon, iar președintele țării lucrează împotriva sataniștilor!”⁴⁶

Descrierea imaginii face apel la prejudecăți față de persoanele cu dizabilități mintale cu scopul de a proiecta asupra concurentului Nicolae Pascaru stereotipurile din societate referitoare la acest grup de persoane.

3. La data de 24.01.2019 pe rețeaua de socializare Facebook a fost publicată o imagine în care apar Pavel Filip, Igor Dodon și Vladimir Plahotniuc. Imaginea sugerează spânzurarea acestora și este însoțită de întrebarea ”Dar așa cum vi se pare?”⁴⁷

⁴⁴ <https://bit.ly/2RHrycf>

⁴⁵ <https://bit.ly/2Sqrn9T>

⁴⁶ <https://bit.ly/2t5VBk3>

⁴⁷ <https://bit.ly/2TwDMpP>

Postarea incită la ură și violență față de politicienii vizați, sugerează moartea acestora prin spânzurătoare și a devenit virală pe rețelele de socializare, acumulând peste 2600 de distribuiri.

4. La data de 29.01.2019, jurnalistul Vasile Năstase a făcut o postare publică cu următorul conținut:

"Ești un gunoi, bă, nemernicule, hoțule, tâlharule! O să putrezești, bestie în pușcărie, pentru că ai ridicat laba sculelor tale criminale împotriva unui tânăr inocent! Jigodie fricoasă, șobolan blestemat!"⁴⁸

Deși mesajul a fost postat ca o reacție la acțiunile de intimidare și violență asupra concurentului Blocului ACUM – Dinu Pângău, postarea în sine este denigratoare și incită la ură față de oponentul politic – Vladimir Plahotniuc, utilizând injurii repetate și dezumanizând prin compararea acestuia cu o "jigodie" și "șobolan".

Similar cu perioada precedentă de monitorizare, o sursă care a generat un număr mare de imagini sexiste și denigratoare la adresa concurenților electorali este pagina de Facebook "Times New Moldovan".

5. La data de 24.01.2019, a fost publicată o imagine în care apare Maia Sandu și este însoțită de descrierea: "*Demonstrat: Pământul este PLAT!*"⁴⁹. Imaginea este sexistă și exploatează prejudecățile față de femei.

6. Tot la data de 24.01.2019 a fost publicată o imagine în care apare Andrei Năstase, însoțită de descrierea "*Nu degeaba i se mai spune și Prostul Satului!*". Imaginea redă un dialog în care Andrei Năstase este întrebat cum se uită la relațiile homosexuale, iar acesta răspunde: "în full HD"⁵⁰. Această imagine este una homofobă și exploatează ura și intoleranța existentă în societate față de grupul LGBT.

7. O altă imagine denigratoare și sexistă a fost publicată la data de 25.01.2019⁵¹. Imaginea îl are în prim plan pe candidatul Blocului ACUM – Radu Marian, care apare într-o ipostază umilitoare, făcând apel la prejudecăți sexiste.

8. Pe data de 25.01.2019, pe aceeași pagină de Facebook "Times New Moldovan", a fost publicat un material video în care apare Andrei Năstase. În clipul video Andrei Năstase este aruncat de o maimuță de pe un pod. Imaginile incită la violență față de candidatul Blocului ACUM.⁵²

9. Tot Andrei Năstase este protagonistul unei alte imagini publicate pe pagina "Times New Moldovan", la 01.02.2019⁵³. Imaginea este însoțită de descrierea:

"Când nașul ți-a spus că dacă nu câștigi la alegeri, va face balerină din tine!"

Imaginea îl prezintă pe Andrei Năstase în costum de balerină, fiind astfel exploatare prejudecățile sexiste și perpetuate stereotipurile de gen în societate.

⁴⁸ <https://bit.ly/2WM7olp>

⁴⁹ <https://bit.ly/2SsVwFy>

⁵⁰ <https://bit.ly/2t7tMbh>

⁵¹ <https://bit.ly/2RGR9SL>

⁵² <https://bit.ly/2SqrPF7>

⁵³ <https://bit.ly/2GpY7cU>

IX. EDUCAȚIA ELECTORALĂ

Odată cu începerea campaniei electorale, au demarat mai multe campanii de informare a alegătorilor privind alegerile parlamentare, gestionate atât de autoritățile electorale, cât și în special de societatea civilă. La data de 2 februarie 2019, Promo-LEX a lansat Campania de informare, educație electorală și mobilizare apolitică a cetățenilor R. Moldova cu drept de vot, inclusiv diaspora "turul 2 nu va fi. VOTEAZĂ DIN PRIMA!" în contextul Alegerilor Parlamentare din 24 februarie 2019. Campania se va desfășura în perioada 2 – 22 februarie 2019, în 92 de localități din 46 de circumscripții electorale cu implicarea a peste 270 de voluntari. La data de 4 februarie 2019, Asociația Promo-LEX, în parteneriat cu Postul Public Moldova 1, au dat start Dezbatărilor Electorale Televizate cu participarea candidaților la funcția de deputat, înregistrați în circumscripția națională.

De asemenea, în perioada monitorizată Centrul de Instruire Continuă în Domeniul Electoral (CICDE) a dat start instruirilor membrilor BESV pentru alegerile parlamentare, instruiri ce sunt planificate să fie realizate până la 12 februarie 2019.

9.1. Campanii de informare și educație electorală

La data de 2 februarie 2019, Promo-LEX a lansat Campania de informare, educație electorală și mobilizare apolitică a cetățenilor R. Moldova cu drept de vot, inclusiv diaspora "turul 2 nu va fi. VOTEAZĂ DIN PRIMA!" în contextul Alegerilor Parlamentare din 24 februarie 2019. Campania se va desfășura în perioada 2 – 22 februarie 2019, în 92 de localități din 46 de circumscripții electorale cu implicarea a peste 270 de voluntari.⁵⁴

La data de 2 februarie 2019, CEC a lansat Campania de informare și educație electorală prin intermediul echipelor mobile „Votează. Alegerea ta contează”⁵⁵. Echipetele mobile se vor deplasa pe întreg teritoriul țării, în scopul informării alegătorilor despre alegerile parlamentare din 24 februarie 2019. Totodată, Campania își propune să promoveze votul informat și conștient în rândul cetățenilor cu drept de vot.

O altă campanie de informare a electoratului despre scrutinul din 24 februarie 2019, care a fost lansată în perioada de raportare este "Caravana Free Moldova"⁵⁶ în care echipe de voluntari din diasporă vizitează localitățile din Moldova pentru a transmite populației un mesaj de anti-propagandă în campania electorală actuală. Totodată, echipa a elaborat și un Calendar informativ Free Moldova⁵⁷ care este distribuit gratuit cetățenilor.

Un grup de activiști moldoveni au lansat Campania de informare "Dă-i la vot"⁵⁸, în care îndeamnă cetățenii să dea dovadă de activism civic în ziua scrutinului din 24 februarie 2019.

Asociația ADEPT în perioada de raportare a continuat difuzarea transmisiuni live pe rețeaua de socializare Facebook cu noutăți electorale relevante perioadei. Totodată, cetățenii au fost încurajați să raporteze fraudele electorale accesând compartimentul destinat sesizării fraudelor electorale de pe platforma www.alegeri.md⁵⁹.

Cu scopul raportării fraudelor electorale, Asociația Promo-LEX, gestionează, de asemenea, platforma www.monitor.md⁶⁰, unde sunt plasate semnalări referitoare la eventuale fraude electorale raportate de către cetățeni și observatorii Promo-LEX.

La data de 28 ianuarie 2019, Institutul de Politici Publice a lansat platforma online www.alege2019.md⁶¹, unde prin intermediul unei hărți interactive, poate fi accesată lista tuturor

⁵⁴ Campania Promo-LEX "turul 2 nu va fi. VOTEAZĂ DIN PRIMA!" <https://bit.ly/2UAAcem>

⁵⁵ Campania CEC "Votează. Alegerea ta contează" <https://bit.ly/2Go9gu0>

⁵⁶ Campania Free Moldova <https://bit.ly/2HUNWPK>

⁵⁷ Calendarul informativ Free Moldova <https://bit.ly/2HQbncT>

⁵⁸ Clipul de lansare a campaniei „Dă-i la vot” preluat din sursa youtube.com a unui activist implicat în campanie <https://bit.ly/2t83mGk>

⁵⁹ Pagina de raportare a fraudelor electorale alegeri.md <https://bit.ly/2RIhznj>

⁶⁰ Pagina de raportare a fraudelor electorale monitor.md/electorală/ <https://bit.ly/2RGz07n>

⁶¹ <https://bit.ly/2TymnNE>

candidaților din fiecare circumscripție. Iar pe paginile candidaților sunt publicate mai multe date despre aceștia - date biografice, activitatea profesională și politică, declarațiile de venituri și interese personale, precum și investigațiile jurnalistice în care aceștia au apărut pe parcursul timpului.

9.2. Dezbateri electorale

La data de 4 februarie 2019, Asociația Promo-LEX, în parteneriat cu Postul Public Moldova 1, au dat start *Dezbatelor Electorale Televizate* cu participarea candidaților la funcția de deputat, înregistrați în circumscripția națională.

În cadrul primei dezbateri din 4 februarie 2019⁶², au participat candidații din partea PL și PVP, iar PRM a refuzat participarea la dezbateri.

9.3. Activitățile CEC și CICDE

La 23 ianuarie 2019, CEC a lansat concurenților electorali și instituțiilor mass-media o invitație de semnare a Codului de conduită privind desfășurarea și reflectarea campaniei electorale la alegerile parlamentare din 24 februarie 2019.⁶³ Potrivit CEC⁶⁴, până la 29 ianuarie 2019, au semnat și s-au angajat să respecte Codul de conduită, 4 concurenți electorali înregistrați în CN (PDM, PSRM, Blocul ACUM, PPȘ) și 10 instituții mass-media.

În perioada de monitorizare, CICDE a dat start instruirilor membrilor BESV pentru alegerile parlamentare și referendumul republican consultativ din data de 24 februarie 2019, instruirii ce sunt planificate să fie realizate până la 12 februarie 2019.

⁶² Dezbateri din 4 februarie 2019 pe tema "Politici Interne (socio-economice, anticorupție și separarea puterilor în stat)" <https://bit.ly/2StjXT5>

⁶³ Invitația CEC de semnare a Codului de conduită <https://bit.ly/2HSqq67>

⁶⁴ Comunicat CEC <https://bit.ly/2B8sXDw>

RECOMANDĂRI

Parlamentului Republicii Moldova:

1. Modificarea art. 5 alin. (1) lit. d) din Legea nr. 273 din 9 noiembrie 1994, precum și a art. 9 alin. (1) lit. i) în vederea încadrării în limite legale a posibilității cetățenilor de a vota cu acte de identitate expirate;
2. Modificarea art. 58 alin. (3) lit. c) din Codul electoral pentru a permite votarea peste hotare și în baza buletinului de identitate al cetățeanului Republicii Moldova.
3. Clarificarea exactă în legislație a statutului partidului politic în contextul donațiilor obținute din partea persoanelor juridice, întrucât partidul politic deține statut de persoană juridică și, prin urmare, se încalcă legislația privind donațiile din partea persoanelor juridice atunci când acestea virează sume bănești în contul Fond electoral.

Comisiei Electorale Centrale și organelor electorale inferioare

4. Modificarea pct. 24-27 din Regulamentul CEC cu privire la Registrul de Stat al Alegătorilor în vederea limitării numărului de alegători de care poate fi responsabil un registrator.

Concurenților electorali

5. Raportarea cheltuielilor pentru închirierea încăperilor temporare/salariilor personalului angajat temporar în scop electoral și declararea muncii voluntarilor în rapoartele depuse la CEC.

LISTA DE ABREVIERI

alin. – alineat
ANI – Autoritatea Națională pentru Integritate
APL - administrația publică locală
art. – articolul
ASP – Agenția Servicii Publice
Blocul ACUM – Blocul electoral ACUM Platforma DA și PAS
BESV – birou electoral al secției de votare
c. – comuna
CEC - Comisia Electorală Centrală
CECEU - Consiliul electoral al circumscripției electorale uninominale
CI - candidat independent
CN – circumscripție națională
com. – comanda
CSJ – Curtea Supremă de Justiție
CSM – Consiliul Superior al Magistraturii
CU - circumscripție uninominală
ENEMO - Rețeaua Europeană a Organizațiilor de Monitorizare a Alegerilor
GI – grup de inițiativă
lit. - litera
m² - metru pătrat
MO - Misiune de observare
MPA – Mișcarea Populară Antimafie
MPSN – Mișcarea Profesioniștilor “Speranța-Надежда”
mun. - municipiu
nr. - număr
omvdsd - obiecte de mică valoare și scurtă durată
or. - oraș
OSCE - Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa
OSCE/BIDDO - Biroul OSCE pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului
OTL - observator pe termen lung
OTS - observator pe termen scurt
PAS – Partidul Acțiune și Solidaritate
pct. - punct
PCRM – Partidul Comuniștilor din Republica Moldova
PDM - Partidul Democrat din Moldova
PL – Partidul Liberal
PN – Partidul Nostru
PNL – Partidul Național Liberal
PPCNM – Partidul Politic "Casa Noastră Moldova"
PPDA – Partidul Politic "Democrația Acasă"
PPP – Partidul Politic "Patria"
PPPDA – Partidul Politic Platforma Demnitate și Adevăr
PPRM – Partidul Popular din Republica Moldova
PRM – Partidul Politic "Partidul Regiunilor din Moldova"
PSRM - Partidul Politic „Partidul Socialiștilor din Republica Moldova”
PPȘ – Partidul Politic "Șor"
PVE – Partidul Verde Ecologist
PVP – Partidul Politic "Voința Poporului"
r. – raion
RFE – Registrul Funcționarilor Electorali
R. Moldova – Republica Moldova
RSA - Registrul de Stat al Alegătorilor
s. - sat
SIAS Alegeri - Sistemul informațional automatizat de stat “Alegeri”

SV - secție/secții de votare

tir. - tiraj

UAT - unitate administrativ-teritorială

unit. - unitate

USAID - Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională

ANEXE

Anexa nr. 1. Concurenții electorali înregistrați în circumscripțiile uninominale

CU	Raion CU	Candidat	Formațiune Politică	N/O
1	Briceni	Gnatiuc Mihail	Partidul Democrat din Moldova	1
		Grecianți Zinaida	Partidul Socialiștilor din Republica Moldova	2
		Petrașișin Vasilii	Partidul Politic „Șor”	3
		Creciun Anatolie	Partidul Comuniștilor din Republica Moldova	4
		Scutari Vladimir	Blocul Electoral ACUM	5
2	Ocnița	Lesnic Vadim	Partidul Democrat din Moldova	1
		Lozovan Irina	Partidul Socialiștilor din Republica Moldova	2
		Fedișin Eduard	Partidul Politic „Șor”	3
		Țopa Andrei	Partidul Comuniștilor din Republica Moldova	4
		Ciobanu Remuș	Blocul Electoral ACUM	5
		Pleșca Eduard	Partidul Politic Partidul Nostru	6
3	Edineț	Sîrbu Oleg	Partidul Democrat din Moldova	1
		Melnic Nicolai	Partidul Socialiștilor din Republica Moldova	2
		Panciuc Ghenadie	Partidul Politic „Șor”	3
		Panuș Elena	Partidul Politic Partidul Nostru	4
		Zui Alexandr	Partidul Comuniștilor din Republica Moldova	5
		Plîngău Dinu	Blocul Electoral ACUM	6
		Vengher Anatolie	Candidat Independent	7
		Brenici Alexandru	Candidat Independent	8
		Livadaru Marin	Candidat Independent	9
4	Rîșcani	Urzică Iurie	Partidul Democrat din Moldova	1
		Mizdrenco Vladimir	Partidul Socialiștilor din Republica Moldova	2
		Cocieru Andrei	Partidul Politic „Șor”	3
5	Glodeni	Leucă Ion	Partidul Democrat din Moldova	1
		Minizianov Alexandr	Partidul Socialiștilor din Republica Moldova	2
		Dvorjanscaia Irina	Partidul Politic „Șor”	3
		Onuțu Stela	Partidul Politic Partidul Nostru	4
		Corj Mihai	Candidat Independent	5
		Purice Ion	Partidul Liberal	6
		Nemerenco Rodica	Blocul Electoral ACUM	7
		Gorcea Nicolae	Candidat Independent	8
6	Drochia	Padneviți Corneliu	Partidul Democrat din Moldova	1
		Lupașco Alexandr	Partidul Socialiștilor din Republica Moldova	2
		Svecla Grigore	Partidul Politic „Șor”	3
		Morcov Ghenadie	Partidul Comuniștilor din Republica Moldova	4
		Conea Svetlana	Blocul Electoral ACUM	5
		Cereteu Nina	Partidul Politic Partidul Nostru	6
		Roșca Violeta	Partidul Liberal	7
7	Soroca	Său Victor	Partidul Democrat din Moldova	1
		Pilipețcaia Alla	Partidul Socialiștilor din Republica Moldova	2
		Bodnarenco Elena	Partidul Comuniștilor din Republica Moldova	3
		Cimbirciuc Alexandru	Candidat Independent	4
		Melnic Maxim	Partidul Politic „Șor”	5
		Ungurean Larisa	Blocul Electoral ACUM	6
		Teleuca Anastasia	Partidul Politic Partidul Nostru	7
8	Florești	Nichiforciuc Eugeniu	Partidul Democrat din Moldova	1
		Groza Sergiu	Partidul Socialiștilor din Republica Moldova	2

		Cojocaru Grigore	Partidul Comuniștilor din Republica Moldova	3
		Ladaniuc Ghenadie	Partidul Politic „Șor”	4
		Crijanovschi Ludmila	Partidul Politic Partidul Nostru	5
		Țap Iurie	Blocul Electoral ACUM	6
		Cărbune Anatolie	Partidul Liberal	7
9	Bălți	Buzurni Serghei	Partidul Democrat din Moldova	1
		Usatfi Alexandr	Partidul Socialiștilor din Republica Moldova	2
		Himici Igor	Partidul Politic „Șor”	3
		Bordianu Elena	Blocul Electoral ACUM	4
		Osoianu Ivan	Partidul Politic Partidul Nostru	5
		Grosu Diana	Candidat Independent	6
		Grădinaru Renata	Candidat Independent	7
		Amaev Said-Muxmat	Partidul Comuniștilor din Republica Moldova	8
10	Bălți	Iordan Serghei	Partidul Democrat din Moldova	1
		Nesterovschi Alexandr	Partidul Socialiștilor din Republica Moldova	2
		Verejanu Pavel	Partidul Politic „Șor”	3
		Spătaru Arina	Blocul Electoral ACUM	4
		Grițco Elena	Partidul Politic Partidul Nostru	5
		Rubțov Serghei	Partidul Comuniștilor din Republica Moldova	6
11	Fălești	Bînzari Iraida	Partidul Democrat din Moldova	1
		Savva Oleg	Partidul Socialiștilor din Republica Moldova	2
		Muduc Valeriu	Partidul Comuniștilor din Republica Moldova	3
		Severin Alexandr	Partidul Politic Partidul Nostru	4
		Botnar Alexandru	Partidul Politic „Șor”	5
		Tataru Vasili	Blocul Electoral ACUM	6
12	Sîngerei	Brașovschi Gheorghe	Partidul Democrat din Moldova	1
		Luca Vasile	Partidul Socialiștilor din Republica Moldova	2
		Țbîrnă Igor	Partidul Politic „Șor”	3
		Neaga Viorel	Partidul Comuniștilor din Republica Moldova	4
		Nantoi Oazu	Blocul Electoral ACUM	5
		Roșca Ion	Candidat Independent	6
13	Rezina	Graur Eleonora	Partidul Democrat din Moldova	1
		Nauc Leonid	Partidul Politic „Șor”	2
		Ciorici Valeriu	Partidul Socialiștilor din Republica Moldova	3
		Cataranciuc Serghei	Blocul Electoral ACUM	4
		Macrii Elena	Partidul Comuniștilor din Republica Moldova	5
		Perciun Ion	Candidat Independent	6
		Andrieș Galina	Partidul Național Liberal	7
14	Telenești	Lelic Vadim	Partidul Democrat din Moldova	1
		Isac Alexandru	Partidul Socialiștilor din Republica Moldova	2
		Ciobanu Maria	Blocul Electoral ACUM	3
		Cristea Valerian	Partidul Politic „Șor”	4
		Căpățîna Veaceslav	Partidul Comuniștilor din Republica Moldova	5
		Moldovanu Mihail	Partidul Liberal	6
15	Călărași	Ciubuc Nicolae	Partidul Democrat din Moldova	1
		Bolea Ștefan	Partidul Socialiștilor din Republica Moldova	2
		Vlasenco Olga	Partidul Politic „Șor”	3
		Munteanu Igor	Blocul Electoral ACUM	4
		Chirinciuc Iurie	Partidul Liberal	5
		Sava Valeriu	Partidul Comuniștilor din Republica Moldova	6
16	Ungheni	Guzun Ludmila	Partidul Democrat din Moldova	1
		Baraniuc Antonina	Partidul Politic „Șor”	2
		Mitriuc Ghenadi	Partidul Socialiștilor din Republica Moldova	3
		Chirilov Haralampie	Partidul Comuniștilor din Republica Moldova	4
		Țcu Octavian	Blocul Electoral ACUM	5
		Brînză Alexandru	Partidul Liberal	6
17	Nisporeni	Plahotniuc Vladimir	Partidul Democrat din Moldova	1

		Artamonov Pavel	Partidul Socialiștilor din Republica Moldova	2
		Terguță Ion	Blocul Electoral ACUM	3
		Ciorici Mihail	Partidul Comuniștilor din Republica Moldova	4
		Cărbune Iurii	Candidat Independent	5
18	Orhei	Costin Vasile	Partidul Democrat din Moldova	1
		Șor Ilan	Partidul Politic „Șor”	2
		Căpățîna Svetlana	Partidul Comuniștilor din Republica Moldova	3
		Catraniuc Mihail	Partidul Socialiștilor din Republica Moldova	4
		Munteanu Valeriu	Blocul Electoral ACUM	5
		Zghibarta Dorin	Partidul Liberal	6
19	Ivancea	Golub Tudor	Partidul Democrat din Moldova	1
		Paciu Mihail	Partidul Socialiștilor din Republica Moldova	2
		Tauber Marina	Partidul Politic „Șor”	3
		Viscun Lucia	Partidul Comuniștilor din Republica Moldova	4
		Cușnir Mariana	Blocul Electoral ACUM	5
		Boțan Roman	Partidul Liberal	6
		Marinuța Vitalie	Partidul Politic Partidul Verde Ecologist	7
20	Strășeni	Filip Pavel	Partidul Democrat din Moldova	1
		Anghel Veaceslav	Partidul Socialiștilor din Republica Moldova	2
		Tabacaru Valeriu	Partidul Politic „Șor”	3
		Grosu Igor	Blocul Electoral ACUM	4
		Malai Nicoleta	Partidul Liberal	5
21	Criuleni	Burlac Veaceslav	Partidul Democrat din Moldova	1
		Berzan Sergiu	Partidul Socialiștilor din Republica Moldova	2
		Duminica Serghei	Partidul Politic „Șor”	3
		Carp Lilian	Blocul Electoral ACUM	4
		Porubin Andrei	Candidat Independent	5
		Ojog Gheorghe	Partidul Liberal	6
22	Ialoveni	Babuc Monica	Partidul Democrat din Moldova	1
		Onu Lidia	Partidul Socialiștilor din Republica Moldova	2
		Istrate Angela	Candidat Independent	3
		Sănduță Victor	Partidul Politic „Șor”	4
		Vovc Liviu	Blocul Electoral ACUM	5
23	Chișinău	Rotaru Valentina	Partidul Democrat din Moldova	1
		Lipskii Oleg	Partidul Socialiștilor din Republica Moldova	2
		Jardan Petru	Partidul Politic „Șor”	3
		Grădinaru Vasile	Blocul Electoral ACUM	4
		Biriucov Sergiu	Candidat Independent	5
24	Chișinău	Bannicov Alexandr	Partidul Democrat din Moldova	1
		Bolea Vasile	Partidul Socialiștilor din Republica Moldova	2
		Burgudji Serghei	Partidul Politic „Șor”	3
		Colun Grigore	Blocul Electoral ACUM	4
		Croitor Artur	Candidat Independent	5
25	Chișinău	Mîndru Victor	Partidul Democrat din Moldova	1
		Odintov Alexandru	Partidul Socialiștilor din Republica Moldova	2
		Grigoriu Inga	Blocul Electoral ACUM	3
		Chitoroga Dumitru	Partidul Politic „Șor”	4
26	Chișinău	Cojocaru Dinari	Partidul Socialiștilor din Republica Moldova	1
		Cotelea Victor	Partidul Politic „Șor”	2
		Stratulat Mihail	Partidul Democrat din Moldova	3
		Bilețchi Vlad	Partidul Liberal	4
		Cerba Valeriu	Candidat Independent	5
		Reniță Iurie	Blocul Electoral ACUM	6
		Miron Anton	Partidul Comuniștilor din Republica Moldova	7
27	Chișinău	Nedelea Veaceslav	Partidul Democrat din Moldova	1
		Mudreac Radu	Partidul Socialiștilor din Republica Moldova	2
		Botnarenco Cristian	Partidul Politic „Șor”	3

		Bolea Vladimir	Blocul Electoral ACUM	4
		Cașu Ilian	Partidul Politic Partidul Nostru	5
		Volconovici Augustin	Partidul Comuniștilor din Republica Moldova	6
28	Chișinău	Balaur Nicolae	Partidul Democrat din Moldova	1
		Batrîncea Vlad	Partidul Socialiștilor din Republica Moldova	2
		Apostolova Reghina	Partidul Politic „Șor”	3
		Slusari Alexandru	Blocul Electoral ACUM	4
		Cebotarescu Dumitru	Candidat Independent	5
		Ceban Ion	Partidul Liberal	6
		Ciubașencu Dumitru	Partidul Politic Partidul Nostru	7
		29	Chișinău	Guznac Valentin
Lebedinschi Adrian	Partidul Socialiștilor din Republica Moldova			2
Verbițchi Ruslan	Blocul Electoral ACUM			3
Jelescu Dumitru	Partidul Liberal			4
30	Chișinău	Pleșca Nae-Simion	Partidul Democrat din Moldova	1
		Burduja Petru	Partidul Socialiștilor din Republica Moldova	2
		Cvasnîi Stanislav	Partidul Politic „Șor”	3
		Herța Veronica	Partidul Liberal	4
		Bostan Galina	Candidat Independent	5
		Perciun Dan	Blocul Electoral ACUM	6
		Golopeatov Oleg	Candidat Independent	7
		Dolganiuc Valentin	Candidat Independent	8
		Uvarov Maxim	Candidat Independent	9
31	Chișinău	Novac Grigore	Partidul Socialiștilor din Republica Moldova	1
		Cuznețov Iurii	Partidul Politic „Șor”	2
		Cîrlig Mihail	Candidat Independent	3
		Nicolaescu-Onofrei Liliana	Blocul Electoral ACUM	4
		Grițco Igor	Partidul Comuniștilor din Republica Moldova	5
		Crețu Ilie	Partidul Liberal	6
		Gaburici Chiril	Partidul Democrat din Moldova	7
32	Chișinău	Costiuc Nina	Partidul Democrat din Moldova	1
		Popa Svetlana	Partidul Socialiștilor din Republica Moldova	2
		Popșoi Mihail	Blocul Electoral ACUM	3
		Chirtoacă Dorin	Partidul Liberal	4
		Cebotari Sergiu	Partidul Politic „Șor”	5
		Mocan Gheorghe	Partidul Comuniștilor din Republica Moldova	6
33	Chișinău	Țuțu Constantin	Partidul Democrat din Moldova	1
		Năstase Andrei	Blocul Electoral ACUM	2
		Nastas Andrei	Candidat Independent	3
		Roșca Vladimir	Partidul Socialiștilor din Republica Moldova	4
		Vieru Călin	Candidat Independent	5
		Volosatîi Boris	Candidat Independent	6
34	Anenii Noi	Jizdan Alexandru	Partidul Democrat din Moldova	1
		Mațarin Alexandr	Partidul Socialiștilor din Republica Moldova	2
		Gorodinskii Alexei	Partidul Politic „Șor”	3
		Balan Gheorghe	Blocul Electoral ACUM	4
		Bondari Veaceslav	Partidul Comuniștilor din Republica Moldova	5
35	Căușeni	Repești Grigore	Partidul Democrat din Moldova	1
		Cuciuc Oleg	Partidul Socialiștilor din Republica Moldova	2
		Nigai Veaceslav	Partidul Comuniștilor din Republica Moldova	3
		Zaremba Anatolie	Partidul Politic „Șor”	4
		Calmic Ion	Partidul Național Liberal	5
		Gamurar Anton	Blocul Electoral ACUM	6
		Ambroci Ivanov Tamara	Candidat Independent	7
		Bolboceanu Zinaida	Partidul Politic „Democrația Acasă”	8
36	Ștefan Vodă	Molozea Nicolae	Partidul Democrat din Moldova	1
		Jolnaci Alexandru	Partidul Socialiștilor din Republica Moldova	2

		Tcacenco Natalia	Partidul Politic „Șor”	3
		Dînga Andrei	Blocul Electoral ACUM	4
37	Răzeni	Sula Ion	Partidul Democrat din Moldova	1
		Pascaru Nicolae	Partidul Socialiștilor din Republica Moldova	2
		Bivol Ștefan	Partidul Comuniștilor din Republica Moldova	3
		Tabarcea Avelin	Partidul Politic „Șor”	4
		Frunze Petru	Blocul Electoral ACUM	5
38	Hîncești	Botnari Alexandru	Partidul Democrat din Moldova	1
		Pertu Victor	Partidul Politic „Șor”	2
		Corduneanu Petru	Partidul Socialiștilor din Republica Moldova	3
		Cobzac Grigore	Blocul Electoral ACUM	4
39	Sărata Galbenă	Buza Ghenadie	Partidul Democrat din Moldova	1
		Terente Victor	Partidul Politic „Șor”	2
		Brînză Olesia	Partidul Socialiștilor din Republica Moldova	3
		Moțpan Chiril	Blocul Electoral ACUM	4
		Roșca Simion	Partidul Liberal	5
40	Cimișlia	Diacov Dumitru	Partidul Democrat din Moldova	1
		Pușcari Piotr	Partidul Socialiștilor din Republica Moldova	2
		Cîrlan Victoria	Partidul Politic „Șor”	3
		Manole Domnica	Blocul Electoral ACUM	4
		Cimpoș Valentin	Partidul Politic Partidul Nostru	5
		Răileanu Gheorghe	Candidat Independent	6
41	Leova	Grețu Efrosinia	Partidul Democrat din Moldova	1
		Briceag Aliona	Partidul Socialiștilor din Republica Moldova	2
		Trandafir Andrei	Partidul Politic „Șor”	3
		Bujorean Alexandru	Candidat Independent	4
		Butuc Sergiu	Partidul Politic Partidul Nostru	5
		Putregai Vladimir	Blocul Electoral ACUM	6
42	Cantemir	Bacalu Elena	Partidul Democrat din Moldova	1
		Țurcanu Vladimir	Partidul Socialiștilor din Republica Moldova	2
		Lupașcu Vasile	Partidul Politic „Șor”	3
		Botgros Nicolae	Candidat Independent	4
		Boeștean Constantin	Blocul Electoral ACUM	5
		Ciubaciuc Roman	Partidul Politic Partidul Nostru	6
		Damașcan Elena	Partidul Liberal	7
		Crăciuneac Iurie	Candidat Independent	8
43	Cahul	Creciun Oleg	Partidul Democrat din Moldova	1
		Osadcenco Evgheni	Partidul Socialiștilor din Republica Moldova	2
		Belobrova Antonina	Partidul Politic „Șor”	3
		Ghețivu Gheorghe	Partidul Comuniștilor din Republica Moldova	4
		Tutovan Sergiu	Blocul Electoral ACUM	5
		Rența Sergiu	Partidul Politic Partidul Nostru	6
		Secăreanu Ștefan	Partidul Liberal	7
		Groza Ion	Candidat Independent	8
44	Taraclia	Covalji Fiodor	Partidul Democrat din Moldova	1
		Tatarli Chiril	Partidul Socialiștilor din Republica Moldova	2
		Lupov Veaceslav	Partidul Politic „Șor”	3
		Cunev Veaceslav	Candidat Independent	4
		Aricov Gheorghe	Candidat Independent	5
45	Comrat	Suhodolski Alexandr	Partidul Socialiștilor din Republica Moldova	1
		Mincu Fiodor	Partidul Democrat din Moldova	2
		Dimoglo Nina	Partidul Politic „Șor”	3
		Dudoglo Nicolai	Candidat Independent	4
		Levinti Dmitrii	Partidul Politic Partidul Nostru	5
		Cîlicic Ivan	Partidul Comuniștilor din Republica Moldova	6
		Ursu Tatiana	Blocul Electoral ACUM	7
46	Ceadâr-	Delibaltov Vadim	Partidul Democrat din Moldova	1

	Lunga	Gagauz Fiodor	Partidul Socialiștilor din Republica Moldova	2
		Ivanova Svetlana	Partidul Politic „Șor”	3
		Leiciu Gheorghe	Candidat Independent	4
		Cadîn Grigorii	Candidat Independent	5
47	Transnistria	Filipov Grigore	Partidul Socialiștilor din Republica Moldova	1
		Lapicus Ion	Candidat Independent	2
		Oleinic Alexandru	Candidat Independent	3
		Delibaltov Ivan	Partidul Democrat din Moldova	4
		Frunze Alexei	Candidat Independent	5
		Cercavski Eleonora	Blocul Electoral ACUM	6
48	Transnistria	Evtodiev Vitalii	Partidul Socialiștilor din Republica Moldova	1
		Malășevschi Mihail	Partidul Democrat din Moldova	2
		Iovcev Ion	Blocul Electoral ACUM	3
		Ursu Petru	Candidat Independent	4
49	EST RM	Sîrbu Ina	Partidul Democrat din Moldova	1
		Para Gheorghii	Partidul Socialiștilor din Republica Moldova	2
		Țipovici Nicolai	Partidul Politic Partidul Nostru	3
		Klimenco Valerii	Partidul Politic „Șor”	4
		Frăsineanu Dorin	Blocul Electoral ACUM	5
		Pogorea Dumitru	Candidat Independent	6
		Ticuș Igor	Candidat Independent	7
50	VEST RM	Coptu Olga	Partidul Democrat din Moldova	1
		Geamănă Valentina	Candidat Independent	2
		Bobeica Gheorghe	Candidat Independent	3
		Sandu Maia	Blocul Electoral ACUM	4
		Platon Tatiana	Partidul Politic „Șor”	5
		Rotari Vadim	Partidul Socialiștilor din Republica Moldova	6
		Macari Leonard	Candidat Independent	7
		Furdui Gheorghe	Partidul Național Liberal	8
		Brega Oleg	Candidat Independent	9
		Falcaș Leonid	Candidat Independent	10
		Iațco Natalia	Partidul Politic Partidul Verde Ecologist	11
		Stîngaci Stela	Candidat Independent	12
		Calmațui Vasile	Partidul Liberal	13
51	SUA, Canada	Moroșanu Ghenadie	Partidul Democrat din Moldova	1
		Vartanean Gaik	Partidul Socialiștilor din Republica Moldova	2
		Savva Viorel	Candidat Independent	3
		Ghilețchi Valeriu	Candidat Independent	4
		Rusu Rodica	Partidul Politic „Șor”	5
		Patron Alexandrin	Candidat Independent	6
		Neaga Petru	Candidat Independent	7
		Grozav Gheorghii	Candidat Independent	8
		Alaiba Dumitru	Blocul Electoral ACUM	9
		Ganea Valentin	Candidat Independent	10
		Bînzar Oleg	Candidat Independent	11
		Palancica Roman	Candidat Independent	12
		Vasilachi Ana	Candidat Independent	13

Anexa 2. Întuniri electorale în cadrul instituțiilor de stat, în timpul programului de lucru al acestora

<i>Partid</i>	<i>Cazuri</i>	<i>Data</i>	<i>Raion/localitate</i>	<i>Locația în care a avut loc întrunirea</i>
ACUM	1	29.01.2019	Bălți, Bălți	ÎM Gospodăria Locativ-Comunală
	2	01.02.2019	Criuleni, Cimișeni	Gimnaziu
	3	02.02.2019	Florești, Sănătăuca	L.T Alexei Mateevici
PCRM	1	02.02.2019	Bălți, Bălți	ÎM Spații Verzi
PDM	1	26.01.2019	Leova, Sărata Nouă	Gimnaziul localității

	2	28.01.2019	Soroca, or. Soroca	S.A. Moldtelecom
	3	28.01.2019	Soroca, or. Soroca	Primăria Soroca, Spitalul Raional
	4	28.01.2019	Soroca, Soroca	Colegiul Mihai Eminescu
	5	28.01.2019	Ialoveni, Țipala	Grădiniță
	6	28.01.2019	Chișinău, Centru	Agenția Națională Transport Auto
	7	28.01.2019	Chișinău, Centru	IP Asociația Medicală Teritorială
	8	28.01.2019	Chișinău, Centru	LT Universul
	9	28.01.2019	Taraclia, Novosiolovca	Gimnaziul
	10	28.01.2019	Chișinău, Trușeni	Centrul de Sănătate
	11	29.01.2019	Chișinău, Rîșcani	S.A. Moldova-Gaz
	12	29.01.2019	Chișinău, Botanica	LT Rambam
	13	29.01.2019	Chișinău, Rîșcani	Gimnaziul Ion Luca Caragiale
	14	29.01.2019	Chișinău, Rîșcani	S.A. Apă-Canal
	15	30.01.2019	Nisporeni, Nisporeni	Consiliul Raional
	16	30.01.2019	Chișinău, Buiucani	Grădinița nr. 158
	17	30.01.2019	Chișinău, Centru	Grădinița nr. 55
	18	30.01.2019	Chișinău, Centru	Biroul Vamal
	19	30.01.2019	Chișinău, Centru	Grădinița nr. 227
	20	30.01.2019	Chișinău, Centru	ASP (sect. Centru)
	21	31.01.2019	Chișinău, Rîșcani	Universitatea Slavonă
	22	31.01.2019	Chișinău, Rîșcani	LT George Călinescu
	23	31.01.2019	Chișinău, Centru	Centrul de Excelență în Medicină
	24	01.02.2019	Chișinău, Centru	IMSP Spitalul clinic republican pentru copii E. Coțaga
	25	01.02.2019	Fălești, Răuțel	Gimnaziul
	26	01.02.2019	Florești, Cuhureștii De Sus	Oficiul Medicilor de familie
	27	01.02.2019	Chișinău, Centru	Grădinița nr. 156
	28	01.02.2019	Chișinău, Botanica	SA Termoelectrica
	29	03.02.2019	Florești, Florești	IP Florești
	30	04.02.2019	Ștefan Vodă, Tudora	Școală și Grădiniță
PN	1	29.01.2019	Bălți, Bălți	LT Dimitrie Cantemir
	2	29.01.2019	Bălți, Bălți	LT Nicolae Gogol
	3	30.01.2019	Bălți, Bălți	Școala Sportivă "B. Petuhov"
PSRM	1	28.01.2019	Bălți, Bălți	Școala Sportivă "B. Petuhov"
	2	28.01.2019	UTAG, Congaznicul de Sus	Grădiniță și Gimnaziul
	3	28.01.2019	Chișinău, Buiucani	ÎM Regia Transport Electric
	4	28.01.2019	Chișinău, Rîșcani	LT Lucian Blaga
	5	29.01.2019	Chișinău, Buiucani	Grădinița nr. 54
	6	29.01.2019	Chișinău, Băcioi	Grădinița nr. 101
	7	29.01.2019	Chișinău, Rîșcani	Asociația Medicală Teritorială
	8	29.01.2019	Bălți, Bălți	LT V. Maiacovski
	9	30.01.2019	Florești, Florești	Grădinița nr. 9
	10	30.01.2019	Chișinău, Botanica	Grădinița-creșă nr. 120
	11	30.01.2019	Chișinău, Botanica	LT Vasile Alexandri
	12	30.01.2019	UTAG, Svetlii	Colegiul Agro-Tehnic
	13	30.01.2019	Chișinău, Ciocana	Regia Transport Electric
	14	30.01.2019	Leova, Iargara	LT Lucian Blaga
	15	30.01.2019	Bălți, Bălți	LT Dimitrie Cantemir
	16	30.01.2019	Chișinău, Sîngera	LT Alexandru cel Bun
	17	30.01.2019	Chișinău, Botanica	Î.M. de gestionare a fondului locativ nr. 4
	18	31.01.2019	Bălți, Bălți	Școala Sportivă de Fotbal
	19	31.01.2019	Leova, Iargara	Centrul Medicilor de Familie
	20	31.01.2019	Chișinău, Buiucani	Grădinița nr. 114
	21	31.01.2019	Chișinău, Centru	IMSP Spitalul clinic municipal de boli contagioase de copii
	22	31.01.2019	Bălți, Bălți	Grădinița nr. 29
	23	31.01.2019	Bălți, Bălți	LT Maxim Gorki
	24	01.02.2019	UTAG, Cioc- Maidan	Școală și Grădiniță
	25	01.02.2019	Chișinău, Centru	IMSP Institutul Oncologic

26	01.02.2019	Bălți, Bălți	LT Nicolae Gogol
27	01.02.2019	Chișinău, Botanica	Grădinița nr. 89
28	01.02.2019	Chișinău, Ciocana	ÎM Lift Service
29	02.02.2019	Bălți, Bălți	Gimnaziul nr. 2
30	03.02.2019	Fălești, Fălești	Școala de Muzică
31	03.02.2019	UTAG, Congazcicul De Sus	Școală
32	04.02.2019	Bălți, Bălți	Școala Sportivă de Înot
ACUM - 3; PCRM - 1; PDM - 30; PN - 3; PSRM - 32.			

Anexa 3. Lista localităților care nu au recepționat listele electorale de la scrutinul precedent

Lista localităților care nu au recepționat listele electorale de la scrutinul precedent (Raion/oraș, localitate)	
Anenii Noi	Floreni
Cahul	Slobozia Mare
Chișinău	Vatra
Cimișlia	Mihailovca
Drochia	S. Drochia
Dubăsari	Corjova
Dubăsari	Molovata Noua
Florești	Vertiujeni
Florești	Cernita
Ialoveni	Molești
Orhei	Morozeni
Orhei	Seliște
Orhei	Orhei
Orhei	Zorile
Orhei	Pelivan
Orhei	Mitoc
Sîngerei	Bălășești
Soroca	Iarova
Soroca	Bulboci
Stefan Vodă	Carahasani
Ungheni	Mănoilești
UTAG	Beșghioz

**Anexa nr. 4. Lista localităților în care au fost identificate conflicte înregistrate în RSA
(conform datelor raportate de către observatorii Promo-LEX)**

Conflicte de adresă (Raion/oraș, localitate)		Conflicte de statut (Raion/oraș, localitate)		Conflicte de secție de votare (Raion/oraș, localitate)	
Anenii Noi	Floreni	Briceni	Briceni	Briceni	Larga
Basarabeasca	Iserlia	Briceni	Balasinești	Briceni	Grimăncăuți
Briceni	Lipcani	Cahul	Manta	Cahul	Slobozia Mare
Briceni	Briceni	Călărași	Tuzara	Cimișlia	Mihailovca
Cahul	Slobozia Mare	Cantemir	Lărguța	Edineț	Brătușeni
Cahul	Larga Noua	Cantemir	Cociulia	Edineț	Cupcini
Căușeni	Baccealia	Cantemir	Enichioi	Florești	Cuhureștii De Sus
Căușeni	Sălcuța	Cantemir	Antonești	Hîncești	Sărata-Galbena
Căușeni	Căușeni	Cantemir	Cîrpești	Ialoveni	Mileștii Mici
Căușeni	Chircăiești	Cantemir	Baimaclia	Rîșcani	Costești
Căușeni	Hagimus	Cantemir	Porumbestii	Sîngerei	Prepelița
Chișinău	Sîngera	Cimișlia	Albina	Soroca	Bădiceni
Chișinău	Trușeni	Drochia	Zgurița	Ștefan Vodă	Talmaza
Chișinău	Grătiești	Drochia	Țarigrad	Telenești	Mîndrești
Chișinău	Ciorescu	Dubăsari	Cocieri	UTAG	Joltai
Chișinău	Băcioi	Edineț	Brătușeni		
Chișinău	Vatra	Edineț	Stolniceni	Adrese fără secție	
Cimișlia	Mihailovca	Edineț	Parcova	Sîngerei	Sîngerei
Criuleni	Criuleni	Florești	Văscăuți		
Drochia	Salvirii Vechi	Florești	Vertiujeni	Conflicte de localitate	
Drochia	Popeștii De Sus	Hîncești	Bozieni	Edineț	Hancăuți
Dubăsari	Corjova	Leova	Covurlui		
Ialoveni	Văratic	Leova	Vozneseni		
Ialoveni	Puhoi	Leova	Cazangic		
Ialoveni	Țipala	Leova	Bestemac		
Leova	Tomai	Leova	Hanasenii Noi		
Orhei	Orhei	Leova	Iargara		
Orhei	Pelivan	Orhei	Viscăuți		
Orhei	Mitoc	Rezina	Ignăței		
Rîșcani	Nihoreni	Sîngerei	Izvoare		
Rîșcani	Costesti	Soroca	Parcani		
Sîngerei	Sîngerei	Telenești	Nucăreni		
Soroca	Holosnița	Telenești	Sărătenii Vechi		
Soroca	Volovița	Ungheni	Todirești		
Soroca	Cremenciug	Ungheni	Măcărești		
Soroca	Bădiceni	UTAG	Baurci		
Ștefan Vodă	Talmaza	UTAG	Avdarma		
Taraclia	Albota De Sus				
Ungheni	Cornești				
Ungheni	Cioropcani				
UTAG	Copceac				
UTAG	Cazaclia				
UTAG	Baurci				
UTAG	Tomai				
UTAG	Chioselia Rusa				
UTAG	Gaidar				

Anexa nr. 5. De desemnarea trezorerilor și deschiderea conturilor "Fond electoral"

Apartenența politică a candidaților	Nr. de concurenți în CN care au desemnat trezoreri	Nr. de concurenți în CU care au desemnat trezoreri	Data înregistrării concurenților electorali	Data confirmării trezorerilor de către CEC	Data deschiderii conturilor "Fond electoral"/Demers de neefectuare a cheltuielilor
PDM	1	51	02.01.2019	02.01.2019	23.01.2019
PSRM	1	51	02.01.2019	25.01.2019	25.01.2019
PPȘ	1	46	09.01.2019	25.01.2019	19.12.2018
PCRM	1	26	29.01.2019	28.01.2019	09.01.2019
PN	1	17	23.01.2019	23.01.2019	28.12.2018
Blocul ACUM	1	48	02.01.2019	02.01.2019	04.01.2019
PPP	1	0	29.01.2019	29.01.2019	24.01.2019
PNL	1	3	24.01.2019	24.01.2019	25.01.2019
PRM	1	0	28.01.2019	28.01.2019	30.01.2019
PPDA	1	0	29.01.2019	02.02.2019	-
PVE	1	2	26.01.2019	30.01.2019	-
PL	1	20	21.01.2019	30.01.2019	-
MPA	1	0	03.01.2019	10.01.2019	-
MPSN	1	0	23.01.2019	29.01.2019	-
PVP	1	0	17.01.2019	29.01.2019	-
C.I. Cîrlig Mihail	0	1	16.01.2019	24.01.2019	-
C.I. Valeriu Ghilețchi	0	1	25.01.2019	26.01.2019	19.01.2019
C.I. Savva Viorel	0	1	19.01.2019	26.01.2019	-
C.I. Bînzar Oleg	0	1	25.01.2019	26.01.2019	-
C.I. Răileanu Gheorghe	0	1	24.01.2019	26.01.2019	-
C.I. Cerba Valeriu	0	1	24.01.2019	26.01.2019	-
C.I. Cimbriciuc Alexandru	0	1	23.01.2019	25.01.2019	16.01.2019
C.I. Porubin Andrei	0	1	24.01.2019	25.01.2019	-
C.I. Bujorean Alexandru	0	1	22.01.2019	25.01.2019	-
C.I. Maxim Uvarov	0	1	25.01.2019	Demers	Demers
C.I. Călin Vieru	0	1	23.01.2019	02.02.2019	-
C.I. Grozav Gheorghi	0	1	23.01.2019	25.01.2019	-
C.I. Bostan Galina	0	1	21.01.2019	25.01.2019	-
C.I. Ceboțarescu Dumitru	0	1	18.01.2019	22.01.2019	23.01.2019
C.I. Geamana Valentina	0	1	10.01.2019	25.01.2019	24.01.2019
C.I. Crăciuneac Iurie	0	1	28.01.2019	02.02.2019	-

C.I. Biriucov Sergiu	0	1	29.01.2019	02.02.2019	-
C.I. Gorcea Nicolae	0	1	30.01.2019	02.02.2019	-
C.I. Ticuș Igor	0	1	29.01.2019	31.01.2019	-
C.I. Oleinic Alexandr	0	1	28.01.2019	31.01.2019	-
C.I. Golopeatov Oleg	0	1	23.01.2019	31.01.2019	-
C.I. Cărbune Iurii	0	1	28.01.2019	31.01.2019	30.01.2019
C.I. Alexandrin Patron	0	1	23.01.2019	23.01.2019	29.01.2019
C.I. Palancica Roman	0	1	21.01.2019	30.01.2019	-
C.I. Stingaci Stela	0	1	26.01.2019	30.01.2019	-
C.I. Dolganiuc Valentin	0	1	25.01.2019	30.01.2019	-
C.I. Volosatii Boris	0	1	29.01.2019	30.01.2019	-
C.I. Neaga Petru	0	1	23.01.2019	29.01.2019	-
C.I. Groza Ion	0	1	28.01.2019	29.01.2019	-
Total	15	X	X	X	X

Anexa 6. Solicitare Promo-LEX

Nr. 3 din 15 ianuarie 2019

Expediat prin poștă electronică

Doamnei Alina RUSSU
Președinta Comisiei Electorale Centrale
str. Vasile Alecsandri, 119
or. Chișinău, MD-2012

Membrilor Comisiei Electorale Centrale

Stimată doamnă Președintă,

Stimați membri,

Misiunea de Observare Promo-LEX a alegerilor parlamentare din 24 februarie 2019 solicită respectuos clarificarea următoarelor întrebări și situații ipotetice dar probabile:

1. Cum tratează CEC, în contextul permisiunii de efectuare a agitației electorale în ziua alegerilor, prevederile art. 52 alin. (10) din Codul electoral **"în incinta secției de votare sau la intrarea în localul secției de votare"**.
 - 1.1. Ce se înțelege prin **"intrarea" în SV?**
 - 1.2. Ce se are în vedere **"localul" SV?** Este vorba de **clădirea în care este amplasată secția** sau exclusiv despre **sala din clădire în care secția este amplasată nemijlocit?**
2. Membrii BESV în ziua scrutinului:
 - 2.1. **Vor întreba alegătorii dacă doresc să voteze în cadrul alegerilor parlamentare ori în cadrul referendumului** sau vor oferi spre semnare în listă/liste pentru primirea tuturor celor 4 buletine de vot, fără a se interesa de intenția alegătorilor privind participarea la un anumit tip de scrutin?
 - 2.2. **Oferirea automată** a buletinelor de vot fără a afla doleanța alegătorului **poate fi interpretată drept agitație electorală** în ziua alegerilor **în incinta secției de votare?**
3. În cazul votării în străinătate, listele electorale de bază vor fi întocmite **doar pentru membrii misiunilor diplomatice și oficiilor consulare, membrii familiilor acestora, precum și pentru cetățenii luați la evidență consulară**⁶⁵?
4. După închidere, **în secția de votare rămân NUMAI membrii BESV și persoanele care sunt în drept să asiste la operațiunile electorale (art. 60 alin. 8 Cod Electoral)**.
 - 4.1. În prezența cui se va efectua numărarea la referendum, în condițiile în care majoritatea concurenților la alegerile parlamentare pe circumscripția națională dar și unele uninominale nu au calitatea de participanți, respectiv nu sunt în drept de a asista la numărare și totalizarea rezultatelor referendumului? Vor fi rugați să părăsească secția de votare reprezentanții concurenților înregistrați pentru alegerile parlamentare?
 - 4.2. În cazul observatorilor înregistrați pentru a observa alegerile parlamentare, care va fi procedura de asistare la numărare a buletinelor de la referendum, dacă procesul are loc în același local cu numărarea buletinelor pentru alegeri parlamentare?

⁶⁵ Regulament CEC privind înregistrarea prealabilă <https://is.gd/q3PfkD>

- 4.3. Prezența persoanelor indicate în pct.4.1 și 4.2 de mai sus poate fi calificată drept prezență a persoanelor neautorizate în sensul art.60 alin.8 Cod Electoral, cu eventualele consecințe de vigoare la etapa totalizării rezultatelor și confirmării sau infirmării rezultatelor referendumului?
5. Prin ce se justifică cifra de 3 exemplare ale listelor electorale ce se transmit de către CEC autorităților administrației publice locale/misiunilor diplomatice sau oficiilor consulare. În câte exemplare ale listelor transmise biroului electoral al secției de votare pot fi operate modificări. Care sunt semnele de diferențiere a exemplarelor? Cu care din ele se lucrează în ziua alegerilor?
 6. Care a fost numărul de alegători din RSA, repartizați per circumscripții uninominale (alegeri parlamentare) la data de: 01.09.2017; 31.03. 2018 și 10.12.2018.
 7. Listele electorale de la alegerile prezidențiale din octombrie 2016, alegerile locale noi din noiembrie 2017 și mai 2018 au fost transmise în termen regulamentar de către instanțele de judecată către Registratori pentru operarea modificărilor și actualizarea datelor în Registrul de stat al alegătorilor ?

Dorim să atragem atenția că răspunsurile la întrebările adresate vor contribui la instruirea mai calitativă a observatorilor MO Promo-LEX, respectiv, rugăm să dați curs solicitării în termeni cât mai restrânși.

Va mulțumim anticipat!

**Pavel Postica,
Observator,
Șeful Misiunii de Observare Promo-LEX
a alegerilor parlamentare din 24 februarie 2019**

Anexa nr.7. Segregarea cheltuielilor raportate per partid, lei

Cheltuieli raportate la CEC pentru perioada 25 ianuarie – 1 februarie 2019, lei	
PPȘ	5297846
PCRM	551450
PSRM	2188940
Blocul ACUM	304159.8
PDM	10436687
PN	286452
PRM	6070
PNL	1332
PPP	0
C.I. Valeriu Ghilețchi	95085
C.I. Valentina Geamănă	13134
C.I. Cebotărescu Dumitru	7806
C.I. Cimbriciuc Alexandru	0
C.I. Alexandrin Patron	0
C.I. Cărbune Iurii	0
C.I. Biriucov Sergiu	0
C.I. Cerba Valeriu	11
C.I. Bostan Galina	0
C.I. Cîrlig Mihail	9970
C.I. Lopicus Ion	11640
C.I. Bînzar Oleg	0
C.I. Savva Viorel	0
C.I. Palancica Roman	0